

बुद्ध शिक्षा
नापं
सामाजिक सरोकार

सुनिता मानन्धर

बुद्धशिक्षा नाप सामाजिक सरोकार

■
पिकाक
युवा बौद्ध समूह
नेसं ११३०

पिकाक : युवा बौद्ध समूह

न्हापांगु पिथना : ५००

तिथि : नेसं ११३०

विसं २०६६

ईसं २०१०

मू : ७५/-

कम्प्यूटर : सुजिता माःजु Digital
रजमाइल डेस्कटप, तापाहिति ।

ISBN :

देव : नरेश शाक्य

थाकु : एशियन अफसेट ग्राफिक्स, रक्तकाली, यें ।

थःगु जीवनया अन्तिम इलय् तकं
जितः नुगलय् तयादीठह
बाबा योजिनोबु हिरोसिमाया नामय्

सुभाय्

'सन्ध्या टाइम्स' पत्रिकाय् छपु निपु लेख च्वयेगु यानासां बुद्ध धर्म सम्बन्धि लेख च्वयेगु बानी मदु । दकले न्हापां लुम्बिनी नेपाली बुद्धधर्म सोसाइटी (यू-के) व युवा बौद्ध समूह (यैं)या ग्वसालय् जूगु निबन्ध प्रतियोगिताय् ब्वति कायेगु ह्वःताः चूलात । थुगु इलय् लेख छपु च्वयेत नं तसकं थाकुल । मुक्कं लच्छि बिकाः छपु लेख च्वया बिया ।

'सन्ध्या टाइम्स' पत्रिकाय् नं बुद्ध धर्म सम्बन्धि लेख च्वयेमाल धकाः अकिल शोभा मानन्धरजुं तःक्वःमछि हे धयादिल । थःत हे मछि पह वयाः जि 'सन्ध्या टाइम्स'या सम्पादक भाजु सुरेश किरण मानन्धरयाथाय् वनाः न्यनेकने याना । वय्कःया हे सल्लाह कथं जिं लेख च्वयेगु याना । छपु निपु च्वच्चं वना, पत्रिकाय् पिहां नं वल ।

थुगु हे लेख मुनाः थौं छगू सफू हे पिकायेगु बिचाः याना । थुकिया लागि दाता कथं ग्वाहालि यानादीम्ह सेचुजी हिरोसिमाजुयात यक्व यक्व सुभाय् ।

जितः न्हापां लेख च्वयेत प्रेरणा बियादीम्ह काकीमां, अकिल शोभा मानन्धरजुयात यक्व यक्व सुभाय् देछानाच्चना । अथे हे हरेक लेखया च्वयेया लागिं मार्ग दर्शन क्यनाः, जिगु हरेक लेख पत्रिकाय् प्रकाशन यानादीगुलिं 'सन्ध्या टाइम्स'या सम्पादक भाजु सुरेश किरण मानन्धरयात यक्व यक्व सुभाय् देछानाच्चना । थुगु सफूया पिकाकः युवा बौद्ध समूहयात यक्व यक्व सुभाय् । नापं जिगु लेख व्वनाः जितः सल्लाह व सुभाव बियादीपिं सकलसित यक्व यक्व सुभाय् ।

सन् २००५ य् जि जापानया यामानासिकेनय् निला तक च्वनाः उगु इलय् थःहे म्हयाय् सरह विचाः यानादीम्ह योसिनोबु हिरोसिमाजुया गुणयात जिं सदां थःगु नुगलय् तयाः थुगु सफू वय्कःया हे नामय् देछानाच्चना ।

- सुमिता मानन्धर

सफूया लाणिं भिंतुना

छपु निपु यायां च्वच्चं, छापे यायां यानादीम्ह मय्जु सुनिता मानन्धरया च्वसु मुनाः आः सफू हे पिकायेत गात धाःगु न्यनाबलय् शुरुइ ला पत्याः जुइत हे थाकुल । तर धार्थे वय्कलं सफू हे पिकायेत गाक्क च्वसु च्वयादीधुंकूगु जुयाच्चन । वय्कलं च्वयादीगु बुद्ध धर्म सम्बन्धी च्वसुत मुनाः पिदंगु थुगु सफूया नितिं वय्कःयात बधार्इ लिसें भिंतुना बी ।

बुद्ध धर्मया विषयय् नेपालभाषाय् च्वसु च्वइपिं म्हो मजू । तर अज्याःगु अप्वः च्वसु शास्त्रीय पहलं भुत्तुभुना तइगु जूगुलिं सर्वसाधारणं थुइके मफइगु जुयाच्चनी । लिसें च्वसुया विषयवस्तु नं अप्वः यानाः नैतिक व सैद्धान्तिक ज्ञान बीगु कथंया जुयाच्चनी । तर मय्जु सुनिताया च्वसु बुद्ध धर्म सम्बन्धी रचना लेखनया थ्व परम्परागत शैलीं पिहां वयाः सर्वसाधारणया भाषा व शैलीइ प्रस्तुत जूवःगु दु । लिसें वय्कःया विषयवस्तु नं सर्वसाधारण मनुखं थःगु न्हियान्हिथंया जीवनय् खनीगु, स्वइगु व भोगे याइगु कथंया जुइगुलिं वय्कःया प्रत्येक च्वसु ब्वीमिया थःगु हे बाखं व आर्गलिसे गनं गनं मिले जू थें जू थें च्वना वइगु खंकेफु । उकिं वय्कःया च्वसु बुद्ध धर्मया अन्वेषक, प्रकाण्ड विद्वानतय् लागिं मखु, बुद्ध धर्मया सामान्य अनुयायीतय् लागिं खः । च्वसु च्वयेगु शैलीं उकियात थुइके अःपुका बिउगु ला द हे दु, लिसें विषयवस्तुया छनौट थःगु जीवनय् बुद्ध धर्मया शील व नियम पालना यायेत प्रेरित याइगु नं खनेदु । थौंया अतिकं व्यस्त समाजय् म्वाइपिं ब्वीमितय् लागिं थज्याःगु हे शैली व प्रस्तुतीकरण दुगु च्वसुया आवश्यकता दु । थुकी मय्जु सुनिता सफल जुयादीगु दु । वय्कःया थ्व कुतः निरन्तर न्हयानाच्चनीगु आशा यासें हानं छक्वः भिंतना बी । 'सन्ध्या टाइम्स'य् पिहां वःगु च्वसुत मुनाः सफू पिहां वःगुलिं 'सन्ध्या टाइम्स' या सकलें जः लय्ताः ।

- सुरेश मानन्धर

संपादक : सन्ध्या टाइम्स

पिकाकपाखें

सुनिता मानन्धरया च्वसां पिहांवःगु बुद्धशिक्षा नाप सम्बन्धित च्वसुतय्गु मुना सफू बुद्धशिक्षा नापं सामाजिक सरोकार नांया थुगु सफू प्रकाशन याये दयाः युवा बौद्ध समूह तसकं प्रमुदित जुयाच्चंगु दु । बुद्धशिक्षाया सरोकार मात्र आध्यात्मिक उन्नति नाप जक मखुसैं समाजया थीथी ख्यः नापं स्वापू दुगु व समाजया थीथी ख्यलय् दयाच्चंगु थीथी विसंगतियात हुया छवयेगु लागि थुकी यक्व प्रेरणादायी खंत दुथ्यानाच्चंगु दु । थजाःगु खँयात न्ह्यब्वये कथं थुगु सफुली प्रवाहित बिचाःतपाखें बुद्धशिक्षाया जिज्ञासुपिंत ग्वाहालि जूवनीगु खँय् युवा बौद्ध समूह विश्वस्त जुयाच्चंगु दु ।

‘सन्ध्या टाइम्स’ न्हिपतिइ पिदंगु नीछपु च्वसुयात सफूया आकारय् हयाः उकिया प्रकाशन यायेगु सुअवसर युवा बौद्ध समूहयात ब्यूगुलिं च्वमि मय्जुयात सुभाय् । नेपालभाषाया थीथी विधाय् च्वसा ज्वय्का वनाच्चंम्ह च्वमिपाखें सद्धर्मया खँयात जनमानसय् खयेकेगु भिं उद्देश्यं प्रेरित जुयाः न्ह्याकाच्चंगु कलमया निरन्तर-ताया कामना युवा बौद्ध समूह येंपाखें यानाच्चना । द्वन्द्या द्वन्दं कय्च्यानाच्चंगु समाज व देय्यात सही मार्ग निर्देशन भालाच्चंगु थुगु अवस्थाय् थुगु सफूपाखें समाजयात अवश्य नं सही लँपु लीगु लागिं उत्प्रेरित याइ धकाः भलसा कयाच्चना ।

नेवाः बौद्ध समाज बुद्धशिक्षा नाप अपरिचित मखय् धुंकल । अथेसां नं धर्मयात छगू सीमित घेराय् तयाः जक बिचाः यायेगु ज्याय् उलि हिउपाः मवयाच्चंगु अवस्थाय् थुगु सफुलिं धर्मया उपादेयतायात विविध रुपं व्याख्या यानाः तफा नुगलं स्वयेत अवश्य नं प्रेरित याइ धकाः भलसा कायेफु । छायाधाःसां थुगु सफुलिं बुद्धया शिक्षा मात्र आध्यात्मिक क्षेत्र नाप जक सरोकार विषय मखुसैं जीवनया थीथी क्षेत्र नाप थुकिया तःधंगु स्वापू दु धकाः सन्देश बियाच्चंगु दु । बुद्ध शिक्षाया जागरण ज्याभ्वः याना वयाच्चनागु युवा बौद्ध समूहपाखें थुगु सफू प्रकाशन याये दुगु तःधंगु गौरवया खँ भाःपियाच्चना ।

थुज्वःगु ज्याखँय् लगे जुयादीम्ह च्वमि प्रशांसाया पात्र खः । थुज्वःगु धार्मिक जागरण ज्याय् निरन्तररुपं न्ह्यावने फयेमा धकाः दुनुगलंनिसें भिंतुना च्वना । नापं ज्ञापानी मय्जु सेत्सुजि हिरोसिमा गुम्हेस्यां थः मदय् धुंक्मूह श्रीमान योसिनोबु हिरोसिमाया लुमन्ति स्वरुप थुगु सफूयात प्रकाशन यायेगु लागि आर्थिक भार बहन यानादिल, वय्कःप्रति नं युवा बौद्ध समूह कृतज्ञ जुयाच्चना व मदुम्ह योसिनोबु हिरोसिमाया जन्म, जरा, ब्याधि, मरणं मुक्तगु निर्वाणया कामना यानाच्चना ।

- युवा बौद्ध समूह. यें

धलः

शरषक

डौलुडः

डुदुध धरुडडुडु डरनुवररधरकर	१
डनुडुडरत डरःगु धडुडुडुगरथर	९
डुडु डरसुतडुडु नरनुतर डुदुध शरकर	१२
नेतरतडुडु नरनुतर डुदुध सरहतरुडु	१५
गुरु व डेलेरडुडु सरवडुडु गथे कुडुडुडुडु ?	१८
डुदुध धरुडु व कलह सरडुधरन	२१
डररडुडु डरर डुडुडुगु हे डुदुध धरुडु	२७
डुदुध धरुडु हे डुडुगु लुवडुडु लंकुडु	३०
थुडुडु डरनुडुडुडु डरःगु डुदुध शरकर	३३
थुडुडु डुडुगु शुडुडु डरलनर	३६
अडुडुलरः थुडुडु तुवःतेत डुदुध धरुडु	३९
छुडुडु वनुडु डरनु डरतनडुडु लडुडु ?	५२
सरतुतडुडु डुवनुडुडुडुडु नरलेडुडुगु नुडुडुडुडुडु	५५
लुवडुडु तरडुडुडु डुवनेगु डुदुध उडुडुडु	५८
डुदुध वडुडु नुडुडुसर लुवडुडु डुडुडु	५१
गकुडुडुडुगु छुडुडु सुख दडु ?	५५
वुडुडुडुडुडु डुडुडुडुडु धडुडुडुडु	५७
डुदुधकलरडुडु नं दु डरडुडुडुडु डरनुडुडु	६०
वुडुडुडुडुडु व एडुडुडु	६३
गुलर अडुडुडु डरतनर उलर हे अडुडुडु शुक	६६
डुदुधुडु हे धरःसर डरतुडुडुडु डुडुडुडुडु	६९

बुद्ध धर्मय् मानवाधिकार

थौया परिस्थिती हरेक क्षेत्रय् हरेक इलय् मानव अधिकारया खँ न्ह्यानाच्चनी । मानव स्वतन्त्र, सम्मानपूर्वक, भेदभाव मदयेक, मेपिंपाखें शोषित, पीडित मजूसें म्वायेगु अधिकार हे मानव अधिकार खः । हरेक मनूया नैसर्गिक अधिकार हे मानव अधिकार खः । यदि सुं मनू, मनू जुयाः म्वायेगु खःसा वयात मानव अधिकारं बन्चित यायेमज्यू । थौं मानव अधिकार सुनिश्चित यायेमाःगु खँय् मानव अधिकारवादीतय्सं सः थ्वयेकाच्चंगु दुसा छुं छगू कथंया खँ मिले मजुलकि मानव अधिकार हनन जुल वा मानव अधिकारया अःखः जुल धकाः विरोधया सः थ्वयेकीपिनि ल्याः नं न्हियान्हिथं अप्वया वयाच्चंगु दु ।

थौया थुगु इलय् भीसं बुद्ध धर्मयात हाकनं छकः वाःचायेकाः थुइका कायेमाःगु खनेदु । बुद्ध धर्म थौं व म्हिगःया जक धर्म मखु, थौं स्वयाः २६०० दँ न्ह्यः हे भगवान गौतम बुद्ध मानव नापनापं सकल प्राणीया उद्धार यायेत प्रतिपादन यानाबिज्याःगु धर्म खः । थः चक्रवर्ती जुजु जुइगु अवसरयात त्वःताः छम्ह साधारण मनू कथं साधारण जीवन हनाः बहुजन हिताय बहुजन सुखायया सः थ्वयेकाः न्ह्यानाबिज्याःम्ह शान्तिया नायः भगवान गौतम बुद्धया अवधारणा मानव अधिकारया अवधारणा नाप ज्वःलाःगु खनेदु ।

सकलें मनूत सुखी जुइत, दुःखं मुक्त जुयाः सुखया कारण लुइकेत दकले न्हापां भगवान बुद्धया पञ्चशीलयात नाला काये फयेकेमाः । पञ्चशीलया न्यागू शीलं प्राणीया अधिकारयात सुनिश्चित याइ । पञ्चशीलया दुने मानव अधिकारया खँ दुध्यानाच्चंगु खनेदु । प्राणी हिंसा मयायेगु, खुया मकायेगु, मखुगु खँ मल्हायेगु, ब्यभिचार मयायेगु व अमल सेवन मयायेगु हे पञ्चशील पालना यायेगु खः । यदि थुगु न्यागू शील जक पालन याये फःसा मनूत क्रुकर्म पाखें लिचिलिगु नापं मानव अधिकार प्राप्त जुइ । उकिं बांलाःगु समाज दयेकेगु खःसा पञ्चशीलयात नाला काये फयेके माः ।

डिसेम्बर १०, १९४८ या साधारण सभाया प्रस्ताव २१७ (क) ३ पाखें नाला कायेगु कथं घोषणा यानातःगु मानव अधिकार घोषणा पत्रय् मुक्कं स्वीगू (३० गू) धारा व थीथी उपधारा व्यथलातःगु दु । अथे हे थीथी इलय् थीथी कथंया घोषणा पत्र नं पिदंगु दु । अथे खःसां मानव अधिकारया छुं छुं धारा व उपधारायात बुद्ध धर्मनाप छकः स्वानाः स्वये ।

सकलें मनूयात मनूकथं मान्यता बिइगु अधिकार दयेमाः -बुद्ध शासनय् कौशाम्बी भिक्षुतय्सं आयुष्मान सारीपुत्रयात धाःकथं 'सुं छम्ह भिक्षुयात थः अलग आशन व्यू मदुसा दयेकाः व्यू तर बृद्धबृद्धा भिक्षुपिनिगु आशन लिकाये मते । लिकात कि दुक्कट आपत्ति जुइ । भोजन नं समान व्यू ।' थुगु खँ बुद्ध शासनय् बृद्धबृद्धानाप नापं सकसितं समान अधिकार दुगु खनेदु ।

सुयातं स्वेच्छाचारी कथं ज्वनाः कुनेगु वा देशं पितिने दइमखु - बुद्धकालय् अजातशत्रुं देवदत्तया खँ न्यनाः थः अबु बिम्बिसारयात जेलय् कुनाः थः जुजु जुल । अले जुजु बिम्बिसारयात छुं हे मनकुसें तयातल । अन्तय् पालिंनिसें छुरां घाः यानाः चि व चिकं पाकाः वाथावाथा कंकाः स्यानाछवत । लिपा अजातशत्रु थुगु ज्या यानागुलिं पश्चाय चाया भगवान बुद्धया शरणय् वंगु खःसा थुगु गल्तीया कारणं देवदत्त बिरामी जुयाः हि ल्हव्याः गुला तक लासाय् हे लात । भगवान बुद्धया शरणय् वने त्यंगु इलय् नं जेतवनया न्हयःने थ्यनेवं बँ चिरिबानाः पृथ्वी दुने दुविनाः नरकय् जन्म जूवन । थुकथं सुयातं स्वेच्छाचारी कथं ज्वनाः कुनेवं वं मभिंगु कर्म भोग यायेमालिगु खँयात थुगु खँ यचुका व्यूगु दु । नापं सुयातं यातना वा निर्दयी अमानवीय अपमानजनक व्यवहार यायेगु वा दण्ड वीमज्यू धइगु खँयात नं प्रष्ट याः ।

दास अथवा दासि यानाः सुयातं तयेमज्यू - बुद्धकालय् उदेन जुजुया कलाः स्यामावतीया खुज्जुत्तरा नांम्ह लंगडीम्ह दासि छम्ह दुगु जुयाच्चन । वयात लानी स्यामावतीं न्ह्याबलें च्यागू कर्षापणया स्वां न्याके छ्वइगु जुयाच्चन । छन्हू व स्वां न्याःवंगु इलय् बुद्धं धर्म देशना यानाबिज्यानाच्वंगु खन । भगवान बुद्धया धर्म देशना न्यनाः व अन हे श्रोतापन्त जुल । अनलि वं च्यागू कर्षापणया स्वां न्यानाः यंकल । म्हिगः म्हिगः स्वयाः आपाः स्वां खनाः लानी स्यामावतीं न्यंगु इलय् दासि खुज्जुत्तरां थम्हं न्हयलं चाःगु खँ कन । अनलि स्यामावती नं वयागु खँ प्रभावित जुयाः जिपिं पिहां वने मफु । उकिं भगवान बुद्धया धर्म देशना न्हियान्हिथं न्यनाः जिमित कं वा, धाल । थुकथं खुज्जुत्तरायात छम्ह दासि जूसां गुरुमांया आशनय् तल । अनलि स्यामावती व वया सखिपिसं दासि खुज्जुत्तरापाखें बुद्धया शिक्षा काल । दासि खुज्जुत्तरापाखें हे लानी स्यामावती बुद्ध शासनय् दुथ्यात । अथे हे बुद्धकालय् अनाथपिण्डिकया पूर्णा दासियात नं भगवान बुद्धं मुक्त यानाबिज्यात । अथे हे छन्हू

सुजाताया दासिं भगवान बुद्ध ज्ञान यानाच्चंगु खनेवं 'साक्षात् द्यः हे खीर दान स्वीकार यायेत प्रकट जुल' धकाः कनेवं सुजातां यदि थुगु खँ सत्य जूसा वयात दासिं मुक्त यायेगु बचं ब्यूगु खः । थुकथं भगवान बुद्धया प्रभावं हे सुजाताया दासिं नं मुक्त जुल । बुद्ध शासनय् सुं दास वा दासि प्रवजित जुल धाःसा वयात दास वा दासि कथं मकासे छम्ह भिक्षु कथं सम्मान सत्कार यायेमाःगु नापं दान बीमाःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । अथे हे कुरुवासीतय्सं सतिपट्ठान ध्यानया अभ्यास यायेगु इलय् दास दासियात नं सकलें नापं याकिगुलिं दास प्रथाय् ह्युपा वःगु खनेदु । थुकथं भगवान बुद्धया शासनय् हे दास वा दासि तये मज्यू धइगु नापं दास वा दासियात नं समान व्यवहार याये माःगु खँयात उला ब्यूगु दु ।

छुं कथंया धर्म वा आस्थाय् आवश्यकता व मापदण्ड कथं उचित नेतायात उत्तराधिकारीकथं तालिम बिइगु, नियुक्त यायेगु व ल्ययेगु व्यवस्था दु - दकले न्हापां धर्म प्रचार यायेगु भवल्य् ख्वीम्ह भिक्षुपिन्त भगवान बुद्ध लोकजनया हित व सुखया नितिं गामं गामय् नगर नगरय् धर्म देशना यायेत छ्वया विज्याःगु खः । थुकथं ख्वीपु लँय् ख्वीम्ह भिक्षुपिन्त धर्म प्रचार याका विज्याःगु खःसा भगवान बुद्ध स्वयं छपु लंपु लिनाः धर्म प्रचार यानाविज्याःगु खः । अथे हे भगवान बुद्ध ५५ दँ दयेवं आयुष्मान आनन्दयात च्यागू नियम पालना याये माःगु वचन कथं स्थायी निजी सेवक ल्यया विज्याःगु खः । थुकथं बुद्ध धर्मय् आवश्यकता व मापदण्ड कथं उचित नेतायात उत्तराधिकारी कथं तालिम बिइगु व नियुक्त यायेगु ज्या नं न्ह्याःगु खनेदु ।

प्रत्येक मनूतय् स्वतन्त्र विचाः अभिव्यक्त यायेगु अधिकार दु - बुद्ध शासनय् भगवान बुद्ध हरेक दिं धर्म देशना यानाविज्याइगु इलय् सुयां छुं कथंया जिज्ञासा अथवा उत्सुकता दुगु खःसा स्वतन्त्र कथं व थःगु जिज्ञासा वा उत्सुकता प्वंकीगु अधिकार दुगु खनेदु । बुद्ध कालय् नां जक न्यनेवं हे सकलें ग्याःम्ह अंगुलिमार थें जाःम्ह ज्यानमारां तकं भगवान बुद्धनाप स्वतन्त्रकथं खँ ल्हानाः प्रवजित जुल । अथे हे थःगु सर्वश्व मदयाः उइँ जूम्ह पताचारीं थःगु दुःख व बेदना भगवान बुद्धया न्ह्यःने उला बिल । थुकथं हे बुद्ध कालय् बुद्ध धर्मय् ज्यानमारा, डाँका, उइँ, वेश्या, दासि, दास जुजु आदि थें जाःपिं थीथी मनूतय्सं थःगु विचाःयात स्वतन्त्र कथं अभिव्यक्त याःगु खनेदु ।

सकलें मनूतय् जन्मजात सम्मान व अधिकारय् स्वतन्त्र व समान जुइ - भगवान गौतम बुद्ध जातिवादया विरोधी खः । 'न जच्चा वसलो होति, न जच्चा होति ब्राह्मणे, कम्मना वसलो होति, कम्मना होति ब्राह्मणे ।' थुकथं थुगु गाथां सुं मनूया उच्च जात व सुं मनूया नीच जात मजुसैं वयागु कर्म हे वयात उच्च

जात व नीच जातया धलखय् तयाबिइ धैगु खँयात यचुका ब्यू । जातयात मखुसँ कर्मयात मान्यता बिइमाःगु खँयात नाला कयाः बिज्याइम्ह भगवान बुद्धया कथं ब्राह्मण क्षेत्रीय, वैश्य, शुद्र, न्ह्याम्हस्यां मभिंगु ज्या याःसां मृत्यु लिपा इपिं नरकय् हे जन्म जूवनी । अथे हे न्ह्यागु जातं मि च्याकूसां क्वाःजः उलि हे काये फैं जात कथं यक्व वा म्हो जुइमखु धैगु दसु नं बिया बिज्याःगु दु । अथे हे बुद्ध कालय् छन्हु आनन्द महास्थबिरं समाजं अछुत धयातःम्ह चण्डालिकाया ल्हातं लः त्वनेवं चण्डालिकाया तसकं गर्व महसुस जुल । वं मनमनं आनन्द स्थबिरयात मतिना यानाः वसपोलया ल्यूल्यू न्ह्यः न्ह्यः जुइगु यात । तर लिपा भगवान बुद्धया धर्म देशना न्यनाः व श्रोतापन्न जुल । थुकथं बुद्ध शासनय् अछुतम्ह मिसा तकं श्रोतापन्न जुल । अथे हे बुद्ध शासनय् पोडे सुनीतयात नं भिक्षु संघय् दुथ्याका बिज्यात गुम्ह लिपा अरहन्त तकं जुल । अथेहे भद्रिय, आनन्द, अनुरुद्, मृगु, किमीबल, देवदत्तपिं सकलें उपालि नौनाप प्रवजित जूगु खः । उपालि नौ बुद्ध शासनय् विनयधर नं जुयाबिज्यात । थुकथं भगवान बुद्धं बुद्ध शासनय् जातीय विभेदयात चीका बिज्याःगु खनेदु ।

थः मस्तयत् बिइगु शिक्षाय् मां अबुया न्हापांगु अधिकार जुइ - बुद्ध धर्मय् मातापिता पुब्ब दिशा धकाः धयातःगु दु । दकले न्हापां पूर्व दिशा कथं मान सत्कार यानातःपिं मां अबुं थः मस्तयत् अथवा थः काय् म्हायायपिन्त गबलें बामलाःगु बानी स्यनी मखु । मांअबुं अकुसल ज्याया विपाक क्यना बिइगु, कुशल ज्या यायेत प्रोत्साहन बिइगु ज्या याइ । बुद्ध कालय् अनाथपिण्डिक महाजनं थः काय्यात सुमार्गय् यंकेत धिवा बियाः हेकाः हेकाः सुशिक्षित, शीलवान व सदाचार याःगु दु । अथे हे भगवान बुद्धयाके वसपोलया काय् राहुलं थःगु अंशया माग यायेवं बुद्ध धर्म हे दकले सकलें उत्तम धर्म नालाः बुद्ध शासनय् दुथ्याका बिज्याःगु खः । अथे हे राजगृहया छम्ह श्रेष्ठ कन्या प्रवजित जुइमास्ति वःगु खःसां वया मांअबुं वचं (अनुमति) मव्यूगुलिं प्रवजित जुइ मफुगु खः । उम्ह कन्या व्याहा लिपा थः भाःतया अनुमति कया बुद्ध शासनय् दुहां वंगु खः । थुकथं बुद्ध शासनय् मांअबुयात न्हापांगु दर्जाय् दुथ्याकातःगु दु ।

सर्व हत्या, सर्व हत्याया षडयन्त्र, हत्या यायेगु कुतः आदि दण्डनीय नियम कथं नालातःगु दु - बुद्ध धर्मय् पञ्चशीलया न्हापांगु शील 'पाणातिपाता वेरमणि सिक्खा पदं समादियामि' खः । गुकिं हरेक मनूतयत् दकले न्हापां प्राणी हिंसा याये मज्यूगु खँय् सचेत याना बी । थौं समाजय् थीथी कारणं यानाः प्राणी हिंसा यानाच्चंगु खनेदु । यदि सुयाके धन सम्पत्ति भचा जक दुगु खःसां वयागु ल्हाःलुति पालाः जिल ला स्यानां जिल ला वयाके च्वंगु धन सम्पत्ति लुटे याइ । बुद्ध धर्मय्

प्राणी हिंसा यातकि पुतिगततिस थेर भिक्षुं थें दुःख सीमाली धैगु खँ नं न्ह्यथनातःगु दु । बुद्ध धर्मय् न्यागू चीजयां ब्यापार गथेकि शस्त्र ब्यापार प्राणी ब्यापार, मांस ब्यापार, विष ब्यापार व लागू पदार्थ ब्यापार मयासें जीवन हनेगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । अथे हे बुद्ध कालय् छन्हु भगवान बुद्ध कोशल राज्यया छगू गामय् भिक्षाटनया निर्तिं बिज्यानाच्वंगु इलय् छपुचः मस्तयसं कःलियात ज्वनाः त्ति त्वाःथला वान्छवयाः न्ह्यइपुकाच्वंगु खन । उम्ह मचां हाकनं मेम्ह कःलि कायेवं भगवान बुद्धं धया बिज्यात - 'बाबु सकलें प्राणीया सुरक्षा व आत्मकल्याणया अधिकार दइ ।' थुकथं भगवान बुद्धं हिंसाया निन्दा याना बिज्याइ । प्राणी हिंसां अलग जुइगु प्रेरणा बिया बिज्याइ ।

मानव जीवनय् युद्ध उन्मुलन यायेत दकले न्हापां विश्वय् मानव सभ्यताया सम्बर्द्धन यायेत थःगु भूमण्डलय् जनजातिया शान्तिया पवित्र अधिकार दु - बुद्ध धर्म धायेवं शान्तिया धर्म कथं कायेगु याइ । हरेक देशं भगवान बुद्धयात शान्तिया नायः कथं नालातःगु दु । बुद्ध कालय् कपिलवस्तु व कोलिय नगरया दथुइ रोहिणी खुसिइ धः दयेकाः बुज्या याइगु जुयाच्वन । थुगु हे इलय् लः म्हो जुयाः इपिं थवं थवय् ल्वाना जुल । थुगु ल्वापु कर्मचारी अमात्य पाखे, अमात्य राजकुलय् तकं थ्यन । अनलि इमिसं युद्ध यायेगु ग्वसाः ग्वल । थुगु खँ थुइकाः भगवान बुद्धं रोहिणी खुसि सिथय् आसन दयेकाः च्वनाबिज्यात । युद्धया लागिं वःपिं सकलें बुद्धया उपदेश न्यनाः शान्त जुल । थुगु हे इलय् शाक्य पाखे २५०म्ह, व कोलिय पाखे २५० म्ह प्रवजित जुल । यदि थुगु इलय् युद्ध याःगु जूसा द्दलद्व मनूत सिइगु जुइ । तर भगवान बुद्धया धर्म देशनां सुयागुं ज्यान मवन । अथे हे बुद्ध कालय् सम्राटअशोकं थःगु गणतन्त्र तब्या यायेत युद्ध यायां वन । छन्हु युद्ध क्वचायेवं युद्ध भूमी छकः लिफः स्वयेवं युद्धं सीपिं, घाःपाः जूपिनिगु कोलाहल, चिच्याय् दंगु सः, मृत्युया दोधारय् लानाः वाथावाथा कनाच्वपिं सैनिकतय्गु विडम्बना व वेदना खनाः थःत थःम्हं धिक्कार यानाः पश्चाय् चाःम्ह सम्राट अशोकं शस्त्र अस्त्र त्वःताः बुद्धया शरणय् वंगु खः । लिपा सम्राट अशोक महान समाज सेवक जुल । अथे हे बुद्ध धर्म, समाजय् छ्यलीगुलीइ अग्र जुल । सम्राट अशोक श्रामणेर निग्रोधया उपदेशं बुद्ध धर्मय् दुहाँ वंगु खःसा इतिहासय् दकले न्हापां अस्पताल व पशु नीस्वंगु खः । अथे हे सम्राट अशोकं तुं, बुंगाःचा, विश्राम गृह आदि दयेके बिल । नापं लँ सिथय् सिमा पिइगु चलन नं यात । थुकथं छम्ह हिंसक जुजु तकं बुद्ध धर्मया शरणय् वनाः सदाचारी, शीलवान जुल । थुकथंया धर्मया सारयात थौं नं नाला कायेमाःगु खनेदु ।

मानसिक रुपं असामान्य बन्दितय्त वन्दिगृह वा थुनाय् तये मज्यु, इमित मनोरोग संस्थाय् यंकाः उपचार यायेमाः - बुद्ध कालय् श्रावस्तीया श्रेष्ठी कुल

कन्या ल्यासे जुइवं थः च्यःलिसे बिस्युंवन । छुं दँ लिपा थः भाःत जंगलय् सर्पं न्यानाः सिइवं मस्त निम्ह ज्वनाः थःछँय् वल । खुसि छिइगु भवलय् छम्ह मचायात बाजं दापा यनसा मेम्ह मचायात खुसिं चुइकायन । विरह व वेदना ज्वना वःम्ह उम्ह कन्यां थःछँय् हे थ्यने मलाय्वं लँय् नाप लाःम्ह छम्ह मनुखं थःछँयापिं सकलें चच्छि वा वःगु कारणं यानाः छँ दुनाः ल्हानाः सित धायेवं वया नुगः दिकेगु थाय् छगू नं मन्त । व अन हे छकः छकः न्हिला हलसा छकः छकः ख्याः हल । व उईं थें जुल । थः पचिनांगां जूगु नं वं मचाल । छन्हु मस्त सकस्यां उईं वल उईं वल धकाः अपां कयेकेवं गन वने गन वने जुयाः जेतवन विहारय् दुहां वंम्ह उम्ह कन्याया भगवान बुद्धं 'होस या केहें मयजु' धकाः धयाबिज्यायेवं थः पचिनांगां जूगु होस वल । अनलि भगवान बुद्धं 'न सन्ति पुत्ता ताणाय न पिता न पि बन्धवा, अन्तेकनाधिपन्नस्स नत्थि ज्ञातिसु तारणा अर्थात् न कायुं तरे याये फइ, न अबुं, न बन्धवं (थःथितिं) मृत्यु जुइगु इलय् फइमखु तरेयाये थःथितिं ।' थुकथंया भगवान बुद्धया उपदेश न्यनेवं पटाचारा श्रोतापन्न जुल । अनलि प्रवजित नं जुल । थुकथं बुद्ध शासनय् दुहां वःम्ह छम्ह उईं नं श्रोतापन्न जुयाः थःगु नापनापं जगतया हे कल्याण यायेफुम्ह जुल ।

थम्हं ल्यायागु धर्म वा आस्थाया अधिकारयात नियन्त्रण वा बलजफत यायेगु ज्या याये मज्यू । थःगु स्वेच्छा कथं धर्म ल्ययेगु अधिकार दु - भगवान बुद्धया प्रभावं उरुवेल काश्यप व वया न्यासः शिल्पिं, नदि काश्यप व वया स्वसःम्ह शिल्पिं व गया काश्यप व वया निसःम्ह शिल्पिं बुद्ध धर्मय् दुहां वयाः प्रवजित जुल । बुद्ध शासनय् थुकथं प्रवजित जुयाबिज्याःपिं तःम्ह मछिं हे दु । अथे हे थः भाःत विष्पलिनाप बायाच्चने माःम्ह भद्रार्कापलायनि न्यादँ तक जैन साधुतय् शाय् च्वनाः जैन साधुनी जुल । अनलि बुद्ध शासनय् भिक्षुणी शासन नीस्वनेवं भद्रार्कापलायनि बौद्ध भिक्षुणी जुया बिज्यात । अथे हे चुल्लगन्धार विज्जां पारंगतम्ह वच्छ गोत्रया ब्राम्हण कुलया पिलिन्द वच्छ भगवान बुद्धयाके महागन्धार विद्या दु धैगु खँ सीकाः उगु विद्या सयेकाः सीका कायेगु लागिं बुद्ध धर्मय् दुहां वःगु खः । थुकथं बुद्ध कालय् बुद्ध धर्मय् दुहां वयाः प्रवजित जुयाः श्रोतापन्न, अरहन्त जूपिं तःम्ह मछिं हे खनेदु ।

मिसापिन्त नं समान अधिकार - बुद्ध शासनय् दकले न्हापां प्रजापति गौतमीयात प्रवजित यानाः बिज्याःगु हे मिसायात थाय् ब्यूगु खः । अथे हे सलंसः परिचारिकापिं नाप यशोधरा नं प्रवजित जुल । अथे हे श्रावस्तीया बृहपुत्रिका नांम्ह म्हस्यूम्ह सोणा गृहिणीया भाःत भगवान बुद्धया उपदेशं प्रवजित जुइवं काय् व भौर्पनिगु नाना कथंया नागःतुगः न्यने मफयाः बद्ध अवस्थाय् भिक्षुणी जूवःगु खः । भगवान बुद्धं 'यो चे वस्ससतं जीवे अस्सं धम्ममुत्तयं, एकाहं जीवितं सेय्यो

पस्सन्तो धम्म मुत्तमन्ति अर्थात् गुगु सच्छिद्धं म्वायेगु स्वयाः मखंगु उत्तम धर्म, बाँलाः छन्हू म्वायेगु खनाः उत्तम धर्म धकाः गाथा न्यंकाः बिज्यायेवं भिक्षुणी सोणा अरहन्त जूगु खः । अथेहे थः काय् सिनाः विचलित जुयाः भगवान् बुद्धया शरणय् वयाः थः काय् म्वाका बिइत इनाप याःम्ह कृषा गौतमीयात् भगवान् बुद्धं 'सुं हे मसीगु छँय् वनाः छपासः तू कयाहजि अले उगु तूपाखें म्वाकेगु वासः दयेके, धकाः धयाबिज्यात् । अनंलि मांया ममतां जाःम्ह कृषा गौतमी श्रावस्तीया छँय् छँय् चाहय् वनं नं सुं मसीगु छँ छखा हे लुइके मफयाः भगवान् बुद्धया हे शरणय् वःगु खः । बुद्धया उपदेशं हे कृषा गौतमीं धर्मचक्षुं चालसा प्रवजित नं जुल । छुं ई लिपा अरहन्त नं जुल । बुद्ध शासनय् अग्र उपासिकापिं थुकथं न्ह्यथनातःगु दु, भगवान् बुद्धया शरणय् वंम्ह न्हापांम्ह उपासिका सुजाता उपासिका, दान कायेय् अग्र विशारवा महोपासिका, बहुश्रुतय् श्रेष्ठम्ह खुज्जुत्तरा उपासिका, मैत्री बिहारी अग्रणीलानी स्यामावती, ध्यानी अग्रणी उत्तरा उपासिका, प्रणीत दान बिइगुलिइ अग्रणी सुजवास कोलिय राजकुमारी, ल्वगि सेवा यायेगुली अग्रणी उपासिका सुप्पिया, निश्चल प्रसन्नताय् अग्रणी कात्यायनी, विश्वासी अग्रणी नकुलयाता, न्यंजक न्यनाः लय्ताइगुलिइ अग्रणी कालि उपासिका । थुकथं भिम्ह उपासिकापिन्त अग्रणी उपासिकाया धलखय् दुथ्याकातःगु दु । अथे हे भिक्षुणीपिं नं मेपिं स्वयाः म्हो मजू कथं अग्रणी भिक्षुणीपिनिगु नां नं न्ह्यथनातःगु दु । गथे कि चिररात्रज्जय् अग्रणी प्रजापति गौतमी, प्रजावानय् अग्रणी खेमा महास्थविरनी व उप्पलवण्ण महास्थविरनी, विनयधरय् अग्रणी पटाचारा महास्थविरनी, धर्म कथकय् व ध्यानी अग्रणी सोणा महास्थविरनी, विर्यवानय् अग्रणी नं सोणा महास्थविरनी, दिव्यचक्षुलामि अग्रमि अग्रणी सकुला महास्थविरनी, महाज्ञानलाभी अग्रणी भद्दकच्चाना (यशोधरा) थुकथं बुद्ध शासनय् समर्थवान् भिक्षुणीपिं तःम्हं हे दुगु खनेदु । अथे हे छन्हू जुजु प्रसेनजितया लानी मल्लिकां म्हायाय् बुइकूगु खँ न्यनेवं जुजुया ख्वाः ख्युंसेच्चन । जुजुं ख्वाः ख्युंकूगु खँ थुइकाः भगवान् बुद्धं धया विज्यात् 'मिसापिं मिजं स्वयाः श्रेष्ठ जुइ ।' थुगु खँ नं बुद्ध धर्मय् लैगिक भेदभाव मदुगु खँयात् यचुका ब्यू ।

भाषिक अधिकार - पालि भाय् धायेवं बुद्धकालिन भाय् धकाः नं कायेगु याः । उकिं भगवान् बुद्धं थीथी जातक वाखं नापं गाथाय् पालि भाय् हे छयला विज्याःगु दु । थुकिं गुगु थासय् छु भाय् ल्हाईपिं अप्वः दु उगु भाषं उपदेश बिल वा धर्म देशना यात धाःसा अःपुक थुइका काये फइगु खँयात् यचुका ब्यू ।

थुकथं थीथी खँयात् उला स्वयेगु इलय् मानव अधिकारया नायः कथं नं भगवान् बुद्ध व बुद्ध धर्मयात् कायेफु । बुद्ध धर्मय् गुवलें गुगुं हे इलय् मानव अधिकारया हनन जुयाच्चंगु खनेमदु । उकिं बुद्ध दर्शन सर्कसियां मंकाः दर्शन खः । थुकिं

जीवन पद्धतियात लँपु क्यना बी ।

थौं विश्वय् थ्यंमथ्यं छगू अर्ब मनूतय्सं भगवान बुद्धया दर्शनयात नालाकाये धुंकूगु खनेदु । बुद्धया सिद्धान्त जापान, चीन, थाइल्याण्ड, भियतनाम, श्रीलंका, बर्मा आदि देशय् तक थ्यने धुंकल । मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षां हे मनू (प्राणी)यात सत्यं हे मानव अधिकारयात सुनिश्चित यानातइ । बुद्ध धर्म अधिकार कायेगु जक मखुसं कर्तव्य पालन यायेगुली नं बः बी । कर्तव्य पालनं हे अधिकारयात सुनिश्चित याना बी । सुं मनू सुखी जुइत दकले न्हापां वया विचाः व ब्यवहारय् ह्यूपाः हयेमाः । भगवान बुद्ध क्यनाबिज्याःगु लँपुपाखें समाजय् ब्याप्त जुयाच्चंगु विकृतियात निराकरण याये फइ । समाजया विकृति निराकरण यायेगु धइगु हे मानव अधिकारं सुनिश्चित यायेगु खः । थुकथं थौं भीसं बुद्ध धर्म व बुद्धया दर्शन ज्वनाः न्ह्याः वनेगु खःसा भी थः स्वयं नं मानव जुयाः म्वाये फइ नापं सकल प्राणी नं थःथःगु अधिकारपाखें बन्चित जुयाच्चने माली मखु । उकिं बुद्ध धर्म व बुद्ध दर्शनयात हे न्हापांगु मानवाधिकार कथं कायेफु ।

मनूयात माःगु धम्मगाथा

धम्मया अर्थ बुद्ध वचन व पदया अर्थ उपाय खः । भगवान बुद्ध थीथी इलय, थीथी थासय् थीथी मनूतय्गु कारणं यानाः कनण- बिज्याःगु गाथा हे धम्मपद गाथा खः । उकिं भीसं धायेफु धम्मपदया गाथा थौं स्वयां थ्यंमथ्यं २६०० दँ पुलां । खयत ला थुकी दुने यक्व कथंया हे खँ दुथ्यानाच्चंगु दु । अथे खःसां थौया क्रोध व वैरिभावं जायाः अशान्त जुयाच्चंगु थुगु लकसय् धम्मपद गुलि उपयुक्त जू धइगु खँय् छकः बिचाः याये ।

थौं सकसिकें तं दु । वैरिभाव दु । नकतिनि बूह मचानिसें बुराबुरी तकं अशान्तगु लकसय् व्वलेन माःगुलिं हीमी चायाच्चंगु दु । छँय् स्वःसा दाजु किजा मिले मजू, माजु भौयात सह मयाः, काय् व बौया खँय् कलह जुयाच्चंगु दु । ल्वापु वा तं पिंकाइगु छगू कारण बोली नं खः । जब सुना नं कठोर शब्द पिंकाइ अन न्यनीम्हेसिया न्हाय्पं हीसेच्चनी । अनलि वं नं उकिया प्रतिकार याइ । थुकथं प्रतिकार यायेव अन अशान्त लकसं थाय् काइ । थुकथंया लकस पिमकायेगु लागिं धम्मपदया थुगु गाथा थुइके माःगु दु । कठोर न्ववाये मते, मेपिसं नं छंत अथे हे कडा वचन न्ववाइ, न्ववाःसा थुकिया प्लेसा दण्ड वयेफु । दण्डवर्गया थुगु गाथां भीत दण्ड मवयेकेगु जक स्यनीगु मखुसें थुकिं समाज दुनेया लकस न भिंका बी ।

थौं गुलि नं ल्वापु जुयाच्चन उकिया मू कारण तं खः । जब तं पिहां वइ वया मिखां मि च्याइ । वं छु याये जिउ, छु याये मजिउ, धइगु खँय् बिचाः याइ मखु । तंया कारणं यानाः थौं कायं मांभौयात स्याःगु, मामं थः मचायात स्याःगु, पासां पासायात स्याःगु थें जाःगु घटना नं न्यनेदु । मनू जुयाः तं पिहां वइगु छगू स्वाभाविक खः । तर अथे धायेव थुकियात विभत्स रुप नं कायेके बी मजिउ । धम्मपदया क्रोध वर्गय् धयातःगु दु, 'सुनां अप्वयाच्चंगु तंयात रथ दिके थें दिकी, वयात हे धात्थेयाम्ह सारथी धाइ, मेपिं ला केवल लगाम ज्वनीपिं जक खः ।

जब तं पिहां वइ उकियात दिके उलि अःपु मजू । अथे खःसां जब तंया रुपं लकस अशान्त याइ, थःत मभिं याइ धइगु खँ थुइकाः काये फइ उकियात तंयात

बसय् तये फइ । तं पिमकायेगु छगू कारण सहनशीलता नं खः । यदि तं वःम्ह मनु हाल धकाः वया लिउलिउ मेम्ह नं हाल धाःसा अनया लकस भन हे अशान्त जुइ । तंगुलुयात सहनशीलतां त्याकेफःसा थौं मखुसा कन्हय् उगु लकस शान्त जुइ । उकिं धम्मपदय् नं धयातःगु दु, क्रोधीयात अक्रोधं त्याकि, बांमलाःगुयात बांलाःगुलिं त्याकि, असत्ययात सत्य त्याकि ।

भीगु देय्या नेतातय्के तं दु । छगू पार्टीया नेतां मेगु पार्टीया नेतायात धाये जिक्व धयाः ब्वः बिया जुइ । छगू पार्टी मेगु पार्टीया दोष मात्तुमाला जुइ । उमिसं गुत्सं थःगु पार्टी अले थःगु दोष मालेगु बिचाः तकं मयाः । थुकिं यानाः देय् भन भन हे दुनाच्चंगु दु । देशय् गवलें सुनां छु याइ अले छु जुइ धइगु खँ धाये फयाच्चंगु मदु । खय्त ला थुकथंया घटना थौंया जक मखु सनातनंसिं हे न्ह्यानाच्चंगु दु । उकिं धम्मपदया कसर वर्गय् थुकियात निराकरण यायेगु लागिं थुकथं धयातःगु दु, 'मेपिनिगु दोष लुइके अःपु किन्तु थःगु दोष खंके थाकु । मेपिनिगु दोष उला जुइगु तर थःगु दोष चाहिं जालि जुवारीया पासा थें त्वपुया तइ ।' थुगु गाथां मनूया स्वभावयात नं उला बिउगु दु । अथे हे मेगु गाथाय् धयातःगु दु- मेपिनिगु दोष व मेपिसं छु यात छु मयाः धकाः स्वयेगु स्वयां थःगु दोष व थम्हं छु याना छु मयाना धकाः स्वयेगु वेश ।

थौं अप्पा छपाया खँय् नं दाजुकिजानाप ल्वापु, जःलाखःलानाप ल्वापु यानाः छम्हं मेम्हनाप द्वेषभाव व वैरिभाव तयाच्चंगु दु । उलि जक मखु थौं छँबुं व सम्पत्तिया लागिं छम्हं मेम्हेसिया हत्या तकं यानाच्चंगु दु । थौं मांबौपिसं थः सन्तानया भविष्य बांलाके धकाः थःथिति, दाजुकिजा व जःलाखःलानाप ल्वानाः सकलेंनाप वैरिभाव तयाः धन सम्पत्ति मुंकी तर कन्हय् वहे सन्तानं थःपित वांछवयाः उपिं मेगु हे संसारय् व्यस्त जुइ । थुगु इलय् धम्मपदया थुगु गाथा लुमकेबहःजू- जि काय दु धन दु धकाः अज्ञानीपिं चिन्तित जुइ । थःगु शरीर हे थम्हं धया थे मदुसा काय दयां छु याये धन दयां छु याये ?

थौंया युवा पुस्ता पासाया संगतं मभिंगु लँपुइ लानाच्चंगु नं यक्व दु । पुचः पुचः पासा मुनाः छम्हं मेम्हनाप वैरिभाव तयाः ल्वायेगु जक मखु छम्हं मेम्हेसित स्यायेगु ज्या तकं जू । उमिसं पासाया खँ न्यनाः थःपिनि छँ ध्वस्त यायेत तकं लिफः मस्वः । उकिं थौं भीसं मचांसिं हे थः मस्तय्त बांलाःगु लँपु व्यंने फयेमाः । धम्मपदया पण्डित वर्गय् धयातःगु दु-पापी मित्र व अधर्म पुरुषया संगत याये मते । कल्याण मित्र व उत्तम पुरुषया सत्संगत या । थुगु गाथायात मनन् याये फःसा कल्याण मित्रया संगतं मभिंगु लँपुइ वनेत्यंम्ह मनूयात नं भिंगु लँपु व्यनाः वयागु आचरण बांलाके फइ ।

थौं देशय् धार्मिक सहिष्णुता वल धाःसां छगू धर्म मेगु धर्मया नागःतुगः यायेगु ज्या जुयां तु च्वंगु दु । धर्मया नामय् देशय् जक मखु छखा छें दुने नं निगू धर्म माने याइपिनि दथुइ ल्वापु जुयाच्वंगु दु । धर्म यानाः थौं कलाःभाःत पारपाचुके मालाच्वंगु दुसा मांभौपिं थः कायम्हयाय्पिनाप बायाच्वने माःगु दु । थौं धर्म धइगु छु धइगु खँ हे सकसिनं थुइके फयाच्वंगु मदु । परलोकय् सुख दइ धकाः थुगु लोकय् सकसितं दुःख बियाः, प्राणी बलिं बियाः धर्म यानाच्वना धाइपिं नं थन म्हो मजू । थुकिं यानाः समाजय् द्वन्द्वया लकस ब्वलनाच्वंगु दु । थुकियात न्हंका छ्वयेत धम्मपदया थुगु गाथां ग्वाहालि याइ- धर्म आचरण बांलाक यायेमाः । दुराचरण याये मजिउ । धर्म आचरण याइम्ह मनुखं इहलोक परलोक निगुलिं सुखपूर्वक जीवन हनी । थुकथं थौं स्वयां २६०० दँ पुलांगु धम्मपद गाथां भीगु आचरणय् सुधार याइगु जक मखुसँ भीगु समाजय् नं शान्तगु लकस ब्वलंकाः भीत अभ अष्वः याउंक, न्हयइपुक जीवन हनेगु लकस चूलाका बी ।

ने.सं. ११२९ दिल्लाध्व ९ बुधवाः

अथ मस्तयु निंतिं बौद्ध शिक्षा

थौ सकले मांबौपिनि थः सन्तान मभिंगु लंपुइ वनी ला धइगु पीर । गुलिसियां थः मस्त दुर्व्यसनी जुयाः दुःख । गुलिसियां मस्त बाचा इलय दुहां वयाः धन्दा । गुलिसियां थः सन्तानया लजगाः मदुगु दुःख । थुकथंया धन्दा व पीरं मांबौयात न्हियान्हितं गंका बिउगु दु । थौ नच्चापिं मचानिसं मिसापिं नापं वैश वने धुकूपिं तकं दुर्व्यसनयु तम्यनाच्चंगु दु । थुकथंया समस्या हरेकया छैय् छैय् दु । उकिं थौ सकसितं दकलय् न्हापां बुद्ध शिक्षा बीमाःगु खनेदु । थ्व छगू धर्म कथं जक मखु नीति नियम कथं हे हरेक छैजःपिसं थः सन्तानयात स्यने माःगु दु ।

भगवान बुद्ध देशना यानाबिज्याःगु न्यागू शील पंचशील जक प्रत्येक मांबौपिसं थः मस्तयुत स्यने फःसां सन्तानं बांलाःगु लंपु लिना वने फइ । थुकिया नापनापं मांबौपिसं थः सन्तानयात बौद्ध साहित्यया अध्ययन नं याका यंकेमाः । थुकथं अध्ययन यायेगु इलय मचानिसं हे न्ह्यइपुक यइपुक खं ध्वाथुइकेगु बानी यायां वनेमाः । मांबौपिसं थः सन्तान सदां हे मचा हे खनाच्चनी । तर अथे खःसां इलय हे बांलाःगु आचरण स्यना यंकेमाः । यदि इलय हे स्यने मफुत धाःसा सन्ततिं लिपा थुकियात नाला मकायेफु । नाला काये धकाः बिचा याःसां नं लिबाये धुकूगु जुइफु । नापं थःगु कर्तव्य नं पूर्वकेमाः ।

बौद्ध साहित्ययु मांबौपिसं कायमहयायु प्रति यायेमाःगु कर्तव्य कथं न्यागू कर्तव्य न्ह्यव्वयातःगु दु । गुगु थुकथं दु -

थः मस्तयुत बांबांलाःगु ज्यायु लगे यायेः थौ मांबौपिनि तसकं लिमलाः । मस्तसं छु यानाच्चन धइगु खंय विचाः यायेगु ई मदु । मांबौपिं सदां थुकथं थःथःगु ज्यायु व्यस्त जुल धाःसा थः सन्तान भन भन स्यना वनी । उकिं मांबौपिसं थः सन्तानया भिंया लागिं इमित माक्व ई नं बीमाः । नापं उमित सदां बांलाःगु लंपु लीगु खं नं कनेमाः । सदां थः सन्तानयात भिंगु व बांलाःगु आचरण स्यना बीमाः । ज्ञानगुणया खं कनाः याये जिउगु व मजिउगु खं ध्वाथुइका बीमाः । थःथःगु कुलय न्ह्यानाच्चंगु शिल्पविद्या नापनापं मेगु अतिरिक्त विद्या नं स्यना बी । थौया ई प्रतिस्पर्धाया ई ।

धौ छता जक ज्या सयेकां मगाः । गुलि यक्व ज्या सल उलि हे अःपुक प्रतिस्पर्धाय् वने फइ । कुलय् परम्परानिसें न्हयानाच्चंगु सीपया नापं यदि अतिरिक्त सीप नं थः सन्तानयात स्यना बिल धाःसा इमिसं माःथाय् माःकथं ज्या यानाः थःगु जीवनयापन याये फइ । यदि सन्तानयात सीप स्यने मफुत धाःसा छुं ज्या मदयाः वं मचायेक हे कुलतय् पलाः न्हयाकी ।

यौवन अवस्था जुइवं थः कुलनाप मिले जूमनाप इहिपा यानाः प्रत्येक मांबौया कर्तव्य थः सन्तानया भविष्य बांलाकेगु खः । उकिं सदां बांलाःगु आचरणया व्यक्तिनाप हे थः सन्ताननाप इहिपा याना बी । थुकिं यानाः छँय् न्वापुख्यापु मदयाः न्ह्यइपुगु लकस ब्वलंके बी ।

ई कथं माःगु खर्च बी : मांबौपिसं थः सन्तानयात ई कथं माःगु खर्च बीगुयात नं निब्वय् थलातःगु दु । गुगु नित्य समयलय् व इलय्ब्यलय् खः । नित्य समय धायेबलय् दिनदुःखी व गरीबपित दान यायेया लागिं बीगु खर्च खः । इलय् ब्यलय् धायेवं नखःचखः, उत्सव, पर्वया इलय् खर्च यायेया लागिं बीगु खः । यदि थुकथं खर्च बीगु बानी यानातःसा थः सन्तानं सदां माःथाय् माःकथं खर्च याये सयेकी ।

अथे ला मांबौपिसं थःगु कर्तव्य पूर्वकूसां नं सन्तान कुलतय् लानाच्चपिं नं म्हो मजू । उकिं थःत माःगु विद्या अध्ययन यायेधुंकाः सकसिनं सदां थम्हं गुथाय् पलाः छिनाच्चना धइगु खँय् नं इलय् ब्यलय् विचाः यायेमाः ।

थौ पासा संगतं यक्व हे मनूत स्यनाच्चंगु दु । म्हिगः तक अय्लाःगुलुया संगतं अय्लाःगुलु जुल जक धाइगु खःसा थौं संगतं स्यापिनिगु स्थिति भयावह जुइधुंकल । उकिं पासा संगत यायेगु इलय् नं अतिकं होश यानाः जक सत्संगत यायेमाः । धम्मपदय् धयातःगु दु- 'थः स्वयाः गुणी मनूया सत्संगत या, मफुसा थः ज्वःलाःपिं संगत या तर थः स्वयां दुर्गुणीया सत्संगत गबलें याये मते । थज्याःपिनिगु संगत यायेगु स्वयां सुदुढ मन तयाः याकःचा जुइगु वेश ।'

अथे हे मैत्री सुत्रय् धयातःगु दु, 'अज्याःगु छुं गुगुं चीधंगु ज्या याये मते गुगु यायेवं मेपिं विज्ञतय्सं वयात गिजे याइ ।'

थुकथं यक्व हे खँ बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । थुकथं न्ह्यथनातःगु खंयात मनन् याना वनेफुम्ह व्यक्तिं गबलें कुमार्गय् पलाः तइ मखु । सदां थःगु चित्तयात चिनाः सुमार्ग लाना बनी ।

थौ मनूतसैं थःगु फाइदा जक जुइगु जूसा न्हयाथेंज्याःगु ज्या यायेत नं लिचिली मखु । थुकिं यानाः समाजय् न्हियान्हिथं विकृति ब्वलनाच्चंगु दु । थुकथंया विकृति यानाः थौ थः सन्तान कुलतय् लाका च्वने माःपिं नं म्हो मजू । उकिं इलय् हे थः सन्तानयात बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु उपासकं याये मजिउगु न्यागू व्यापारया बारे नं थुइका बीमाः ।

मनूत कुलतय् वनीगु धयागु पतन जुइगु खः । जब सुं मनू कुलतय् वनी व निश्चित रुपं पतन जुइ । गुम्हसिनं पतन जुइगु कारण थुइका काये फइ उम्ह मनू गबलें पतन जुइ मखु । बौद्ध साहित्यय् पतन जुइगु खुगू कारण न्ह्यथनातःगु दु । थुगु खुगू कारण थुइकाः न्ह्याः वने फःसा मनुखं सदां सुमार्ग लिनाः जीविका हने फइ ।

छम्ह मचा स्यनीगु वा मभिंगु लंपुइ वनेगु धइगु थः सन्तान छम्ह जक स्यनीगु मखु । वं थः नापनापं तःम्हेसित हे स्यंकाः कुलतय् यंकाच्चंगु दइ । थुकिं हरेक छेंया जग मचायेक हे स्यंका बी । थुकिं यानाः देय्या भविष्य नं अन्धकारमय याना बी । उकिं थः सन्तानया भिं यायेगु लागि मचानिसें हे शीलवान व गुणवान जुइगु लंपु क्यना बीमाः । थुकिं सन्तान शिष्ट व सदाचारी जुइ ।

ने.सं. १९३० कछलाथ्व १० बुधवाः

नेतातय् निंतिं बौद्ध साहित्य

थौं भीगु देय्या राजनीतिक स्थिति दलदलय् लानाच्चंगु दु । भिदँ तक जनयुद्ध न्ह्याकावःपिं नेतात शान्ति वार्ता लिपा संसद भवनय् थ्यंसां छुं उल्लेखनीय ज्या याये फयाच्चंगु मद्दु । नेता व राजनीति याइपिनि दुरदर्शिता मद्दु । नेतातय्सं जनताया विश्वास काये फयाच्चंगु मद्दु । देय्या स्थिति खनाः जनताया नुगः कय्कय् च्यानाच्चंगु दु । अथे नं नेतातय्सं मिखा चायेकाः दुरदर्शी बिचाः धाःसा याःगु खने मद्दु । उकिं सकलें नेता व राजनीति याइपिं सकसिनं बौद्ध साहित्य अध्ययन याये माःगु खनेदु ।

बौद्ध साहित्यय् नेता व राजनीति याइपिसं थुइके माःगु उकियात पालना याये माःगु न्हय्गू अपरिहानीय धर्म न्हयथनातःगु दु । थुगु खंयात थौया स्थितिनाप छकः स्वानाः स्वये ।

थवंथवय् मुनाः मंकाः निर्णय यायेगु - थौं देय्या नेतातय्सं दकलय् न्हापां पूर्वके माःगु धर्म नं थ्वहे खः । नेतात थवंथवय् हे खं मिले मजू । छगू पार्टी छु यानाच्चंगु दु व मेगु पार्टीयात चित्त बुझे मजू । छगू पार्टी व मेगु पार्टीया खं त्वःते छगू हे पार्टी दुने नं थवंथवय् खं मिले मजू । छम्हनाप मेम्हेसिया वैरिभाव दु । छगू दलं मेगु दलयात अविश्वासया मिखां स्वइगुलिं देय्या स्थिति भनभन हे स्यनाच्चंगु दु । उकिं थौया इलय् देय् त्रिकास यायेगु खःसा दकलय् न्हापां सकलें नेता व राजनीति याइपिं छथाय् मुनाः मंकाः निर्णय यायेमाःगु दु ।

निर्णय याना कथं कर्तव्य पालना यायेगु - अथे ला देशय् थ्व याये व याये, जनतायात थुकथं सुविधा बी धकाः दक्व धइथें दलत थवंथवय् सहलह यानाः जनतायात आश्वासन नं बीगु याः । चुनाव न्हयः दक्व पार्टी थःथःगु घोषणापत्र पिकाइ । थुकी जनता लय्ताइकथं तसकं बांबालाःगु न्हूगु खं नं च्वया तइ । जर्नता आशावादी जुइ । थम्हं माग याना कथंया लकस वइन धकाः लय्लय् तायाः भोट नं कुर्की । नेतात त्याना वनी । थःगु थाय् थ्यनेवं नेतातय्सं न्हापा थःपिसं यानागु निर्णय त्वःमंका छ्वइ । थम्हं निर्णय यानागु खंयात थम्हं हे पालाना याइ मखु ।

कानून व नीतिया पालना यायेगु - भीगु देशय् थौं दकलय् अप्वः कानून व

नीतिया उल्लंघन उच्च पदय् च्वंपिसं हे यानाच्वंगु दु । देय्या सकलें जनतायात समान रुपं कानून व नीति लागू जुइमाःगु खःसा पदय् च्वंपिं मनुतय्सं थःगु पदया फाइदा कयाः देय्या कानून व नीति हे स्यंका बिउगु दु । थुगु इलय् नेतातय्सं वाःचायेकाः कानून व नीतिया पालना यायेमाःगु दु । यदि थौं थें हे नीति व कानूनयात स्यंकाः न्हयाः वन धाःसा भविष्यय् देय्या अस्तित्व हे संकटय् लाइ ।

वृद्धजनयात आदर यायेगु - थौं बुराबुरि जुल कि थः हे सन्तानया नं स्वये मयः । थःपिनि लिमलाः धकाः वृद्धाश्रमय् वाये यंकी । काय म्हाय् मदुपिनि सन्तान मदयाः दुःख, दुपिनि स्वः मदयाः दुःख । उकिं थौया इलय् देशं हे उमित गुकथं व्यवस्थित याना तये फइ धइगु मनन यानाः माःकथंया ब्यवस्था याना यंकेमाःगु दु । उलि जक मखु बुराबुरितय्के यक्व हे अनुभव व सःसिउगु खँत दइ । उपिलिसे सहलह यानाः न्हापा व आःया ईनाप ल्वःकथं ज्या याये फःसा देय् भून समृद्धशाली जुइ ।

मिस्तयत् आदर यायेगु - मिसापिं नं देय्या अभिन्न अंग खः । गबलय् तक मिस्तयत् उचित हक व अधिकार दइ मखु अबलय् तक देय् विकास नं जुइ फइ मखु धइगु खँ थौं प्रमाणित जुइधुंकल । थौं छखे मिसा व मिजं समान धइगु नारा थ्वयेकाच्वंगु दुसा मेखे मिसा अधिकार हनन जुल धकाः सः थ्वयेकाच्वंपिं नं दु । थौया इलय् देशं हे सकसितं समान अधिकार बियाः न्ह्यावने फत धाःसा मिसा व मिजं जाःसा देय् विकासय् अभ् तिबः जूवनी ।

जातीय धर्मया पालना यायेगु - हरेक मनुयाके थःथःगु संस्कार कथंया धर्मय् आस्था दया हे च्वनी । भीगु देशय् धार्मिक सहिष्णुता दु तर थ्व छगू नाराय् जक सीमित जुयाच्वन । ०६२-६३ या जनआन्दोलनं थुकी भचा छुं हिउपाः हःसां थौं नं थःगु धर्म हे तःधं, उकियात छयलेमाः मखुसा आन्दोलन याये धकाः सः थ्वयेका जूपिं नं दु । थौं देशं हरेक जनताया आस्था दुगु थःथःगु जातीय धर्म पालना याये फइकथंया लकस ब्वलंका बीमाःगु दु । यदि थौं थुलि याये मफुत धाःसा कन्हय् धर्म युद्ध मजुइ धाये फइ नं मखु ।

धर्माचार्यपिनिगु सत्कार यायेगु - भीगु देशय् सलंसःदँ तक छगू हे धर्मया वर्चश्व कायम जुयाच्वंगुलिं मेमेगु धर्मयात ध्याकुनय् वानातःगु दु । थौं नं बौद्ध धर्मावलम्बी व धर्माचार्यपिनिगु स्थितियात सुधार याये फयाच्वंगु मदु । उकिया विकास यायेगु खँय् नं सकारात्मक पलाः न्ह्याकाच्वंगु खने मदु । दछिया छकः बद्ध जयन्ती हनी देय्या उच्च पदस्थ मनुतय्सं, धर्म व धर्माचार्यपिनि गुणगान याइ अनलि उगु भाषण मात्र भाषण जक जुइ । उकिं थौया इलय् हरेक धर्म व धर्माचार्ययात समान कथं सम्मान व सत्कार यायेमाः । थुलि याये फःसा जक देशय् शान्ति जुइ फइ ।

अथे ला थौं भीगु देय्या नेतातय्के नेता जुइत दयेमाःगु गुण हे मद्दु । थौया नेतातय्के क्षमा गुण मद्दु । छम्हेस्यां छुं भचा द्रुकूसा विपक्षी दलं उकियात सात्तु सालाः त्वह मद्दु त्वह चिनाः खिचा ल्वाः थें थवंथवय् ल्वाइ । नेतातय्के देय्या लागिं छुं यायेमाः धइगु उत्साह व जागरुकता नं मद्दु । नेतात थःगु कुर्सी व पदया लागिं जक सक्रिय जुयाच्चंगु दु । थम्हं पद त्वःते माली, थःगु पार्टीयात पद मद्दइ धकाः ग्यानाः ल्वात्तुल्वानाः जनतायात दुःख बियाच्चंगु दु । उलि जक मखु उमिसं थःगु पदया लागिं खःगु याना कि मखुगु याना धइगु खँय् तकं बिचाः यानाच्चंगु मद्दु । थः जक पदय् च्वनेत निरन्तर कुतः यानाच्चनी । उमिके छु पक्षय् बिचाः यानाः न्ह्याः वंसा देय् विकास जुइ धइगु दृष्टिकोणं तकं मद्दु ।

उकिं थौं सकलें नेतातय्त नेता याये स्वयां न्ह्यः बौद्ध साहित्य अध्ययन याके माःगु दु । बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातः कथं नेतायाके दयेमाःगु खुगू गुण - क्षमा गुण, जागरुकता गुण, उत्साह गुण, संविभाग गुण, दया गुण, इम्खना गुण दु लाकि मद्दु धकाः परिक्षण यानाः जक उमित नेतृत्व बीमाः । थुकियात थौं हे बिचाः यानाः न्ह्याः वने मफुत धाःसा भविष्यय् नेतातय्सं भीगु देय्या हे अस्तित्व तकं मद्दयेका बी ।

ने.सं. १९९ तछलाख्व ११ बुधवाः

Dhamma.Digital

गुरु व चेलाया स्वापू

गथे जुइमा: ?

थौं विद्या छगू कथंया व्यापार जुयाच्चंगु दु । मांबौपिनि थः नयेत्वने स्वयां नं मस्तयत् ब्वंके छवये तसकं थाकु । छँबुं हे मिया: ब्वंकूसां नं मचां ब्यावहारिक शिक्षा हासिल याये फयाच्चंगु मदु । आखः ब्वनीपिनि नं उलि अःपु मजू । थःगु म्हया तौल स्वयां नं अप्वः सफू ब्वना: दिमागय् स्वथने मालाच्चंगु दु । आखः ब्वंकेगु इलय् गुरुं नं थःगु स्वार्थय् ध्यान बियाच्चंगु खनेदु । गन अप्वः कमे जुइ अन जागिर नयेगु नापं पाठ ब्वंके क्वचायेवं थःगु कर्तव्य पूवंगु तायेकाच्चंगु दु । विद्यार्थीतय्सं आ: ब्वनेगु धइगु बांला:गु जागिर नयेगु लागिं जक खः थें याना: थुइकाच्चंगु दु । थुकिं याना: गुरु व चेलाया गुगु स्वापू दयेमा:गु खः व आ: मदयेधुकल धा:सां जिउ ।

थौं थीथी ब्वनेकुथिइ स्वयेगु खःसा गुरुं धा:गु खँ चेलां मन्यं, ब्वंमिपिसं गुरुयात माने मयात, गुरुयात दाल, गुरुया विरोध यात, लछि हे मदुबलय् गुरुं ब्वनेकुथि त्वःतल थेंज्या:गु खँत थौं भ्नीसं न्यनाच्चनागु दु । थुकथं थौंया इलय् गुरु व चेलाया स्वापू क्वातुइ मफयाच्चंगु दु । उकिं थौंया थुगु इलय् गृहस्थी जीवन न्हयाकाच्चपिं गुरु व चेलां गृही विनययात छक्वः थुइके मा:गु दु । गृही विनयलय् गुरुं चेलायात यायेमा:गु कर्तव्य न्हयथनात:गु दु ।

ब्वंकेगु इलय् खँवःया अर्थ बांलाक ध्वाथुइक हृदयंगम जुइ कथं स्यना बीमा:
- स्यनामि जुइ अःपु मजू । दछिया दुने सलंसः मस्तयत् स्यनेमा: । थुपिं मध्यय् नं गुलिं अःपुक छक्वलं थुइका काइपिं जुइसा गुलिं न्ह्याक्व स्यना बिउसां थुइके हे मफुपिं जुइ, गुलिं थौं थुल कन्हय् ल्वःमन याइपिं दइ । उकिं ब्वंकेगु इलय् वा स्यनेगु इलय् थीथी प्रमाण, उपमा बिया: स्यने फःसा याकनं थुइका काये फुम्हं भचा अप्वः थुइका काइसा थुइके हे मफुम्हं नं उपमा, दसु व प्रमाण जक हे जूसां लुमंका तइ । थुकथं भचा जक थुइका तःसां भविष्यय् वना: उगु खँ वया लागिं पथ प्रदर्शक जूवनेफु ।

सुविनित जुइक ह्ययेका: थुइक स्यना बी - स्यनामिं थ: शिष्ययात स्यना बीगु इलय् व्यवहारिक शिक्षा बी फयेमा: । समाजय् च्वना: गुकथं सत्संगत यायेमा: थ: स्वयां थकालि व क्वकालिपित गुकथं व्यवहार यायेमा: थ:गु उन्नतिया लागिं गुकथं न्ह्या: वनेमा: धइगु खँ नं स्यना बीमा: । भीगु समाजय् धाइ नापं दु, मस्त धइपिं चाग्वारा ख: उकियात गथे छुयल व हे दयेके जिउ । उकिं मचांनिसें हे वयात बांला:गु व्यवहार स्यने फ:सा वया भविष्य नं बांलाइ । थुकथं गुरुं सदां आचार विचार, चरित्र, व्यवहार, सभ्यता आदि बारे शिक्षा बीमा: ।

शिल्प व धर्मनाप स्वापू दुगु दक्व विद्या स्यना बीगु: भीसं सिउ गुम्ह मनूयाके सीप दइ उम्ह मनू गबलें चां लाइ मखु । सीप स्यनेगु धइगु थ:गु पला: न्ह्याका यंकेगु ख: । यदि गुरुं थ: शिष्यया भविष्य बांलाकेगु ख:सा सफुली जक सीमित शिक्षा मबिसे वयात सीप सम्बन्धि शिक्षा नं बीमा: । थौंया चेला कन्हय् गुरु जुइ वा मेगु छुं नं रोजगार प्राप्त या: वनी । उकिं वयात भविष्य थुइका: ल्व:कथंया सीप नं गुरुं स्यना बीमा: । सुना नं छुं याये मजिउ वा यायेमते धायेवं चेलां माने मयायेफु तर वयात आस्था दुगु धर्मय् याये मजिउ यायेमत्य: धा:सां वं अ:पुक हे पालना याइ । धर्म मनूतय्त कर्तव्यबोध याना: न्ह्या: वनेत तिब: बी ।

बन्धुवर्गया न्ह्य:ने थ: शिष्यपिनि गुण वर्णन याना: उमि प्रति विश्वास दयेका बीमा: - जब गुरुं थ: चेलायात बांलाक सदाचार स्यनी । उम्ह चेलां नं उकथं हे व्यवहार याइ । बांला:गु आचरण याइम्ह चेला प्रति गुरुया सदां गर्व जुयाच्चनी । सदां फलानाम्ह जिमि चेला गुणवान सदाचारी धका: बन्धुवर्गया न्ह्य:ने कने दइ ।

आचार्य गुरुजनं थ: शिष्यपित वइगु भय मदयेका बीमा: - धापू नापं दु मांबौ नं जन्म बी, गुरुं कर्म बी । थौं नं चेलापिं थ:गु छँय् स्वयां अप्व: ई ब्वनेकुथिइ हे जुइ । गुरुं गुकथंया शिक्षा बिल चेलातय्सं उकथं हे व्यवहार याइ । समाजय् च्वनेगु इलय् हरेक कथंया विघ्नबाधा वयां तुं च्वनी । उकिं गुरुं सदां चेलायात विघ्नबाधाया इलय् सहनशक्ति दइकथं उगु विघ्नयात चीका: न्ह्या: वने फइकथंया शिक्षा बीमा: । न्ह्याथें जा:गु न्ह्यागु इलय् नं परिस्थितिनाप सामाना याना: न्ह्या: वनेगु लँपु क्यनेमा: । गुरुं स्यनीगु शास्त्रादी शिल्प ज्ञान हे चेलाया विघ्नबाधा हटे याइगु शिक्षा ख: । उकिं गुरुं कुशलतापूर्वक शिल्प ज्ञान बिया: उमित वइगु भयपाखें तापाका बीमा: । गुरुं सदां सद्मार्गया लँपुइ न्ह्या:वने फइकथंया शिक्षा बीमा: ।

गथे गुरुं चेलाया सत्मार्ग क्यना बीमा: अथे हे चेलां नं गुरुयात पूर्वकेमा:गु सकतां कर्तव्य पूर्वकेमा: । गृही विनयय् शिष्यं गुरुयात यायेमा:गु कर्तव्य थथे न्ह्यथनात:गु दु -

थ: गुरुयात सदां गौरव तयेमा: - गुरु थ: कर्मदाता ख: उकिं शिष्यं सदां थ:

गुरुप्रति आदर सत्कार भाव तयेमाः । ई कथं थः गुरुयात आदर सत्कार यायेमाः ।

उपस्थान यायेमाः - गुरुयाथाय् शिक्षा आर्जन यायेगु ईकथं गुरुयात यायेमाःगु सेवा सत्कार नं यायेमाः ।

सुश्रुषा यायेमाः - गुरुं स्यना बिउगु पाठ एकाग्र चित्त यानाः थुइका कायेमाः । यदि थुइका काये मफुत धाःसा हाकनं आदरपूर्वक गुरुयाके न्यनेमाः ।

सत्कारपूर्वक शिल्प विद्या सयेकेमाः - गुरुयाथाय् शिल्प विद्या सयेकेगु इलय् गुरुं बिउगु पाठ बांलाक थुइक ब्वनेगु यायेमाः । छगू हे जक पाठ जूसां परिशुद्ध जुइक ब्वनेमाः । थथे जूसा गुरुया सेवा याःगु सरह जुइ ।

थुकथं शिष्यपिसं नं थः गुरुयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेमाः । ब्वनेगु सयेकेगु धइगु डिग्री कायेत जक मखु, समाज अले छेँजःपित ल्वःकथं व्यवहार यायेत नं खः । शिक्षां याकःचित्त जक फाइदा जुल धाःसा उकियात बांलाःगु शिक्षा धाये फइ मखु । थौं शिक्षा ख्यलय् गुगु स्वार्थीपह दुगु खः उकियात न्युनीकरण याये मफुत धाःसा समाज शिक्षित जूसां व्यवस्थित जुइ मखु । भविष्यय् सः सिउपिं अप्वः दःसां व्यवहारय् उमिसं थम्हं सःगु शिक्षा छ्यले फइ मखु । उकिं नं गुरुं चेलायात अले चेलां गुरुयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेमाःगु दु ।

ने.सं. ११२९ चौलागा ६ बुधवाः

बुद्ध धर्म व कलह समाधान

कलह, ल्वापुख्यापु, भनाभन, द्वन्द व युद्धं थौ हरेक समाजय् हरेक देशय् थाय् कयाच्चंगु दु । भ्नीगु समाजय् धापू नापं दु नापं च्वनकि धम्पग्वम्प ला ल्वायेमाः । तर थन ल्वापु धइगु धम्पग्वम्प ल्वायेथें मखु । छम्ह मनुखं मेम्हसित, छगू देशं मेगु देय्यात दमन यायेत द्वेष व वैरिभाव कयाः ज्या यायेगु हे कहल वा ल्वापु खः । थौया इलय् छँय् छँय् माजु भौया ल्वापु, कलाः भाःतया ल्वापु, दाजु किजाया ल्वापु हाकिम पिउनया ल्वापु, नेता नेताया दथुइ ल्वापु आदि कथंया ल्वापु भ्नीसं खंकेफु ।

थौ हलिमय् न्यंक हे द्वन्दं थाय् कयाच्चंगु दु । गनं हत्या हिंसाया कारणं भयावह स्थिति ब्वलनाच्चंगु दुसा गनं छम्हं मेम्हनाप वैरिभाव तयाः द्वन्द ब्वलनाच्चंगु दु । थुकथंया दसु भ्नीगु न्ह्यःने यक्व हे दु । श्रीलंकाय् स्वयेगु खःसा सलंसः द न्ह्यःनिसें न्ह्याःगु ल्वापु थौ तले मर्तनि । भारत व पाकिस्तानया ल्वापु नं दद न्ह्यः निसें गुनुमि थें च्याना तुं च्वंगु दु । भ्नीगु देशय् हे स्वयेगु खःसा भिदया द्वन्दय् लानाः सलंसः मनूत सित । द्रलंद्रः मनूत अपाङ्ग, अनाथ व असहाय जुल । थौं देशय् सम्भौता यानाः शान्ति हयेगु धाःसां धात्थेंगु शान्तिया लकस थौ तले ब्वलंगु मर्दुनि ।

अथे ला थौ हलिमय् न्यंक शान्ति माल धकाः सः थ्वयेका जूपिं यक्व हे दु । तर धात्थें द्वन्दया समाधान याना शान्तिया लँपु गुकथं हयेगु धइगु खँय् बिचाः यानाः पलाः न्ह्याकूपिं धाःसा उलि खनेमदु ।

थौ स्वयाः थ्यंमथ्यं २६०० दँ न्ह्यः भगवान बुद्ध वोधिज्जान प्राप्त याना बिज्यानाः धर्म प्रचार यानाबिज्याःगु खः । भगवान बुद्धया थुगु उपदेशं याना वसपोलयात शान्तिया नायक कथं नं नाला काःगु खः । द्वन्द, कलह, ल्वापु, युद्ध समाधान यायेगु धइगु हे शान्तिया लँपुइ पलाः छिइगु खः । उकि थौया इलय् थुकियात न्हंकेत भगवान बुद्धया उपदेश थुइका काये माःगु दु ।

बुद्धधर्मय् दकलय् न्हापां पालना यायेमाःगु न्यागू शील न्ह्यथना तःगु दु । थुगु न्यागू शील सुनानं धयाः पालना यायेगु मखुसे थम्हं हे जिं मभिंगु मयायेगु शील बांलाक पालना यानाच्चना धकाः थः थम्हं हे दूढ निश्चय यानाः पालना यायेगु खः ।

थुकथं थः थम्हं थःगु मनयात वशय् तयाः शील पालना याये फःसा द्वन्द समाधान जुइ । पंचशीलया न्यागू शील पालना यातकि गुकथं कलह, द्वन्द समाधान जुइ धइगु खँय् छकः बःचाहाकलं विश्लेषण याना स्वये ।

पाणातिपाता : द्वन्दया इलय् सुना नं छु याये ज्यू छु याये मज्यू धइगु खँय् बिचाः याइमखु । युद्धया भूमिइ पलाः तइम्ह मनखुं थः त्याकेत न्ह्यार्थे जाःगु ज्या यायेत नं लिचिला मखु । थुगु इलय् खुगू प्रकारया प्रयोग नं छ्यलेफु । गथेकि साहित्यिक प्रयोग -थःगु ल्हातं दण्ड, शस्त्र आदि ज्वनाः स्यायेगु, आणत्तिक प्रयोग -हुकुम बियाः स्यायेगु, निस्सगिगय प्रयोग -धनुष, भाला, बन्दुक आदिं कयेकाः वा वान्छवया स्यायेगु । थावर प्रयोग - स्यायेगु नितिं लँय् गाः आदि दयेकाः वा आटम बम आदि तया बीगु विज्जामय प्रयोग तन्त्रमन्त्र योगिनी आदि पाखे स्यायेगु, इद्धिमय प्रयोग कर्मज ऋद्धिवलं स्यायेगु । थुकथं द्वन्दया इलय् थुगु खुगू कथंया प्रयोग मयात धाःसा द्वन्द समाधान जुइगु खनेदु । बौद्ध साहित्यय् यदि सुनानं प्राणिहिंसा यात धाःसा उकिया विपाक कथं थः नं परया खुगू प्रयोगं मृत्यु जुइ मालिगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । थौं हलिमय् न्यंक हे शक्तिशाली देशं आणविक शक्तिया परिक्षण यायेगु ज्या जुयाच्वंगु दु । थुगु इलय् आणविक शक्ति छ्यलिगु स्वयाः सकसिनं प्राणि हिंसा मयायेगु खँय् वचनवद्ध जुल धाःसा हलिमं हे कलह व युद्ध न्हना वनाः शान्तिया लकसं थाय् काइ । बुद्ध कालय् नं सम्रात अशोकं थः सम्रात जुइत यक्व हे हत्याहिंसा यात । तर जब वं थःगु छ्चालं वाथावाथा कनाच्वंपिं मनूत खन वया मन विरक्त जुल अले भगवान बुद्धया शरणय् वंगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । थुकथं जब सुनानं प्राणीहिंसा याना द्वन्द ब्वलकि वया मन नं शान्त जुइमखु धइगु खँ थुगु खँ यचुका ब्यूगु दु ।

अदिनादाना : थौं थाय् थासय् खुँतय् विगिविगि जुयाच्वंगु दु । खुँतय्सं सामान खुया जक यंकिगु मखुसें समाजय् द्वन्द नं ब्वलका ब्यूगु दु । यदि खुँयात ज्वना हे यंकुसां दँदंतक मुद्दा म्हिताः अदालत चाःहिले मालाच्वंगु दु । थुकिं याना छ्खे थःगु धनजनया क्षति जुयाच्वंगु दुसा मेखे समाजय् कलह नं ब्वलनाच्वंगु दु ।

कामेसुमिच्छाचारा : छँय् थीथी कारणं यानाः कलह ब्वलनी । थुकथं कलह ब्वलनिगु कारण मध्ये थ्व छगू नं कारण कथं खनेदु । परस्त्री वा परपुरुष गमन यायेगु हे कामेसुमिच्छाचारा खः । थुकी व्याहा मजुपिं जक मखु व्याहा यानाः थःगु गृहस्थी जीवन हनाच्वंपिं मनूत तकं तक्यनाच्वंगु दु । जब छम्ह व्याहा जुइ

धुंकुम्ह मनुखं थुगु लँपुइ पला: छी वया छँय् ल्वापु गबलें तनी मखु । थुकिं याना: वया छँज:पिं लिसे स्वापू नं बांमलाना वनी । उकिं थुकथंया ज्याखँ धम्हं मयायेगु दृढ निश्चय याना: पला: न्ह्याके फ:सा छँय् कलह मदया: शान्ति जुइ ।

मुसावादा : भीगी समाजय् मखुगु खँ ल्हाना: छम्हं मेम्हनाप वैरिभाव ब्वलंका बिइपिं नं म्हो मजू । सभापरिषद् वा न्ह्यागु थासय् नं ख:गुयात मखुगु, मखुगुयात ख:गु धका: धया बिइवं अन ल्वापु दनेफु । अथे हे मखुगु खँ बके याना बिइगु, मखुगु खँय् साक्षी च्वना बिइगु थें जा:गु ज्या यायेवं कहल उत्पन्न जूगु घटनात नं यक्व हे दु । उकिं कलह समाधान यायेगु ख:सा मखुगु खँ मल्हासे सदां सत्यया पक्षय् च्वना बिइमा: ।

सुरामेरय् : जव सुं नं मनुखं अय्ला: ध्वं आदि काये य:गु पदार्थ त्वनी, वया दिमागं बांलाक ज्या याइमखु । वं सदां ल्वापुया पुसा जक माला जुइ । भीगी समाजय् सुथनिसें काये य:गु पदार्थ त्वना: ल्वाना जुइपिं नं म्हो मजू । उलि जक मखु इमिसं नशाया सुरय् ल्वाभ: छ्यला: थ:थिति, थ: जहान, छेज:, ज:लाख:ला आदियात घा:पा: याना ब्यूगु, स्थाना ब्यूगु थें जा:गु घटना नं यक्व हे दु । उकिं थौं काये य:गु पदार्थ त्व:ता: साधारण कथं जीवन हने फ:सा समाजय् ब्वलनाच्वंगु कलह शान्त जुइ ।

शील मनूया छ्यं ख: । गथे छ्यनय् च्वंगु दिमागं ख: मखु, ज्यू मज्यू धका: बिचा: याना: ज्या याइ अथे हे शीलवानम्ह मनुखं गबलें मखुगु ज्या याइमखु । जव मखुगु ज्या याइमखु अन कलह नं ब्वलनी मखु ।

वचनय् मनूया चरित्र सुलाच्वंगु दइ । भीगी समाजय् वचनं याना: नं कलह उत्पन्न जुयाच्वंगु दु । बौद्ध साहित्यय् वचन याइगु प्यंगू अकुशल कर्म न्हयथनात:गु दु । थुकी मध्ये मुसावादा पंचशीलया दुने दुध्याय् धुंकूगु दुसा मेगु स्वंगू अकुशल कर्म गुकथं कलह ब्वलंकी धइगु खँय् नं बिचा: याना स्वये ।

पिसुणवाचा : मिलेजूपित फायेगु खँ ल्हायेगु, उखेया खँ थुखे थुखेया खँ उखे यायेगु धइगु हे ल्वापु पिकायेकेगु ज्या ख: । बौद्ध साहित्यय् काश्यप तथागतया शरणय् न्हम्ह भिक्षुं तसकं मिले जूपिं विहारया निम्ह भिक्षुपित चुगलि याना: ल्वाकुगु खँ न्हयथनात:गु दु । थौं नं चुगलि खँ ल्हाना ल्वाका जुइपिं मनूत म्हो मजू । उकिं थुगु अकुशल कर्म याना: थम्हं विपाक भोग याये माली धइगु खँ थुइका: थुकियात त्व:तें फ:सा कलह शान्त जुइ ।

फरुसवाचा : थौं मेपिनिगु इज्जतय् धक्का जुइ कथं ब्वःबियाः तमं छाक्क वचन ल्हानाः, अपशब्द छ्यलाः कडा वचन ल्हाना ल्वाना जूपिं नं दु । थुकथं खँ छम्हस्यां ल्हायेवं मेम्ह नं प्रतिकार यानाच्चनी । थुकिं याना कलह तनिगु पलेसा भन अप्वया वइ । उकिं थुगु इलय् मेपिसं धाल धकाः उकिया प्रतिकार मयासे युद्धय् त्वःतूगु वाण किसिं सह याःथें जिं नं मेपिनिगु कटु वाक्य सह याना धकाः सहनशीलता दयेके फयेमाः ।

सम्फप्लापवाचा : छुं ज्या मदयाः ज्याख्यलय् मज्जूगु, खँ ल्हानाः ई ब्यः मदयेक बेकार व अनर्थया खँ ल्हानाः थः छँजः व पासापिं दथुइ ल्वापु याका जुइपिं नं दु । थुकथं खँ याना छम्ह नाप मेम्हसिया द्वेष अप्वयाः ल्वापु थाय् काइ ।

जव सुनानं छुं कथंया अपशब्द वा ज्याख्यलय् मज्जूगु खँ ल्हानाः ल्वाकः जुइ उगु इलय् थम्हं उकिया शुद्धता थुइकाः काये फयेमाः । थथे याये फःसा जक कलह समाधान जुइ ।

थःगु वचनयात शुद्ध यायेत, वचन पाखें समाजय् कलह मब्वलंकेत भीसं थुगु गाथा नं मनन यायेफु । कठोर गबलें ल्हायेमते प्रति वचन न्यनेमालि दुःख कलह वइ प्रतिदण्ड वइ ।

अथे हे बुद्ध कालय् पुर्के, धुसि लुया कुरुप जूसां मधुर सलं खँ ल्हाये फुम्ह कोकिलकण्ठ धर्मदेशनाय् प्रख्यात जूगु ख बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । तर वया रुप न्हूपिं भिक्षुपिनि लागिं न्ह्यइपुकेगु साधन थें जुल । वयात नानां कथं गिजे यायेगु याःसां न्ह्याम्हस्यां न्ह्यागु हे धाःसां वं गबलें तं पिसकाःगुलिं भगवान बुद्ध धया बिज्यात -“इकिधिकि हे संके मफुगु पर्वतयात फसं संके मफु थें अथे हे निन्दा व प्रशंसा दइमखु विचलित पण्डितय् ।”

यदि सुनानं मखुगु वचन वचन छ्यलाः वा मखुगु खँ ल्हाःसा मैत्री त्याकेमाः धइगु खँ क्वय्या घटनां थुइकाः कायेफु ।

बुद्धकालय् बुद्ध धर्म प्रति अतिकं नुगः क्वसाःम्ह उत्तरा इहिपा जूसां वया भाःतया धर्मकर्मय् छतिं नुगः क्वमसाःगुलिं दान धर्म व शील पालना याये मफत । वं १५०० कर्षापण बिया सुन्दरी सिरिमायात थः भाःतया सेवाय् त्वःताः थः दान धर्म व शील पालना यानाच्चंगु इलय् भाःतम्ह व खनाः न्हिलेवं सिरिमाया ईर्ष्या जुल । वं क्वहां वया कथं क्वाःगु घ्यलं लुना बिल । उत्तरां खनेवं “जितः उपकार याःम्हप्रति जिगु छुं तं मदु । वया जय जुइमा” धकाः मैत्री समाधी तल्लीन जुल । मैत्री समाधिं याना क्वाःगु घ्यलं नं वयात छुं मजुल । लिपा सिरिमां वयाके माफि फवन । थुकथं मैत्री बांलाःगु ज्या न्ह्यःने हयाः तं तंका विइ । जव तं तनी अले कलह नं दमन जुया

वनी । धम्मपदया थुगु गाथां नं यक्व खँ सुचुका ब्यू मैत्रीं त्याके क्रोधयात, गुणं त्याके अवगुणयात, दानं त्याके कंजुसयात, सत्यं त्याके भूठयात ।

थन भीसं थुइके माःगु छु धाःसा यदि उत्तरां मैत्रीभाव मतसें सिरिमा प्रति क्रोध पिकयाः ब्वला साःगु जूसा अन तःधंगु हे ल्वापुं थाय् कायेफु ।

कलह समाधान यायेगु छगू लँपु क्षान्ति, सहनशीलता वा क्षमाशील नं खः । तंयात दमन यायेगु वा तं शान्त यायेगु हे क्षान्ति खः । क्षान्तिवलं तं वःसां तंयात पना बिइ । कमजोरम्ह मनुखं जक सह यायेगु नं क्षान्ति जुइ मखु । बौद्ध साहित्यय् धयातःगु दु बलवान जुयाः नं निर्वलयात क्षमा याःसा जक वास्तवय् क्षमा जुइ छायाकिक कमजोरं बल्लाःम्हेसित क्षमा याये फइमखु ।

अथे हे सुया मनय् बारम्बार जितः ब्वःबिल, जितः दाल, जिगु हरण याना यंकल धकाः बिचाः याइ वया मनय् गबले तं शान्त जुइमखु । उकिं कलह शान्त यायेत थःगु मनयात वशय् तयाः हरेक पक्षं बिचाः यायेगु गुण नं दयेकेमाः । नापं थ्व जिगु थ्व जितः माः धकाः मोह कयच्याना च्वतले कलह गबले शान्त जुइमखु । जव राग द्वेष व मोहयात त्याग याये फइ अन कलह शान्त जुइ ।

भीके थम्हं धया थें मजुलकि ब्वला सायेगु प्रवृत्ति दु । जव तक मनूया मनय् ब्वला सायेगु बिचाः दइ अबले तक कलह नं शान्त जुइमखु धइगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्हयथनातःगु दु । थः लिथुं मचा दयेवं मालिकनी जुइ धकाः ग्याःम्ह मिसां लिथुया मचा स्वकः तक स्याना बिइवं लिथुम्ह नं वयात ब्वला सायेगु बिचाः यात थुकथं इमिसं हरेक जन्मय् छम्हं मेम्हसिया मचा स्यायेगु याना जुल । लिपा यक्षणी व मिसा जुयाः जन्म कायेवं मिसाम्ह भगवान बुद्धया शरणय् वनेवं कलह शान्त जुल । थुगु इलय् भगवान बुद्ध धयाबिज्यात, “वैरिभावं वैरिभाव शान्त जुइमखु, मैत्रीभावं जक वैरिभाव शान्त जुइ । थ्व हे सनातननिसे न्ह्यानाच्वंगु धर्म खः । थौं नं भीसं थुगु गाथायात मनन याये माःगु दु ।”

थौं सकसितं थःथःगु अधिकार माःगु दु । सकसितं थःगु अधिकारया लागिं सः नं थ्वयेका च्वंगु दु । थःगु अधिकार मबिल धकाः छगू पुचलं मेगु पुचःयात द्वपं बियाः द्वन्द नं यानाच्वंगु दु । तर थन थःगु अधिकार कायेत सकसितं थःगु कर्तव्य पूर्वका च्वनागु दु लाकि मदु धकाः सुनानं बिचाः धाःसा यानाच्वंगु खनेमदु ।

बौद्ध साहित्यय् देय्या उच्च पदया व्यक्ति जुजु निसें छम्ह साधारण कथं गृहस्थी जीवन हनिम्ह मनुखं तर्क थःगु कर्तव्य पालना याये माःगु खँ न्हयथनातःगु दु । बौद्ध साहित्यय् जुजुं पालना यायेमाःगु भिगू राजधर्म कथं मां बौ प्रति कर्तव्य पालना यायेगु, परिवार प्रति कर्तव्य पालना यायेगु, मित्र वा मन्त्रिप्रति कर्तव्य पालना यायेगु, सैनिक प्रति कर्तव्य पालना यायेगु, गां शहर प्रति कर्तव्य पालना यायेगु, श्रवण ब्राम्हण

प्रति कर्तव्य पालना यायेगु, शान्ति कायम यायेगु, पशुपंक्षीया संरक्षण यायेगु, धर्म कथं आचरण यायेगु, धर्म पालनाया लागिं सतर्क जुइगु धकाः न्ह्यथनातःगु दु ।

अथे हे देशय् राजनीति याइपिं मनूतय्सं न देया विकास नाप देयात समृद्धशाली यायेया लागिं न्हयगू अपरिहानीय धर्म पालना यायेमाःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । गुगु थुकथं दु - सकलें मुनाः पुचः निर्णय यायेगु, निर्णय कथं छपुचः जुयाः कर्तव्य पूर्वकेगु, कानून व नीतिया पालना यायेगु, वृद्धजनया आदर यायेगु, मिसापित्त जवर्जस्ती मयायेगु, जातीय धर्मया पालना यायेगु, धर्माचार्यपित्त सत्कार यायेगु । थौं भीगु देशय् गुलि नं माग यानाः आन्दोलन न्हयाकाच्वंगु दु उगु सकतां खँ थुगु कर्तव्य दुने हे दुथ्यानाच्वंगु दु । यदि देया उच्च पदय् च्वपिं मनूतय्सं बौद्ध साहित्य अध्ययन यानाः थःथःगु कर्तव्य बोध यानाः उकियात पालना यानाः दे संचालन याना वंसा देशय् ब्वलनाच्वंगु द्वन्दयात न्हंका छ्वये फइ ।

थौं देशय् जक मखु छैय् छैय् नं थवंथवय् ल्वापु जुयाच्वंगु दु । काय्मह्याय्पिंसं मांभौपित्त बोझ कथं तायेकाच्वंगु दु । कलाः व भाःतया खँ मिले मजुयाः अदालत चाःहिलाच्वपिं नं दु । गुरु व चेलाया ल्वापु जुयाः ब्वनेकृथि व क्याम्पस बन्द जुयाच्वंगु दु । छम्ह पासां मेम्ह पासायात छुरां तियाः दायाः स्थानाच्वंगु दु । मालिक व नोकरया ल्वापुं यानाः बजाः बन्द जुयाच्वंगु दु । थुकथंया ल्वापु थौं न्हियान्हिथं अप्वया च्वसां निराकारण यायेगु लँपु म्हमसिया च्वंगु दु ।

थौं थुकथं कलह न्हंकेगु खःसा सकसिनं बौद्ध साहित्य अध्ययन यानाः खुगू दिशायात म्हसीका गृहस्थी जीवन हनेया लागिं थम्हं पालना यायेमाःगु कर्तव्य पालना याना वनेफत धाःसा भीगु छेय् अले समाजय् कलह शान्त जुया वनी । जव सकसिनं थःथःगु कर्तव्य पालना याना वनी अले सकसियां अधिकार नं सुनिश्चित जुइ । जव सकसियां अधिकार दइ अन कलह नं न्हनावनी ।

अथे ला थौं जक मखु बुद्धकालय् बुद्ध शासनय् नं कलह उत्पन्न जूगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । कलह न्हंकेगु छगू उपाय आर्य अष्टांगिक मार्गया लँपु लिइगु नं खः । सम्यक दृष्टि छ्यलाः सम्यक संकल्प, सम्यक वाचा व सम्यक कर्मान्त यानाः सम्यक जीवन हनेत सम्यक व्यायाम, सम्यक स्मृतिच तया च्वने फःसा कलह समाधान जुइ । थुकथं मध्यम मार्गया लँपु लिनाः जीवन हनेगु हे कलह समाधान यायेगु खः ।

थौं द्वन्द जुयाच्वंगु समाजय् कलह गुकथं न्हंका छ्वयेगु धइगु खँय् आपासिनं च्यूताः तयाच्वंगु खनेमदु । थौं भगवान बुद्ध क्यना बिज्याःगु लँपुइ पलाः छिना वने फःसा बुद्धया उपदेश नाला कया यंकुगु जूसा हलिमययंकं हे कलह समाधान जुयाः शान्तिं थाय् काइ ।

मारयात पार यायेगु हे बुद्ध धर्म

छु दिं न्ह्य भारतं छगू न्हूगु प्याखं पिहांवल 'चाँदनी चोक टु चाइना' । थुकिया नापं भगवान बुद्ध भारतय् बूगु धइगु न्हूगु विवाद नं पिहांवल । प्याखं स्वःवापिं स्वकुमितयसं सिनेमा हलय् हे थुकियात विरोध यात । छु दिं लिपा निर्मातां माफी फ्वन धकाः ख क्वचायेकल ।

खयत ला भगवान बुद्ध लुम्बिनीइ बूगु ख धइगु भीके यक्व कथंया प्रमाण दु । उकिं हे नेपाः भगवान बुद्धया जन्मभूमि कथं हलिन्यंक नां दं । थौं थुकथंया गुगु असत्य खँयात प्रचार यायेगु कुतः यात धर्मय् वःगु छगू कथंया मार हे खः धकाः नं धायेफु ।

अथेला बुद्ध धर्मय् थौं जक मखु बुद्धकालनिसें हे थीथी कथंया मार वयेगु याः । सिद्धार्थ थम्हं बोधिज्ञान प्राप्त यायेगु दृढ निश्चय यानाः सोत्थिय ब्राम्हणं बिउगु घाय् लानाः फ्यतुगु इलय् उगु आशनं वयात थनेया लागिं नमुचिर मारं यक्व हे कुतः याःगु खः । तर सिद्धार्थ थम्हं असंख्य कल्पनिसें पारमिता पूर्वकागु थुकिया साक्षी पृथ्वीमाता हे दु धायेवं भूमिकम्पन जुयाः वा-फय् वःगु खः । अनलि नमुचिर मार नापं सकलें मारगणपिं बिसिउँ वंगु ख बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । थुकथं उगु इलय् भगवान बुद्धं थम्हं यानागु पारमिताया बलं मारयात त्याकूगु खः ।

थौं गुलिखे थासं बुद्ध धर्मयात न्हंका छवयेगु कुतः नं जुयाच्चंगु खनेदु । थुकी नाना कथं नागःतुगु यानाः खःगुं मखुगु खँ ल्हानाः दोष बियाः बदनाम यायेगु ज्या नं जुयाच्चंगु दु । थुकथंया ज्या थौं जक जूगु मखुसें बुद्धकालय् तक जुइगु याः । अबलय्या छगू घटना थन न्ह्यब्वयेबह जू । बुद्धकालय् तिर्थङ्गराचार्यपिनि चेली चिंबचमाणविकां भगवान बुद्धयात बेइज्जत यायेत थः प्वाथय् दुम्ह थें यानाः बुद्धयात च्वलापतिनं सुयाः सकसियां न्ह्यःने नाना कथं व्वः बिउगु ख बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु । बुद्धकालय् तिर्थङ्गराचार्यत बुद्ध धर्मया विरोधी कथं न्ह्यानाच्चंगु खनेदु ।

थौं यक्व हे देशय् धर्मयुद्ध नं जुयाच्चंगु दु । भारत व पाकिस्तानयात स्वयेगु खःसा अन हिन्दू व मुस्लिमया ल्वापु थौं स्वयां सलंसः दँ न्ह्यवनिसें हे

न्ह्यानाच्चंगु दु । थुकिं यानाः नकतिनि बूम्ह मचानिसें बुराबुरा थ्यंक म्वाये थाक्याच्चंगु दु । अथे हे गनं वम वर्षा जुयाच्चंगु दुसा गनं गोली काण्ड नं जुयाच्चंगु दु । थुकथं थौं छगू धर्म मेगु धर्मयात हेलाया दृष्टिं स्वयाच्चंगु दु थीथी कथंया प्रलोभन क्यनाः धर्म परिवर्तन याकेगु ज्या नं न्ह्यानाच्चंगु दु । बुद्ध धर्मया अनुयायीतय्त नं प्रलोभन क्यनाः थःपिनि धर्म नाला कायेकेगु कुतः जुयाच्चंगु खनेदु ।

सिद्धार्थ गौतमं गृहत्याग यायेवं वयात दरवारय लित हयेत मारदेव बशवर्ती यक्व हे कुतः याःगु खः । सिद्धार्थयात न्हयन्हु लिपा चक्रवर्ती जुजुया पदवी दइगु, प्यद्रः चिचीधंगु द्विप व प्यंगू महाद्विपया अधिपति जुयाः सम्राट चक्रवर्ती जुइगु लोभ नं क्यंगु खः । तर सिद्धार्थ लोभ, लालच, ऐश, आरामय तक्यंगु जूसा थौं बुद्धया अस्तित्व हे दइ मखु जुइ ।

थौं थीथी देशय जुयाच्चंगु धर्मयुद्धया विकृति भींगु देशय नं दुहां वयाच्चंगु दु । राणाकालय भगवान बुद्धया ग्रन्थत दक्कं च्याका बिउगु इतिहास थौं नं भींगु न्हयःने दु । थौं भीसं देशय धार्मिक सहिष्णुता दु धकाः नारा थ्वयेकाः वहे कथं पाठ कण्ठ यानाच्चना तर धार्थे धायेगु खःसा बुद्ध धर्मयात राज्य सत्तापाखें सदां मिखाया धू थें व्यवहार यानाच्चंगु दु । थुगु समस्यायात इलय हे समाधान याये मफुत धाःसा थुकिं धर्मयुद्ध मजुइ धाये नं फइ मखु । थुकथंया समस्या बुद्धकालय व बुद्धकाल स्वयां न्हयः नं वःगु दु ।

सिद्धार्थ गृहत्याग यासानिसें वशवर्ती मार वयाः दोष मालेत चान्हि वया लिउलिउ जूगु खः । सिद्धार्थ बोधिज्ञान प्राप्त याये धुंकाः नं वशवर्ती मारं छुं कथंया दोष लुइके मफुगुलिं थः म्हयायपिं तृष्णा, आरती व रागीपाखें नशारूपी माया जालं क्यंकेया लागिं अनेक कुतः याःगु खः । अथे हे मारं भगवान बुद्धयात याकनं परिनिर्वाण जुयाबिज्याहु धकाः तःक्वः मछि हे प्रार्थना नं याःगु खः ।

थुकंया मार बुद्धया उपासिका विशाखायात नं वःगु खः । छन्हु छम्ह भिक्षु थःगु छें क्वय भिक्षा फ्वं वलं नं विशाखां थुगु खँय थः निर्दोष जूगु प्रमाण बिसैलि वया ससः अबु नं बुद्ध धर्म प्रति आस्थावान जूगु खः । थौं नं बुद्ध धर्मय वयाच्चंगु दोषयात मदयेका छ्वयेगु खःसा उकियात निर्दोष प्रमाणित यानाः संकसियां न्हयःने व्वये फयेकेमाःगु दु ।

अथे हे बुद्ध चः मखु धकाः थःपिनि आस्था दुम्ह चःया जक महिमा कना जुइपिं नं थन म्हो मजू । थन लुमंके माःगु छु धाःसां बुद्धं गुबलें थःत चः कथं नाला का धयाबिज्याःगु मदु । बुद्धं गबलें थःगु मूर्ति दयेकाः पुज्याना ति धकाः नं धयाबिज्याःगु मदु । भगू पारमिता पूर्वकूसा न्ह्याम्हं बुद्ध जुइ फइगु खँ नं बौद्ध साहित्यय न्हथनातःगु दु ।

अथे ला बुद्ध धर्मयात न्हंका छवये अःपु धाइपिं नं दु । थुगु इलय् भीसं थुइकेमाः किं बुद्धं दकलय् न्हापां थः याकःचां जक बुद्धत्व प्राप्त यानाबिज्याःगु खः । अनंलि न्याम्ह भिक्षुपिंत अर्हत यानाबिज्यात । अनं लिपा यशकुमार व वया प्यम्ह गृहस्थी पासापिं नापं न्यय्म्ह पासापिंत अर्हत यानाबिज्याःगु खः । थुकथं मुक्कं खुइम्ह भिक्षुपिं जानाः गांगामय् नगरं नगरय् चाःहिलाः लोकजनया हित यानाबिज्याःगु खः ।

थौं बुद्ध धर्मया अनुयायीपिं हलिन्यंकं दु । हत्या हिंसा व अशान्तिं थाय् कयाच्चंगु थौया इलय् बुद्ध धर्मया प्रचार प्रसार यायेमाःगु दु । भगवान बुद्धं बियाबिज्याःगु उपदेश नाला काःसा जक हलिन्यंकं शान्ति जुइगु ख थुइके माःगु दु ।

बुद्ध धर्म हे भीगु ल्वय लंकी

‘होस् वय्कि केहें मय्जु’ थुगु ख भगवान बुद्ध पटाचारायात धयाबिज्याःगु खः । पटाचारा, बुद्ध शासनय् विनयधरय् अग्रश्राविका खःसा वयात छम्ह उई कथं नं म्हसीकेफु । उई धायेवं भीसं सिउ समाजय् वया थाय् मदु । वया चहपह बिस्कं जुइगुलिं समाजं वयात स्वइगु दृष्टिकोण नं पाइ ।

थुकथं हे समाजं उईया संज्ञा बियातःम्ह पटाचारा न्हापा ला उई मखु । जव वया जहान, मचाखाचा, मां बौ मंत । वं थःगु मनयात ची मफुत । अनलि व पचिनांगा जुयाः उखेथुखें चाःहिउ जुल । याकःचा हे न्हिला जुल, ख्वया जुल ।

अथेला थौकन्हय् नं लँयलँय् गल्लि, गल्लिइ थुकथं याकःचा हाला जुइपिं । न्हिला जुइपिं ख्वया जुइपिं, उई पह वयेका जुइपिं खंकेफु । थौकन्हय् थुकथं उईसू वल कि वा मानसिक स्थिति ठीक मजुल कि वासः यायेत अस्पताल दु । अस्पतालय् डाक्टर गनं न्हयथनातःगु मदु । उगु इलय् मानसिक ल्वचं कयाः सकसिनं छि छि धायेकाः च्वनेधुंकूम्ह पटाचारायात भगवान बुद्धया खँ न्यानाः होश वल । अथे हे अर्हत तकं जुल ।

थन कृषा गौतमीया खँ न्हयथनेबहः जू । थः काय सीवं सीम्ह काय्यात म्वाका बिउ धाः वःम्ह कृषा गौतमीयात भगवान बुद्धं ‘छिमि काय् म्वाइ मखुत’ धकाः तप्यंक लिसः बिउसां जिउगु खः छायाकि सीधुंकूम्ह म्वाइ मखु धइगु धुव सत्य हे खः । तर भगवान बुद्धं थुकथं लिसः बियाबिज्याःगु जूसा वया मानसिक सन्तुलन स्यनेफु । वं भगवान बुद्धयात नं नानाकथं ब्वः बीफु । भगवान बुद्धं कृषा गौतमीयात स्वयम हे सीगु धइगु धुव सत्य खः धइगु खँ थुइके बियाः वयात मानसिक ल्वचं कइगुपाखें बचे यानाबिज्यात ।

बुद्धकालय् भगवान बुद्धं मनूतय्त मानसिक ल्वयपाखें जक बचे याना बिउगु मखुसैं ल्वचं कयाः वाथावाथा कनाच्चंपितं नं अर्हत यानाबिज्याःगु दु । पुतिगततिस्स भिक्षु बुद्धकालय् थः सने हे मफयेक ल्वचं कयाः लासाय् ग्वतुलेधुंकूम्ह भिक्षु खः । वया म्हय् कै वयाः कै दक्व तज्यानाः ध्वगिनाः नवयाः सुनां हे वास्ता

मयात । तर भगवान् बुद्धं थः स्वयम् अन बिज्यानाः छम्ह डाक्टर वा नर्स यायेमाःगु सुसाःकूसाः याकाबिज्यात । भगवान् बुद्धया उपदेश न्यनाः भिक्षुं थःगु म्हया स्याःचाः दक्कं ल्वःमंकल । अनलि अर्हत तकं जुल । थौं नं थुकथं सी नं मफु म्वाये नं मफु जुयाः ल्वचं कयेकाः वाथावाथा कनाच्चपिं यक्व हे दु । इमित यक्व दुःख सियाः धन फुकाः वासः नं याकी । तर बुद्धकालय् वासः यायेगु थाय् मदुसां, आधुनिक वासः मदुसां भगवान् बुद्ध स्वयमं हे छम्ह चिकित्सक वा डाक्टर जुयाः ल्वचं कःपिनि ल्वय् लंकाबिज्याःगु दु ।

थन हाकनं मेगु छगू घटना न्ह्यब्वये । बुद्धकालय् कोलिय कन्या सुप्रवासया मचा बुइ मफयाः प्रसुति व्यथां कयाच्चंगु इलय् वया भाःत भगवान् बुद्धयाथाय् वल । वं थः कलाःया वृतान्त भगवान् बुद्धयात कन । भगवान् बुद्धं, 'जिं गृहत्याग यासेनिसें बहुजन हिताय बहुजन सुखाय बिचाः यानागु दु । सुयागुं हानि यानागु मदु । थुगु सत्य वचनं कोलिय कन्या सुप्रवासया अःपुक हे मचा बुइकूगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु ।

खयत ला थौंया इलय् नं भीसं प्रसुति व्यथां कयाः मां व मचा सीगु यक्व हे घटना खंकेफु । बुद्धकालय् बुद्धया सत्य वचनं यानाः सुप्रवास व वया मचा म्वात ।

थ्व ला जुल बुद्धकालय् छुं छुं घटना । आः हाकनं छकः थौंया परिवेसय् बुद्धया धर्म देशना, शील व उपदेशयात दुवाला स्वये ।

थौं भीसं खनाच्चनागु दु गुलिसियां नये मखनाच्चंगु दुसा गुलिसियां छुं हे नये मजिउगु ल्वचं कयाच्चंगु दु । थौं भीसं नयाच्चनागु नसां नं भीत ल्वगि याना बिउगु दु । थुगु इलय् धम्मपदया यमकवग्गो लुमंकेबह जू । उकी धयातःगु दु 'इन्द्रीय संयम मयासे बांलाःगु जक स्वयेगु भोजनया मात्रा मथुयाः वीर्यहिन जुइम्हेसित फसं सिमा क्वःथः थें मारं क्वःथली । अथे हे भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु दु - भी नयेगु लागिं म्वायेगु मखु, म्वायेगु लागिं नयेगु खः । यदि थुगु भवःयात भीसं थुइका काये फःसा थःगु म्हया लागिं गुलि नसा नःसा पाय्छि जुइ धइगु खँ नं थुइके फइ । मात्रा कथं मिले यानाः नसा नये सःसा भी सदां ल्वय्पाखें तापानाच्चने फइ ।

थौं मचानिसें बुराबुरी थ्यंक हे मानसिक तनाव दु । सुयां हे मनय् शान्ति मदु । थौं ल्वय्या ल्याः न्हियान्हिथं अप्वयाच्चंगु दु । ल्वय् कथं थाय्थाय् न्हून्हू अस्पताल चायेकूसां ल्वचं कःपिं म्हो जूगु खने मदु । थौं सकसितं शान्ति व शान्तगु लकस मालाच्चंगु दु । धम्मपदया यमकवग्गोय् थुकथं न्ह्यथनातःगु दु, 'तमः वैरिभाव शान्त जुइ मखु, प्रेमभावं जक वैरिभाव शान्त जुइ ।' उकिं थौं ल्वय्पाखें तापानाच्चनेया लागिं सकसियां मनय् शान्ति दयेके लागिं थवं थवय्

प्रेमभावं दयेमाःगु दु । वैरिभावयात् हानिसें लिना वांछ्वये माःगु दु ।

अथे हे बुद्धधर्मय् पंचशीलया बिस्कं हे मू दु । पंचशील पालना यायेगु धइगु हे साधारण कथं जीवन हनेगु खः । यदि सकसिनं पंचशील पालना यानाः जीवन हने फःसा थुकिं यक्व हे ल्वय् जुइगुपाखें भीत बचे याइ ।

भगवान बुद्धं थःगु जीवनकाःछि सकल प्राणीया हित यानाबिज्याःगु दु । वसपोल परिनिर्वाण जुयाबिज्याःगु दु । वसपोल परिनिर्वाण जुयाबिज्याःगु नं २६०० दँ दये धुकल । थौं नं वसपोलं देसना यानाबिज्याःगु, वसपोलं थुइकाबिज्याःगु धर्म भीगु न्ह्यःने दु । थगु धर्मं भीत सदां सतमार्गं क्यनाच्चंगु दु । उकिं थौं नं भीसं सत्मार्गं म्हसीकाः थःगु जीवनयात् सफल छाया मयायेगु ?

थौया मनुयात माःगु बुद्ध शिक्षा

‘ग्व, नेपाः ला मनू च्वनेगु थाय् हे मखु । म्वायेत मदयेकं मगाःगु साधन हे मदु । देय्या लाय्कुली हँ थथे सा मेथाय् गथे जुइ ?’ छम्ह पासाया थुगु खँ जिगु मनय् चस्स मिन । थुगु हे इलय् जितः भगवान बुद्धया मूल उपदेश चतुआर्य सत्य लुमँसे वल ।

दुःख सत्य :

थौं भीके समस्या दु । यक्व यक्व हे समस्यां भीत भुनाच्चंगु दु । थःगु त्वाःत्वालय् च्वंगु ल्वहीहिति सुनावंगु समस्या । छँय् थ्यंक पाइप लानाः दुकयातःगु हितिं लः मवःगु समस्या । लय्लय् पतिकं ध्यबा पूसां मत मवःगु समस्या । गबलें दोब्बर ध्यबा पुलाः न्याये धाःसां ग्याँस मदुगु समस्या । उकुसमुकुस कंक धू व नवःया दथुइ सासः ल्हानाच्चनेमाःगु समस्या ।

अथे ला भीगु देशय् जक समस्या दु, मेगु देशय् समस्या हे मदु धइगु नं मखु । समस्या हलिमय् न्यंक हे दु । गनं प्राकृतिक प्रकोपया समस्या जूसा गनं मेगु हे समस्या जुइ । थुकथं धायेगु खःसा भीके अभाव यक्व दु । उगु अभावं भीत समस्या ब्वलंकल । थुकथं अभाव वं समस्याया दथुइ च्वनाच्चने माःगु हे भीगु लागिं दुःख खः ।

दुःख समुदय सत्य :

गन समस्या दइ अन समाधानया लँपु नं दइ । तर भीसं उगु लँपु म्हमसिया च्वनेफु । भीसं थुकिया समाधान लुइके मफयेफु । भीत थौं अभाव जुयाः समस्या कथं ब्वलनाच्चंगु लः, मत, ग्याँस, पेट्रोल आदिया समस्या समाधान यायेगु कारण नं अवश्य दइ । दसुया लागिं भीसं खना लांलां तक ग्याँस मत । सकसियां थःथःगु भुतू मच्याइगु धन्दा । लांलां तक उगु समस्यां सकसितं दुःख नं बिल । लिपा थुकिया कारण थुल । थुकथं थुकियात भीसं दुःख समुदय सत्य कथं नं कायेफु ।

दुःख निरोध सत्य :

जब कारण थुइ । अनलि उकियात समाधान यायेगु लँपु नं लुइका काये फइ । दसुया लागि छुं दिं न्ह्यः महानगरपालिकां फोहोर मुनेगु ज्या मयात । शहर या दथुइ गल्लिइ स्वःस्वःथाय् फोहोर ढूँचिन । फोहोर वांछवयेगु थासय् विवाद जूगु कारणयात समाधान याये धुंकाः तिनि हाकनं फोहोर मुनेगु ज्या जुल । थुकथं कारण थुइकाः थुकिं वःगु समस्यात समाधान यायेगु हे दुःख निरोध सत्य खः ।

थौया इलय् भीके दुगु समस्या तसकं तःधं । सुं छम्ह मनुखं जक यानाः थुगु समस्या ज्यंके फइगु स्थिति मदु । उकिं थुकिया लागिं सकलें जानाः थौं भीसं थःगु व्यक्तिगत स्वार्थ स्वयां थः सन्तति व देय्या भविष्य बारे बिचाः यायेमाः ।

दुःख निरोधगाभिनी प्रतिपदां मार्ग सत्य :

थुकथं थौं भीगु समाजय् ब्वलनाच्चंगु समस्यायात समाधान यायेगु लागिं भगवान बुद्धं क्यनाबिज्याःगु लँपु नाला काये माःगु दु । भगवान बुद्धं दुःख मदयेकेगु लागिं आर्य अष्टांगिक मार्ग क्यनाबिज्याःगु दु । थुकिया बारे नं छु भचा चर्चा याये ।

आर्य अष्टांगिक मार्ग कथं भगवान बुद्धं मुक्कं च्यागू मार्ग क्यनाबिज्याःगु दु । थुकियात थौया इलय् गुकथं छ्यले फइ ?

सम्यक दृष्टि :

भीगु न्ह्यःने गुलि नं बांलाःगु , बांमलाःगु घटना जुइ थुकिया मूल कारण थुइकेगु हे सम्यक दृष्टि खः । भीसं थौं थःथःगु मन मास्तिष्कं बांबांलाःगु खँय् बिचाः यानाः समाधान लँपु लुइके फयेमाः । थौं भीत लःया समस्या जुयाच्चंगु खःसा थुगु समस्या गनं वल , थुकिया समाधानया लागिं छु छु बांलाःगु पक्ष दु अले छु छु बांमलाःगु पक्ष दु धकाः स्वयेगु उत्तम दृष्टि हे सम्यक दृष्टि खः ।

सम्यक संकल्प :

छुं नं समस्या समाधान यायेगु धइगु उलि अःपुगु ज्या नं मखु । तर अथे खःसां गन इच्छा दु अन उपाय दु धइगु खँ थुइकाः दृढ निश्चय यानाः न्हःसाः वने फःसा न्हयाथें जाःगु समस्या नं ज्यंके फइ । थौं भी सकसिकें भीगु न्ह्यःने वःगु समस्या ज्यंका हे छवये धइगु आँट व हिम्मत नं दयेकेमाः । थुकथं उत्तम लँपु लिनाः दृढ निश्चय यायेगु हे सम्यक संकल्प खः ।

सम्यक वाचा :

वचन थज्याःगु खँवः खः गन मनूया चरित्र सुलाच्चंगु दइ । वचनं हे स्यंकेगु व भिंकेगु ज्या नं याइ । थौं भीगु न्ह्यःने वःगु कठिनगु समस्या समाधान यायेगु लागिं सकसिनं सम्यक वाचा (वचन) नाला काये माःगु दु ।

सम्यक कर्मान्त :

थौं सकसिनं थःथःगु कर्म ला याना हे च्वंगु दु । तर कर्म जक यानां समस्या ज्यनी मखु । यदि उत्तम कर्म थुइकाः न्ह्याः वने फत धाःसा भीसं दीर्घकालिन समाधानया लँपु लुइके फइ ।

सम्यक जीविका :

थौया समस्या ज्यंकेगु लागिं सकसिनं उत्तम जीवन यापन याये माःगु दु । थुकिं समाजय् ब्वलनाच्चंगु थथ्याःक्वथ्याःगु लँपुयात तप्यंके छस्वाः यानाः स्वानाः यंकी ।

सम्यक व्यायाम :

छुं ज्या सुथां लाक्क यायेया लागिं उकी प्रयत्न मयासे मगाः । उकिं समस्या ज्यंकेया लागिं भीसं उत्तमगु अभ्यास मयासे मगाः ।

सम्यक स्मृति :

ज्या यायेगु इलय् भीके सदां सम्यक स्मृति नं दयेमाः । यदि छु यायेगु धइगु खँय् बांलाक होस मतःसा ज्या भिंकेगु पलेसा स्यनेफु ।

सम्यक समाधि :

मन उखेंथुखें मछ्वसे सदां थम्हं यायेत्यनागु ज्याय् हे एकाग्रह जुइ फयेकेमाः । दकलय् न्हापां गुगु समस्या ज्यंके फइ धइगु खँय् सम्यक समाधि तयाः न्ह्याः वने फःसा थुकी सदां सफल जुइ ।

सकस्यां सिउ भीके समस्या दु तर थौं भीसं भगवान बुद्धया मूल उपदेश ल्वःमंकाचवना । भीगु समस्या ज्यंकेया लागिं थौं भीसं हाकनं छकः सकसिनं थूगु मूल उपदेशयात नुगलय् तयाः आर्य अष्टांगिक मार्गय् थःगु पलाः न्ह्याकूसा भीगु समस्या ज्यंकेत अझ अःपुइगु खःला ?

थौया युगाय् शील पालना

छचारं मि दनदन च्यानाच्चन गथे न्हिलेगु ? गथे आनन्द कायेगु ? ख्युंगु जलं छचारं त्वपुइ धकाः नं जः ममालेगु ?

धम्मपदया थुगु गाथां थौ सकलें सचेत जुइमाःगु खँ उलाब्यूगु दु । थौया लकसनाप उकी म्वायेमाःगु बाध्यात्मक स्थितियात क्यनाब्यूगु दु । यदि थुगु लकसं मुक्त जुइगु खःसा, यदि थौया इलय् भी जः मालाः न्ह्याःवनेगु खःसा भगवान बुद्धं देसना यानाबिज्याःगु पंचशील सकसिनं थुइकाः नाला कायेमाःगु खनेदु ।

पंचशील, मुक्कं न्यागू जक शील खः । थुकी तसकं थाकुक्, दुःख सियाः पालना यायेमाःगु नियमत म्दु । साधारण मनखं, साधारण कथं थःगु जीवन हनाः नं पंचशील पालना यायेफु । थौ स्वयाः २६०० दं न्ह्यः भगवान बुद्धं देसना यानाबिज्याःगु पंचशील थौया इलय् गुलि ज्याख्यले जू धइगु खँ छक्वः उला स्वये ।

थौ हरेक देया विकासया नापनापं आधुनिक ल्वाभः नं दया वयेधुंकल । न्हापा छुरा, तरवार, भाला ज्वनाः ल्वाइपिं थौ बम, गोली, बन्दुक नापं छयलीपिं जुइधुंकल । न्हापा नयेगु लागिं पशुपिं जन्तु स्याइपिं मनूतसें थौ अहम भावनां यानाः मनूखं मनू स्याना हयेधुंकल । थम्हं स्यायेगु जक मयासे आत्मघाती बम छयलाः थः सीगु नापं मेपित नं स्यायेगु प्रवृत्ति नं दना वयेधुंकल । थुकथं सिनाः,स्यानाः जक समस्या समाधान जुइगु खःसा थौ स्वयां द्दलंद्दः न्ह्यवनिसें ल्वापुइ लानाः द्दलंद्दः मनूत सिना वनेधुंकूगु दु, छु थुकिया लिच्चः कथं थौ शान्ति वल ला ? समस्या ज्यन ला ?

उकिं थौ थुकिया समाधानया लागिं पंचशीलया न्हापांगु शीलं (जिं प्राणीघात यायेगु ज्या त्वःतेगु शील बांलाक पालना यानाच्चना) सकसिगु नुगलय् थाय् काये माःगु खनेदु । ब्वनेगु व धायेगु इलय् यदि थुगु छभ्वःया हे जक दुने जूसां सकलें प्राणी च्वने फःसा हलिमं हे हत्या हिंसा तापानाः शान्तिया लकस ब्वलनीगु जुइ ।

थौं थायथासय् हे खूँ, डाकातसें दुःख बियाच्चंगु खनेदु । लुटे याना: घा:पा: याना थकीपिनिसें कया: न्हिनय् हे छैय् छैय् वया: ल्वाभ: क्यना: खुयायंकीपिं नं म्हो मजू । खुया: लुटे याना: त:मि जूपिं मनूत नं खनेदु । तर छु थुकथं कर्पिन्त दुःख बिया: उमिगु धनय् मोज याना: वया जीवन सुखयम जुइला ? खुया: नयेधुंकूपिसं ज्या बांलाक याइ मखुगुलिं खुया ह:गु धन दत्तले मोज या:सां अनं लिपा छु यायेगु धइगु खँय् नं बिचा: याइ मखु । थुकिया विकल्प मस्वइगुलिं उमिसं हाकनं वहे ज्यायात निरन्तरता बियाच्चंगु खनेदु । गुकिं याना: देशय् हे भयावह स्थिति ब्वलनाच्चंगु खनेदु । उकिं थौया इलय् सकसिनं पंचशीलया निगूगु शील (मबीकं कायेगु कर्म त्व:तागु शील बांलाक पालना यानाच्चना) ग्रहण याये मा:गु खनेदु । नापं खुया कायेगु धइगु मभिंगु कर्म ख: धइगु खँ थुइके मा:गु खनेदु ।

थौं एचआईभी/एड्स हलिन्यंकं थ्यनेधुकल । थुकिया थीथी कारण मध्यय् ब्यभिचार यायेगु नं छगू कारणयात जक ज्यके फ:सां थुगु ल्वचं कइपिं म्हो जुइगु जुइ । थौकन्हय् थीथी डान्स रेष्टुरेन्ट नापं मसाज सेन्टरय् तकं यौन व्यभिचार जुयाच्चंगु खनेदु । थुकिं याना: गुलिं मिसापिसं थ:गु अस्तित्व तंके मालाच्चंगु दुसा गुलिसिनं थ:गु प्वाथय् च्वनेधुकूम्ह मचायात नं स्याना छवयेमा:गु बाध्यता पिदंगु दु । अथे ला ध्यबाया लोभं नं थुगु ज्या याइपिं खनेदु । थज्या:पिं थ:गु वैस दत्तले, थ: बल्लातले आनन्दं जीवन हंसां अनं लिपा पश्चाय् हे चा:गु खनेदु । उलि जक मखु थुकथंया ज्या याइपिसं थ:गु जीवनका:छिया धनसम्पत्ति फुका: वनेमा:पिं नं दु । उकिं थुगु कुकर्मपाखें तापानाच्चनेत पंचशीलतया स्वंगूगु शील, (जिं परस्त्री वा परपुरुष गमन यायेगु ज्या त्व:तेगु शील बांलाक पालना यानाच्चना) थुइका: कुकर्म बचे जुइ मा:गु खनेदु ।

धाइ, विश्वासय् हे संसार दनाच्चंगु दु । तर थौया इलय् विश्वास यायेबह:पिं मनूत तसकं म्हो जक खनेदु । ख: थें च्वंक मखुगु खँ ल्हाना: क्वाइपिं मनूतय्गु राज जुयाच्चंगु दु । छु थुकथं मखुगु खँ ल्हाना: जीवनका:छि सुख भोग याये खनी ला ? थज्या:गु बानी दुपितं छन्हु कि छन्हु अवश्य सकस्यां म्हसीकी । सकसियां लागिं विश्वास हे त:धंगु सम्पत्ति ख: । जब सुं मनू समाजया न्हय:ने विश्वास मदयेका च्वनेमाली व थेंज्या:गु बदनामी मेगु छु दइमखु । समाजय् विश्वासया लकस ब्वलंकं फ:सा सभ्य समाजया विकास याये फइगु जुइ । उकिं थुगु इलय् सकसिनं पंचशीलया प्यंगूगु शील (जिं मखुगु खँ ल्हायेगु बानी त्व:तेगु/शील बांलाक पालना यानाच्चना) पालना याये मा:गु खनेदु ।

थौं छु कथंया बाजि तये माल कि वियर, हिव्स्की ग्वलंग्व: दाउ तया जुइपिं यक्व हे खनेदु । बाजी तइ, त्याकी वहे बियर, हिव्स्की त्वनी अले उकिं हे

कयेका: थवंथवय् बैरी भाव ब्वलंका: ल्वाना जुइ । अथे ला बियर मत्वनीपितं पुलां जमानाया मनु धाइपिं नं दु । थौकन्हय् वियर हिवस्की जकं मगाना: लागू वास: छ्यलाबुलाय् हयाच्चंगु खनेदु । थुकिं याना: देया भविष्ययात हे ख्युं लँपुइ घ्वाना यंकाच्चंगु दु । थुकथं बेहोसया पदाथ सेवन याना जुइपिंपाख हे समाजय् अराजकतां थाय् कया यंकाच्चंगु दु । उकिं थौं सकसिनं पंचशीलया न्यागूगु शील(जिं बेहोशया कारण जुयाच्चंगु अयला: थ्वं आदि कायेय:गु पदार्थ ब्याक्कं त्व:तूगु शील बांलाक पालना यानाच्चना थुइका: पालना यायेमा:गु खनेदु ।

थौया युगयात कलियुग कथं कयात:गु दु । थुगु इलय् कुकर्म थाय् काइगु खँ न्हयथनात:गु दु । तर न्ह्याग्गु हे जूसां कुकर्मया आयु ता:हाक: जुइमखु । द्वलंद्र: दँ लिपा युग हिलीगु ख:सा यदि सकसिनं पंचशीलयात थुइका: उकिया पालना याना: न्ह्याये फ:सा थौया कलियुगयात सत्ययुगय् हिलेत द्वलंद्र: दँ पियाच्चने म्वा:लीगु जुइ । थुकथं पंचशील पालना याना: सुमार्गय् पला: छीफ:सा युगं मनु हिलेगु मखुसें मनुखं युगयात हे हिला बीगु जुइ । थौया इलय् भी थ: हे हिलेगु कुत: मया:सा सभ्य व सुसंगठित समाज ब्वलनीगु गुबले ?

अय्ला: थ्वँ त्वःतेत बुद्ध धर्म

थौकन्हय् नं बियर मत्वनेगु ला ? छु जमानां वयाम्ह छ ? का चियर्स
येत जक जूसां भचा गिलासय् ति... गनं पार्टी वा डिनरय् वनेबलय् पासापिसं
र कर याना: त्वंकेत स्वइ । अथे हे नेवा: जुयां नं अय्ला: थ्वँ मत्वनेगु ला ? थ्व
नेवा:तय्गु हे बेइज्जत जुल का धका: नं त्वनेत बाध्यतां क्यंकेगु चलन भीथाय्
।

थ्व गज्या:गु बिडम्बना मेपिं सकसिनं त्वन कि थम्हं नं त्वने हे मा:गु ।
मखुसां कत:या न्ह्य:ने फुइँ याना: ब्वयेया लागिं जक जूसां गिलास जायेके हे
:गु । सकसिनं सिउ त्वने मजिउ, थुकिं फाइदा स्वयां नोवसान अप्व: याइ । अथे
सा थुकिया प्रभाव न्हियान्हिथं अप्वयाच्चंगु दु । थुकियात भीसं कुलत कथं नं
ला कयाच्चनागु दु ।

बौद्ध साहित्य अध्ययन याना: स्वयेगु इलय् बुद्ध धर्मय् न्हापांसिं (भगवान
: बोधिज्ञान प्राप्त यासेनिसे) काये य:गु पदार्थ त्वने मजिउ धइगु नियम
कात:गु खने म्दु । बुद्धकालय् कौशलवासी ब्राम्हण कुलया प्रवजित भिक्षु सागत
दक पदार्थ त्वना: लँय् हे ग्वतुलाच्चन । अनं लिपा बुद्धं सागत थें ऋद्धि सम्पन्न
ह तर्क अय्लाखं विक्षिप्त व असंयमी जूगुलिं काये य:गु पदार्थ त्वने मजिउ धइगु
यम दयेका बिज्या:गु ख: ।

थौं भीसं खंकेफु, लँय् दथुइ, गल्लि गल्लि पतिकं अय्ला:थ्वँ त्वना: लट्ट
गा: घनाच्चपिं मनूत । ल्याय्म्ह ल्यासेपिं तर्कं छुं ज्यामयासे मादक पदार्थ जक
ना: थ:गु मूवंगु जीवन फुकाच्चंगु नं भीसं यक्व मखनागु मखु ।

म्हग: तर्क अय्ला:थ्वँ त्वना: लट्ट जुइपिं मनूत थौं न्हू कथंया नशाय् मोज
गच्चंगु दु । थौकन्हय्या नशा चरेश, अफिम, हासिस आदि लागू वासलं भीगु
वस्थित समाजयात हे ध्वस्त याना बिउगु दु । अथे ला भचा त्वनां छु जुइ धका:
न्हिं त्वना जुइपिं नं यक्व हे दु । तर नशा धइगु छक: बानी जुल कि उकियात

त्वःते उलि अःपु मजू । लागू वासः मीपिसं दकलय् न्हापां बानी याकेया लागिं सितिकं तकं त्वंकेगु व अनं लिपा बानी जुयाः नशाया रूप कायेवं दोब्बर ध्यबा कयाः मीगु ज्या याइगु न्यनेदु । अथे हे छगिलास जक अय्लाः त्वंपिं मनूत नं विषाक्त अय्लाः लानाः गुम्हेसिया मिखा निपां कां जूगु व गुलिसिनं थःगु ज्यान हँ छवयेमाःगु बुखँ नं थौकन्हय् बरोबर न्यने ब्वने दयाच्वंगु दु । उकिं थौं थुकथंया कुलतपाखें तापाना च्वनेया लागिं दकलय् न्हापां थःथम्हं थःगु मनयात ची फयेके माःगु दु । नापं सकसियां नुगलय् पंचशीलया दकले लिपांगु शील 'जिं काये यःगु पदार्थ ब्याक्कं त्वःतेगु शील बांलाक पालना यानाच्वना' धकाः मनन याये माःगु दु ।

नशाया कारणं यानाः थौं मनूतय्सं जिउगुं मजिउगुं न्ह्यःने लाक्व ज्या यानाच्वंगु दु । नशाय् जक लट्ट जुयाच्वने दःसा संसार हे आनन्द तायेकाच्वंगु दु । उकिं उमिसं नशाया लागिं हत्या हिंसा यायेगु, खुया कायेगु, लुटे यायेगु, मखुगु खँ ल्हायेगु तकं याना वयाच्वंगु दु । तर जब उमित नशाया लतं त्वःती अले उपिं थम्हं यानागु कुलत खनाः थःहे पस्ताय् चाइ । थुकथंया घटना थौं जक जूगु मखुसें जातक बाखनय् नं थुकथंया आपालं घटनात न्ह्यब्वयातःगु दु ।

न्हापाया जन्मय् सारिपुत्र वनारस देय्या जुजु जुयाच्वंगु इलय् अतिकं अय्लाः त्वनाः ला नये माःम्ह जुयाच्वन । छन्हु अय्लाःया सुरय् जुजुं ला हजि धाल । उगु दिं उपोसथ जूगुलिं ला मदु धायेवं थःगु मुलय् म्हिताच्वंम्ह कायया गःपः म्वय्हिलाः स्यानाः ला दयेकाः नल । थुगु घटनां सीदु नशां गबलें सुयां भिं याःगु मदु ।

थौं आपाः धयाथें ल्याय्म्ह ल्यासेपिं तकं नशा मछ्यसे च्वने मफयेधुंकल । थुकिं यानाः छखे मां अबुं थः सन्तानया दुर्गति स्वये मालाच्वंगु दुसा मेखे युवा पुस्ता कुलतय् लानाः देय्या विकासय् हे पंगः थना बिउगु दु । यदि थौं नं थुकियात न्युनीकरण याये मफुत धाःसा कन्हय् थुकिं अभ्रं नं भयावह स्थिति ब्वलंकेफु । उकिं थौं हे मचानिसें नशापाखें तापाका तयेत बुद्ध धर्मया ज्ञान वीमाःगु आवश्यकता दु ।

बौद्ध साहित्यय् पंचशील पालना मयात कि जुइगु विपाक न्ह्यथना तःगु दु । काये यःगु नशालु पदार्थ छयलेगु धइगु तसकं ग्यानापुगु जूगुलिं हे जुइमाः पंचशीलया मेमेगु विपाक स्वयां थुकिया विपाक दकलय् अप्वः न्हथनातःगु दु । थुकी मुक्कं नीगू विपाक न्ह्यथनातःगु खःसां छुं छुं विपाक जक थने न्ह्यथने । गुगु थुकथं दुः सदां स्मृति मदुम्ह जुयाः च्वने माली, सदां अलिद्ध जुइका च्वने माली, मुर्ख जुयाः च्वने माली, जन्म जूजुथाय् वँय् जुयाः जन्म जुइ । समाधि मदुम्ह जुयाः मनुष्य गति नाश जुइकाः च्वने माली, अतिकं द्वेषी व क्रोधी जुयाः जन्म जुइ, अतिकं भयातुगु म्ह घानाः च्वने माली, मखुगु खँ ल्हाइम्ह जुइ, परया चुग्ली याइम्ह जुइ, पर उपकार

म्हमसिउम्ह जुइ, पाप यायेगुली लज्जा मचाःम्ह जुइ। मिथ्यादृष्टि जुइ, बुद्धि भ्रष्ट जुइ आदि ।

थौं नशा छ्यलीपिं मनूतय्त जण्डिस, अल्सर, हेपाटाइटिस, क्यान्सर र्थेज्याःगु ल्वचं कइगु खँ प्रमाणित जुइधुकल । अथेला च्वय् न्ह्यथनागु सुरापान यानागुया विपाक बांलाक दुवाला स्वयेगु खःसा थुकथं ल्वचं कइगु खँ नं प्रस्ट याः ।

थौं बुद्ध धर्मया लँपु म्हसीकाः पंचशील पालना याये फःसा समाज नं व्यवस्थित जुइगु व उकिया नापं थः स्वयम् नं स्वस्थ जुयाः ताःई ताउ तकं छुं समस्या मवयेक म्वाये फइगु खँ नं यचुका बिउगु दु ।

छाय् वनी मनू पतनया लँय् ?

थौं भीसं खनाच्चनागु दु समाजय् गण्यमान्य धायेकाः इज्जत कथं थःगु नां दयेका च्वनेधुंकूपिं मनूत नं पतन जुयाः थःगु नां दां तंका च्वनेमाःगु दु । अथे हे समाजय् थःगु म्हसीका हे मदुपिं मनूत नं थःगु कुतलं यानाः सफल जुयाच्चुपिं नं दु । थः पतन जुइमा धकाः सुनानं धाइ मखु जुइ । पतन जुइगु ज्या नं चायेकं सुनां नं याइ मखु जुइ । सदां सफल हे जुयाः समाजय् च्वनेगु इच्छा धाःसा सकसियां दइ । तर अथे खःसां मनूत थीथी कारणं पतन जुयाच्चंगु भीसं खंकेफु । उकिं थौं भीसं पतन जुइगु कारण थुइका काये फयेमाः । जब छुं विनासया कारण थुइका काये फइ अले जक उकिया निराकरण जुइ । थन बौद्ध साहित्यय् न्ह्थनातःगु खुगू पतनया कारण बारे छक्वः विश्लेषण याये ।

ताः ई तक चनेगु :

चनेगु धयागु आराम कायेगु खः । थौंया आधुनिक इलय्, आधुनिक समाजय् आरामदायी साधन यक्व हे दु । तर आराम कायेगु धकाः थःत माक्व स्वयां अप्वः आराम याना च्वनेवं थःगु बनेज्या व सीप छखे लायेफु । छम्ह ब्वमि जूसा वया ब्वनेज्या व बनेज्यामि जूसा वया बनेज्या चौपट जुइफु । थौंया ई प्रतिस्पर्धाया ई खः । थःगु ज्याय् सदां सचेत व सजग जुयाच्चने फःसा जक सफल मनू जुइ फइ । ताःई तक चनेगु धइगु अल्लिया चिं खः । अल्लि मनूखं गबलें प्रगति याये फइ मखु । प्रगति बिना सफल नं जुइ मखु जब बारम्बार असफल जुइ व पतन जुइगु नं स्वाभाविक हे खः । उकिं यदि थौंया इलय् भी सफल जुइगु खःसा ताःई तक चनाः अल्लि जुयाच्चने बानी त्वःते फयेमाः ।

मेपिंत शत्रुभाव तयेगु :

वैरिभाव धइगु हे पतनया चिं खः । वैरिभावं गबलें सुं मनू थहां वये फइ मखु । जब छम्ह मनूया मेम्हालिसे वैरिभाव दइ वया छखे थःगु मनय् शान्ति दइमखुसा मेखे शत्रुपाख नं वयात भय जुयाच्चनी । शत्रुं सदां स्यंकेगु ज्या जक याइ ।

थःत सदां बांमलाःगु ज्या याना बीम्ह शत्रु दयेवं थम्हं यानागु ज्या असफल जुइगु नं स्वाभाविक हे खः ।

मनू सामाजिक प्राणी खः । व समाजय् हे म्वाइ । समाजय् हे सी । थः च्वनेगु थासय् न्ह्यागु इलय् नं छम्हं मेम्हंसिया ग्वाहालि काये मालेफु । गथे छपा ल्हातं लापां थाये मजिउ अथे हे याकःचां छुं ज्या उपलब्धी नं याये फइ मखु । यदि भी पतन मजुइगु खःसा मनय् च्वंगु द्वेष भावयात त्याग याये फयेमाः । अथे जूसा जक भीसं सफलताया पहाड गये फइ ।

थःगु कर्तव्यपाखें विमुख जुइगु :

मनू जन्म जुइवं वयात छचालं थःथिति जःख अले समाजं भुनी । अन वया थःगु हे कर्तव्य दइ । थन कर्तव्य धायेवं भीसं थुइके फु वं थः मांवाँ,छँजःयात यायेमाःगु कर्तव्य गुरुं चेलायात यायेमाःगु कर्तव्य,पासाभाइपित यायेमाःगु कर्तव्य,समाज अले देय्यात यायेमाःगु कर्तव्य । छम्ह मनूया सदां गुलि हे कर्तव्य धइगु न. दइ मखु । ई व परिस्थिति कथं क्या ज्या व कर्तव्य नं पानावनी । यदि थम्हं यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वके मफुत धाःसा वया पतन जुइफु । थःगु कर्तव्यबोध यायेगु इलय् भीसं थः छम्हेसिया जक फाइदा स्वयां मजिउ । दसुया लागिं थौं भीगु देय् न्हियान्हिथं दलदलय् दुनाच्वंगु दु । मनूतय् मन भ्रष्ट जुयाच्वंगु दु । मनूतय्सं थःगु देय्यात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकाच्वंगु मदु । थुकिं यानाः चायेकं, मचायेकं नं देय् नापनापं भी नं पतन जुयाच्वंगु दु । थौं भी सफल जुइत समाज व देय्यात पतन जुइपाखें बचे यायेत सकसिनं थःथःगु दायित्व व कर्तव्यबोध यानाः उकियात पूर्वके माःगु दु ।

लोभ :

लोभं नं मनूतय्त पतन याना बीफु । भीगु समाजय् धापू नापं दु लोभं बिलाप । मनूतय्के ज्या यायेगु इच्छा दयेमाः तर लोभ दये मजिउ । इच्छां मनूयात सफल याइसा लोभं असफल । थन थौया सान्दर्भिक घटना छगू न्ह्यब्वये । थौया ई व्यापारया ई खः । थौं स्वयां छुं दँ न्ह्यः तक भीगु देशय् पश्मिना कापतं तसकं बजाः काःगु खः । देशय् जक मखु विदेशय् तकं पश्मिनाया गा लोकंहवाःगु खः । तर छुं व्यापारीतय् मनय् लोभं थाय् काल । अफ यक्व लवः कायेगु लोभं का ल्वाकःवुकः यात । थुकिं यानाः बुलुहुँ उकिया बजाः कुहां वल ।

पतनया मेगु छगू कारण व्यभिचारी जुइगु नं खः । व्यभिचारी जुइगु धइगु कुलतय् पलाः तयेगु खः । व्यभिचारी मनू कामरागय् विमुख जुयाच्वनी । थौं

व्यभिचारी जुल कि थीथी त्वचं कइगु खं नं प्रष्ट जुइधुंकल । जब सुयातं त्वचं कइ वं थःगु सर्वश्व फुके माली । व्यभिचारीया संगत नं बांलाइ मखु । वया छँजःपिनाप सदां कलह जुयाचवनी । जक कलह ब्वलनी वा मानसिक तनावं थाय् काइ । मानसिक तनावं ग्रस्त जुइवं थःगु भिंगु व बांलाःगु ज्या याये नं फइ मखु । बांलाःगु लँपुइ पलाः छी मफयेवं वया पतन जुइगु स्वभाविक हे खः ।

कुसंगतः

कुमार्ग स्यनीम्ह मित्र स्वयां सुमार्ग क्यनीम्ह शत्रु वेश । थौं यक्वसिया हे मचाखाचा कुलतय् लानाच्वंगु दु । छकः कुलतय् लाये धुंकल कि वयात याकनं पत्याः याइ मखु । जब समाजं वयात विश्वास याइ मखु वं थःगु भविष्य नं दयेके फइ मखु । थौं वैस धयागु छकः जक वइ थुगु हे इलय् मोज यायेमाः धकाः कुलतय् दुनाच्वंपिं नं म्हो मजू । उमिस थःगु जीवनया वास्ता हे मयासें जिगु मजिउगु न्ह्यागु ज्या नं यानाच्वंगु दु । थुकिं यानाः इमिगु भविष्य हे स्यनाच्वंगु दु । कुलतय् वनीपिं अप्वः धया थें हे पासा संगतं वंगु खनेदु । उकिं थौं भी कुलतपाखें तापानाच्वनेगु खःसा भिंगु संगत याये सयेकेमाः । अले जक भी पतनपाखें बचे जुइ फइ ।

थुकथं सफल समाजया निर्माण यायेगु तातुनाः बौद्ध साहित्यय् पतनया कारण उला बिउगु दु । थः पतन मजुइत थुगु कारणायात बांलाक थुइकाः समाजय् पलाः छीफःसा भी सदां सफल जुइ ।

सताय् च्वनीपिसं ञालेमाःगु नैतिकता

‘जिगु गल्ली मालेया लागि देय् चाःहिले माल...’ थुगु भवः राजोपाद जातकय् ब्रम्हदत्त जुजुं बिचाः याःगु खँ कथं न्ह्यथना तःगु दु । जुजुं हे थःगु गल्ली माले माःगु खँ धापुतिं यचुका ब्यू ।

जातकय् शाक्यमुनि बुद्ध जुयाबिज्याःगु ई स्वया न्ह्यःया खँ न्ह्यथनातःगु दइ । थुकथं स्वयेगु इलय् बुद्धकालय् स्वयां न्ह्यः हे देय्या जनताया पीर मर्का थुइके फुम्ह, न्याय कथं राज्य यायेफुम्ह जुजु जुइमाःगु बारे चर्चा जुइधुंकूगु जुयाच्वन ।

थौं विश्वया यक्व हे देशय् सुशासनया अभाव जुयाच्वगु दु । सुशासनया अभावं हे देशय् हत्या व हिंसां ब्वलनाच्वंगु दु । खयत ला देशय् सुशासन हयेत यक्व हे अभ्यास नं जुयाच्वंगु दु । अथे हे थुकिया लागिं यक्व हे वहस नं जुयाच्वंगु दु । सुशासन सकसितं मदयेक मगाः । तर सुशासनया लागिं गुलि नं ज्याभवः जुइ उकिं दीर्घकालीन सुशासन बी फुगु खनेमदु ।

देशय् शासन याइपिं धइपिं जुजु अथवा नेता हे खः । भीसं हरेक देया इतिहास स्वःसा अन यक्व हे जुजु व नेताय्गु नां लुइका काये फइ । थथे शासन याइपिं मध्यय् गुलिसिनं न्यायपूर्वक बांलाक शासन याना वंगु दइसा गुलिसिनं सकसितं दुःख बियाः थः जक मोजमस्ती यानावपि नं दु । न्यायपूर्वक शासन यायेया लागिं बौद्ध साहित्यय् फिगू राजधर्म कथं जुजुं पालना यायेमाःगु कर्तव्य बारे न्ह्यथनातःगु दु । गगु थुकथं दु - मांबौयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, छँजःपितं यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, पासा व मन्त्रीयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, सैनिकयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, श्रमण ब्राम्हणयात यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, गां-शहरय् यायेमाःगु कर्तव्य पूर्वकेगु, शान्ति कायम यायेगु पशुपंक्षीया रक्षा यायेगु, धर्मकर्म, आचरण यायेगु, धर्म पालनाया लागिं सतर्क जुइगु ।

थुकथं स्वयेगु इलय् राजधर्मय् यक्व हे कर्तव्य पूर्वकेमाःगु खनेदु । राजधर्मय् थः मांबौ, छेंजः पासापिं श्रमण-ब्राम्हण व मन्त्री सैनिकतय्त यायेमाःगु कर्तव्य जक पूर्वकुसें मगाः उकिया नापनापं गां शहर, पशुपक्षीया नं बांलाक हेर बिचाः यायेमाः। देया सकलें जनता प्राणीयात शान्ति सुरक्षा बीमाः । थुकया लागिं धर्म कथं आचरण यानाः धर्म पालना यायेत सदां सतर्क जुइमाः ।

देशय् शासन न्ह्याकीम्ह जुजु सकसियां मंकाः खः । उकिं जुजुं सदां दक्व पक्षय् नं मिखा ब्वये फयेकेमाः । यदि छगू पक्षय् जक बांलाक आचरण याये मफुत धाःसा देशय् सुशासन हये फइमखु । जब जुजुं धर्म कथं आचरण याइ तब देशय् शान्ति कायम जुइ । जब देशय् शान्ति कायम जुइ अले न्ह्यागु ज्या यायेत नं उत्साह व जांगर बढे जुइ । सकसियां ज्या यायेगु उत्साह दयेवं देश विकास द्रुततर रुपं न्ह्याइ ।

राजधर्म पालना यात कि छु जुइ व पालना मयात कि छु जुइ धइगु खँय् थन जातक बाखंया आधारय् छुं भचा न्ह्यथने ।

महापिङ्गल जातकय् महापिङ्गल जुजुं अधर्म कथं राज्य यानाः सकसित दुःख ब्यूगुलिं जुजु सकसिया मिखाया धू जुयाच्वन । छन्हु व जुजु सित । अज्याःम्ह अन्यायी जुजु सीव जनतां देय् हे भःभः धायेक छायापियाः लय्लय्तायाः सिथं यंकल । थुकथं राजधर्म पालना मयाइम्ह जुजु परलोक जूसां जनताया नुगः ख्वइगु सिबे लय्ताइगु खँ थुकिं यचुका ब्यू ।

अथे हे गामणिचन्द्र जातकय् आदममुख राजकुमार न्हय्दँ (७) दुबलय् जनसन्ध महाराज परलोक जुइवं न्हय्दँ दुम्ह राजकुमारं बुद्धिपूर्वक राज्ययाये फइ लाकि मफइ धकाः बुद्धिया परिक्षा याःगु खँ न्हथनातःगु दु । थुकिं मचा जूसां बुद्धिमान व पण्डित जूसां बांलाक धर्मपूर्वक राज्य संचालन याये फइगु खँ यचुका ब्यूगु दु ।

जुजु लिपा देशय् शासन याइपिं नेता खः । बौद्ध साहित्यय् नेता जुइत खुगू गुण मदयेकं मगाःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । गुगु थुकथं दु - क्षमा गुण, जागरुकता गुण, उत्साह गुण, खःगु मखुगु खँ छुटे. याये फुगु गुण, दया गुणं व हरेक पक्षं बिचाः यायेफुगु गुण ।

नेता जुइगु वा नेतृत्व ल्हातय् कायेगु धइगु उलि अःपुगु ज्या मखु । गुम्हसिके नेतायाके दयेमाःगु गुण दइमखु वं थःगु बोभं नं अःपुक क्वबी फइमखु । थुकिया दसु कथं गामणिचन्द्र जातकय् हाकनं छक्वः स्वये । थुगु जातकय् छगू गांया मुखियां न्हापा न्यायकथं मुद्दा व ल्वापुया फैसला याइगुलिं वया बांलाःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । तर लिपा वं घूस नयाः दोषीयात निर्दोष व डाँकायात सज्जन

धका: न्याय जुइक फैसला या:गुलिं वयात त्वचं कया: दु:ख जूगु खँ व्वयात:गु दु ।
 अथे हे बौद्ध साहित्यय् न्यायपूर्वक राज्य यायेत दयेमा:गु प्यंगू गुण नं
 न्ह्यथनात:गु दु । गुम्हेसिनं इच्छाया बसय् मवँसे, भयया बसय् मवँसे, क्रोधया
 बसय् मवँसे नापं अज्ञानया बसय् मवँसे राज्य याइ उम्हेसिनं हे न्यायपूर्वक राज्य
 याये फइ । थन मणिचोर जातकया छत्वा:चा न्ह्यथने ।

मणिचोर जातकय् वाराणसी जुजुं बोधिसत्वया अर्धाङ्गिनी सुजातायात
 थ: महारानी दयेकेगु इच्छा ब्वलंकुसेलिं सुनां मखंक थ:गु पगरी बोधिसत्वया
 गाडाय् तयेके छवत । लिपा वयात पगरी खँ धका: मृत्यु दण्ड बीत ठीक यायेव
 सुजाताया शील व सत्य पतिव्रताया अधिष्ठानं अपराधी वाराणसी जुजुयात
 मृत्युदण्ड बीगु थासय् व मृत्युदण्ड बीत थ्यनात:म्ह बोधिसत्वयात जुजुया थासय्
 तयाबिल । सैनिकं बोधिसत्व धका: ग:प: त्वा:थलेव जुजुया ग:प त्वा:दल । थुकथं
 इच्छाया बसय् च्वना: राज्य सञ्चालन या:म्ह वाराणसी जुजु थ:गु काल हे मवयेक
 सी माल ।

थौं स्वया: दलद्व: दँ न्ह्य: हे बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनेधुंकूगु कतव्यया बोध
 थौं हाकनं छक्व: यायेमा:गु दु । सुशासनया लागिं जुजुं राजधर्म पालना या:सा नापं
 नेतृत्व वहन याइम्ह नेतां थ:गु नेता धर्म पूर्वकूसा देय् गथे सुथां मलाइ ?

लवचं तापाक च्वनेगु बौद्ध उपाय

थौया युगयात वैज्ञानिक युग धाइ । न्ह्यागु ज्याय् नं माला: अनुसन्धान याना: जक समस्याया समाधान यायेमा:गु ई । थौया इलय् गुगु खँ प्रमाणित जुल उकियात जक सत्य व तथ्यं कथं नाला काइ ।

विज्ञानं थौं हरेक क्षेत्रय् यक्व हे खँ प्रमाणित याना: उकथं हे ज्या नं न्ह्याकाच्चंगु दु । तर बुद्धकालय् थौंकन्हय् थें आधुनिक उपकरण छ्यला: वास: यायेगु खँ न्ह्यथना त:गु मदु । तर बुद्धकालय् भगवान बुद्धया उपदेशं यक्व हे ल्वगितय्गु ल्वय् लनावगु ख बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनात:गु दु ।

थौं आधुनिक समाजय् ब्वलंगु विकृतिं याना: यक्वसिनं हे थ:गु मानसिक सन्तुलन स्यंका: वँय्,उईं जुयाच्चंपिं दु । सक्षम छेंज:पिस मानसिक अस्पतालय् यंका: वास: याका: ल्वय् लंकाच्चंगु द:सां मेपिं लँय् लँय् सतक सतकय् थ:थ:गु हे सुरय् हाला: सना जुइपिं नं भीसं खंकेफु । थुगु इलय् बुद्ध कालया ई छक्व: लुमंका स्वये ।

पटाचाराया थ: अतिकं य:म्ह भा:त जंगलय् सर्प न्याना: सित । छम्ह मचायात इमां दाया यन । मेम्ह मचायात खुसिं चुइका यन । थ:छेंया सकलें छेंज:पिं छें ल्हाना: सित । थुकथं दु:खया विपतं क:म्ह पटाचारा पचिनांगा जुया: उखेंथुखें हाला: सना जुल । छन्हु पटाचारा जेतवन विहारय् दुहां वंबलय भगवान बुद्धं सति पटिलम भगिनी ति अर्थात होश वयेकि, केहें मय्जु धयाबिज्या:गु स: न्यनेवं थ: अस्तव्यस्त जूगु वा:चायेकल । अनलि पटाचारा बुद्धया शरणय् वना: स्रोतापन्न जुया: बुद्ध शासनय् अग्रणी विनयधरणी कथ नां दन । अन्तय् निर्वाण तक प्राप्त यात ।

अथे हे थ: काय सिना: विचलित जूम्ह कृषा गौतमी नं थ: काय् म्वाका व्यु धका: भगवान बुद्धया शरणय् वंगु ख: । बुद्धं कृषा गौतमीमा मानसिकता थुइका सुं हे मसीगु छेंय् वना: छपास: तू कया हजि अले उगु हे तू पाखें वास: दयेका: सीम्ह म्वाका बी धयाबिज्यात । थ: काय म्वाकेया लागिं श्रावस्तीया छेंखा पतिकं चा:हिलं नं वं सुं हे मसीगु छें छखा हे लुइके मफुत । अनलि बुद्धया शरणय् वना:

प्रवजित जुल । छु ई लिपा अरहन्त नं जुल । थुकथं भगवान बुद्धं मानसिकतायात थुइका: ई कथं ज्या यानादीगुलिं कृषा गौतमी मानसिक ल्वचं कया: उई जुइगुपाखें बचे जुल ।

थौकन्ह्य प्रसुति व्यथा जुइवं अस्पतालय् यंकी । अन मा:गु उपकरण छ्यला: मचा बुइकी । बुद्धकालय् कोलिय कन्या सुप्रवासाया मचा बुइगु ई जुइवं मचा बुइ मफया: तसकं दु:ख सिल । अन्तय् छुं उपाय मजुया: सुप्रवासं थ: भा:तयात बुद्धया दर्शन याकेत छ्वया हल । भा:तम्हेसिनं सुप्रवासाया दु:ख व बेदनाया खं बुद्धयात कन । भगवानं बुद्धं 'गृहत्याग यासेनिसें सकसियां हित जुइगु ज्या यानाच्चनागु दु । सुयां हानी जुइगु ज्या यानागु मडु । थुगु सत्य वचनं सुप्रवासाया गर्भ मंगल जुइमा' धका: अधिस्थान यानादिल । थुगु सत्य वचनं याना: सुप्रवासां याउँक मचा बुइकल ।

बुद्धकालय् श्रावस्तीया भिक्षु पुतिगतितस्सया म्ह छम्हं कै वया: ध्वध्व: धया: ध्वगिना: नवल । भगवान बुद्धं सुथ न्हापां सुवर्ण ज्ञानजालयात चकंका बिज्या:गु इलय् वसपोलं पुतिगतितस्स स्थविरयात खंकाबिज्यात । अनंलि बुद्ध श्रावस्ती बिज्याना पुतिगतितस्स स्थविरयात थम्हं हे म्व: ल्हुका: यचुगु चीवर पुंका: खाताय् ग्वतुइका: उपदेश बियाबिज्यात । उपदेश न्यना: स्थविर अरहन्त जुल । पलख लिपा परिनिर्वाण नं जुयाबिज्यात । थुकथं ल्वचं कया: दु:ख सियाच्चंम्ह भिक्षुया उद्धार भगवान बुद्धं यानाबिज्यात ।

थौ अतिकं ल्ह्वन धका: नसा हे मनसें डाइटिङ्ग याइपिं नं द:सा अतिकं गंसि जुल धका: न्हिथान्हिथं प्रोटिन व भिटामिन नया जुइपिं नं दु । नसां याना: हे थौ भीत अनेक कथंया ल्वचं कइगु जुयाच्चंगु दु । मधुमेह, उच्च रक्तचाप, ग्याष्टिक थेंज्या:गु ल्वचं यक्वसित हे दु:ख जुयाच्चंगु दु । थुगु इलय् बुद्ध स्वयमं धयाबिज्या:गु खं सकसिन लुमंकेबह जू । बुद्धं धयाबिज्या:गु दु -'नयेगु लागिं म्वायेगु मखु, म्वायेगु लागिं नयेगु ख: ।'

अथे हे अष्टशीलया खुगूगु शीलया 'विकाल भोजनां वेरमणी सिक्खा पदंसमादियमि अर्थात विकाल (बान्हि लिपा) भोजन यायेगु कर्म त्व:तेगु शील पालना यानाच्चना' धयात:गु दु ।

नयेगु धयागु पाय्छिगु इलय् मात्रा कथं नये स:सा जक भीगु म्ह्य् थी । मखुसा भीसं नयागु नसां भीगु म्ह्य् गुलि ज्या यायेमा:गु ख: उलि याये फइ मखु । थुगु इलय् भगवान बुद्धं धयाबिज्या: थें मात्रा कथं पाय्छिगु इलय् नसा नया: जीवन हने फत धा:सा भीगु जीवनं सदांया लागिं ल्वय् तापाना वनी ।

अथे हे तनावया कारणं न्हय: मव: धका: याउँक चनेया लागिं न्हियान्हिथं

न्ह्यः वड्गु वासः नयाः अतिकं आरामदायी लासाय् चनीपिं नं दु । थन अष्टशीलया च्यागूगु अर्थात् दकलय् लिपांगु शील छक्वः लुमंके । उकी धयातःगु दु- 'उच्चासयन महासयन वेरमणी सिख्खा पदंसमादियामि अर्थात् तजाःगु, तःजिगु, तःधंगु व उत्तमगु शयनासन त्वतेगु शील ग्रहण यानाच्चवना ।'

थौं जंस्याः ल्वचं कयाचर्चिपंत डाक्टरं तजाःगु तःजिगु आशनय् चने मते धाइ । अथे हे बुद्ध धर्म कथं नं तजाःगु तःजिगु आशन भीत मज्यू । उत्तमगु आशनय् चनेगु बानी जुल कि छखे मनय् आनन्द वया माःगु ई स्वयां आपाः न्ह्यः वयाच्चनीसा मेखे सदां उकथंया हे आशन मदया नं च्वनेफु । यदि उकथंया आशन मजुल धाःसा तःजिगु आशनया मोहं यानाः न्ह्यः तक वयेके फइमखु ।

मनय् शान्ति दयेकाः आनन्द कथं याउँक साधारण जीवन हनेगु हे बुद्धया मूल उपदेश खः । मन सदां शान्त यानाः थःगु चित्तयात थःगु बसय् तयाः संयमी जुयाच्चनेत बुद्ध धर्म मदयेकं मगाः । थुकथं बुद्ध धर्मयात थुइकाः बुद्धया उपदेश कथं पलाः न्ह्याके फःसा ल्वय् भीगु म्हपाखें अथें तापाना वनी ।

बुद्ध वचन व्यंसा लवचं मुक्त

‘भारतया दार्जलिङ्ग जिल्लाया नेपाःनाप स्वाःगु लागाय् बर्डफूल ल्वय् खने दुगुलिं नेपालय् ल्वय् दुहां वड्गु सम्भावना आपाः जूगु दु ।’

थज्याःगु समाचार भीसं थौं न्हियान्हिथ थीथी पत्रपत्रिकाय् ब्वने खनाच्वंगु दु । मनुखं थः स्वस्थ व निरोगी जुड्गु लागि प्राणी हिंसा यानाः गुगु भंगः पंक्षीया ला नयावया, उगु ला हे थौं सकसियां लागि घातक जूगु दु ।

भगवान बुद्ध गबलें गुगुं नं थासय् ला नयेमते धकाः धर्म देशना यानाबिज्यागु मद्दु । तर भगवान बुद्ध न्ह्यथनाबिज्याःगु पंचशीलया न्हापांगु शीलय् हे प्राणीहिंसा मयायेगु शील ग्रहण यायेमाःगु खँ उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

थौं हलिन्यकं गुलि नं भंगः पंक्षी जन्तु जनावर स्याइ उकी मध्यय आपाः धइथें ला नयेगु लागि हे छयलाच्वंगु खनेदु । थुकथं प्राणी स्यानाः ला नयेगु भंगु म्हाया लागिं थुलि नी धइगु खँय् छक्कः बिचाः याये ।

हलिमय् न्यंकभनं ग्यानापुगु ल्वय् कथं पिदनाच्वंगु एचआईभी एडसया भाइरस चिम्पान्जी माकः व सुटी माइवे माकःपाखें मनूयात पुंगु खः । थुपिं माकःपाखें पश्चिम अफ्रिकाय् एडसया उत्पत्ति जूगु व वया लिपा थ्व ल्वय् विश्वय् हे न्यनावगु खँ अनुसन्धानं सीदुगु दु ।

छगू इलय् ‘म्याड काउ डिजिज’ नांया ल्वचं बेलायतया यक्व हे मनू प्रभावित जुल । थुगु ल्वचं कःपिं मनूत पारालाइसिस जुयाः याकनं हे सीगु जुयाच्वन । साया ला नयाः पुनीगु थुगु ल्वय् बेलायतं याकन हे निर्मूल नं यात ।

अथे हे बोसे आन्द्राय् जुड्गु क्यान्सर ल्वचं नं मांसाहारी मनूतय्त अप्वः कःगु खनेदु । न्या व ला पचे यायेत माःगु नाइट्रोसोयमिन व कासिनोजेनिक तत्वं क्यान्सर जुइत ग्वाहालि याइ । अथे खःसा पशुपाखें वड्गु तत्व दुरु, धौ, पनिरय् क्यान्सर जुइफुगु तत्व मद्दु । उकिं मस्त व बुराबुरीया लागिं ला स्वयां दुरु धौ तसकं नी । उकिसनं रेशादार वस्तु गथेकि वाउँचा, बूबः नापं फलफूल नःसा ल्वय्पाखें सदां तापाना च्वने फइ ।

खय्त ला थुकथं ल्वय् व ल्वय्पाखें तापानाच्वनेगु खँ नीछगूगु शदीइ वयाः तिनि प्रमाणित जूगु खः । तर भगवान बुद्ध थौं स्वयाः २६०० दँ न्ह्यः हे प्राणी

हिंसा याये मज्जू, प्राणी हिंसा यायेमते धया: विज्यायेधुकूगु दु । यदि सुनानं सं प्राणी हिंसा मया:सा वया ला नयेगु ज्या नं जुइमखु । अथे हे उम्ह प्राणीपाखे जुइगु ल्वचं नं पुंका च्वने मालीमखु जुइ ।

मनूत उत्पत्तिकालनिसें साकाहारी खः वा मांसाहारी खः धइगु खँ यकिन कथं सुनां नं धाये फुगु मदुनि । अथे खःसा थौया इलय् साकाहारी स्वया: मांसाहारी आपा: खने दयावःगु दु । थौं मनूत मांसाहारी जूगु प्राकृतिक कारणं खः वा भौतिक कारणं थुकिया पुष्टि यायेत अर्भं ई मानि ।

मनूतयत साकाहारी वा मांसाहारी यायेगु ज्या इमिसं हना वयाच्वंगु रितिथिति, धर्म व संस्कृतिया नं तःधंगु ल्हा: दइ । भ्नीगु समाजय् मोहनि वलकि पशु भंगः पंक्षी बलि विया: लां लां तक ला सुकू याना: नयेगु परम्परा नं दु । अथे हे छुं मज्जूगु अन्नयात ध्वगिका: अय्ला: दयेका: त्वनेगु चलन नं दु । बुद्ध धर्मय् थुकिया ज्यापाखे सदां तापाना च्वनेमा:गु खँ न्ह्यथना तःगु दु । थुकिं तापाना च्वनेगु धइगु हे भीत जुइगु थीथी ल्वय्पाखे तापाना च्वनेगु खः ।

थौया इलय् ला मनल कि बल्लाइ मखु, ल्वचं कइ, दिमाग स्वस्थ जुइ मखु धाइपिं नं दु । तर थुगु खँ पूर्ण रुपं सत्य धा:सा धाये मफु । हलिन्यकं महानकथं नादंम्ह भगवान बुद्धं शुद्ध साकाहारी जीवन हनाबिज्यात । अथे हे इटालिया लियोनार्दो दा भिन्ची, रुसया लियो टल्सटाय, भारतया मोहनदास करमचन्द गान्धी नं साकाहारी हे खः । थुकथं हलिन्यकं महान कथं नादिपिं मनूत साकाहारी जुया: जीवन न्हयाका: नं थःगु जीवनय् आज्जु पूर्वकूगु दु ।

थौं हलिन्यकं हे थीथी कारण याना: यक्व हे पशु, भंगः पंक्षी न्हना वनेधुकूगु दु । नेपा:या हे खँ ल्हायेगु खःसा नेपा:या जन्तु गैँडाया ल्या: थौं न्हियान्हिथं म्हे जुजु वनाच्वंगु दु । खयत ला गैँडा कालगतिं सिना: थथे जूगु मखुसें वया न्यकू कायेगु लोभं स्या:गुलिं थुकिया अस्तित्व संकटय् ला:गु खः । थुकथं प्राणी स्यायेगु ज्या यानां तुं वन धा:सा देय्या प्राकृतिक सौन्दर्य नं छन्हु अवश्य मदया वनी ।

अले ला थौं पशुअधिकारवादीतय्सं पशु पंक्षी स्याये मज्जू इमित नं याउँक म्वायेगु लकस बीमा: धका: सः थ्वयेका वयाच्वंगु दु । अथे खःसां थौया इलय् मनूत अर्भं हिंसक जुया वयाच्वंगु दु ।

हलिन्यकं पशुअधिकारवादीतय्सं सः थ्वयेकूगु अप्वः ई मदुनि । तर बौद्ध साहित्यय् सिद्धार्थ गौतम मचाबलय् थः किजा देवदत्तं भंगः छम्हेसित वाणं कयेका: स्यायेगु कुतः या:गु खँ न्ह्यथनातःगु दु । वाणं कःम्ह भंगः कया: सिद्धार्थं स्याइम्हेसियां स्वयां म्वाकीम्हेसिया अप्वः हक लगे जूगु खँ नं न्ह्यथनातःगु दु । थुकथं स्वयेगु खःसा सिद्धार्थ, भगवान बुद्ध जुयाबिज्याये स्वयां न्ह्यः हे पशु पंक्षीया नं म्वायेगु हक

दयेमाःगु खँ उलाबिज्याये धुंकूगु दु ।

भीगु देशय् न्या, खा, हेंय, दुगु, फा आदि जन्तु स्यानाः ला नयेगु याइ । अभ्र विदेशय् ला भीसं स्वयां नं यक्व प्राणी स्यानाः ला नयेगु याः । अथे हे मांसाहारी जीवन हनेवं थीथी ल्वचं कइगु खँ नं संकसिनं स्यू । यूरिक एसिड, सार्स, बर्ड फ्लू, किडनी पत्थर जुइगु, नाम्ले की दाइगु आदि ल्वय् मांसाहारी जुयाः हे जुइगु खः ।

थौं हलिन्यकं हे द्वन्द्व न्ह्यानाच्चंगु दु । छम्हं मेम्हेसित बन्दुकं कयेकाः स्यायेगु, खुकुरीं पालेगु, बम मुइकाः स्यायेगु धइगु खँ सामान्य हे जुइधुंकल । थुकियात भीसं हत्या हिंसा अप्पःगु कथं नं कायेफु ।

उकिं थौया इलय् भगवान बुद्धं क्यनाबिज्याःगु पंचशीलया न्हापांगु शील सकसिनं ग्रहण याये माःगु दु । थुगु छगू शील जक पालना याना यंकूसा नाना कथं कइगु ल्वय्पाखें तापानाच्चने फइगु, समाजय् वइगु विकृतित न्हावनीगुलिं जीवनय् शान्ति दइ । नापं पशुनिसें मानव तकया अधिकार नं सुनिश्चित जुइ ।

उकिं थौं भीसं बुद्ध धर्मयात वैज्ञानिक धर्म कथं नं नाला कायेफु । थुकी न्हयथनातःगु खँ थौया इलय् गुगु वैज्ञानिकतसैं प्रमाणित याःगु खः उगु खँ भगवान बुद्धं बुद्धकालय् हे न्हयथना बिज्यायेधुंकूगु दु । थुकथं बुद्ध धर्मयात ईकथं ल्वःगु धर्म कथं नं कायेफु । बुद्धया खँ न्यंसा अनेक ल्वचं नं मुक्त जुइ फइगु जुयाच्चन ।

Dhamma.Digital

गज्याःगु छैय सुख दइ ?

थौं छैखापतिकं छम्हनाप मेम्हेसिया वैरिभाव दना वयाच्चंगु खनेदु । छैय सकसियां नापं जुयाच्चनेगु धइगु ला तसकं थाकुगु ज्या हे जुइधुकल । थौया इलय् गुलिसिनं थः मां अबु हे घाघः तायेकाच्चंगु दुसा गुलिसिनं छम्हं मेम्हेसित लाच्छना बियाः थवंथवय् ल्वानाच्चंगु नं दु । थुगु इलय् परम्परावादी व आधुनिकताया दथुइ पुस्तान्तरया द्वन्द्व नं ब्वलनाच्चंगु दु ।

ई न्ह्यागु हे जूसां मिसा धायेवं कतःया छैय वनाः उकियात हे थःगु छै यायेमाः । न्हूगु छै व न्हूगु परिवेशयात थःगु छै अले थःथिति कथं नाला कायेमाः । थुकथं न्हूगु छैय वनाः च्वंवने अःपुगु खं मखु धइगु थुइकाः हे जुइमाः थौं स्वयां २६०० दं न्हयः वृद्धकालय् धनञ्जय सेठं थः म्हाय्य विशाखायात भिगू अर्थपूर्ण आदेश ब्यूगु खं न्हयथना तःगु दु । खय्त ला उगु ईनाप थौया ई यक्व हे पायेधुकल । तर अथे खःसां नं दक्व छैजःपिसं थुइकाः नाला काये फःसा छैय वैरिभाव व ल्वापुख्यापु धइगु दइ मखु । थुगु भिगू अर्थपूर्ण आदेश थौया परिस्थितिइ पाय्छि जू लाकि मजू धइगु खंय् छक्वः बिचाः याना स्वये ।

छै दुने च्वंगु मि पित यंके मज्यू- मनूया बानी सुं छम्ह नापलात कि नागःतुगः याये हे माः । दक्वसिया छैय नं न्हियान्हिथं धइथे छुं न छुं बांलाःगु वा बांमलाःगु घटना ला जुया हे च्वनी । थुकथं थःगु छैय जूगु घटना पिनेयापिसं सिल कि उकी भन आपाः खं तना वी । थुकिं यानाः ल्वापु मजुइगु छैय नं ल्वापु दना वइ । थःगु छैया आगं कर्पित कनेवं छखे कर्पिसं हेलाया दृष्टिं स्वइसा मेखे खःगु मखुगु खं छुनाः ल्वापु ताःहाकयेगु नं कुतः याइ । थौया इलय् खःगु व भिंगु खं ल्हाइपिं धयागु म्हो जक हे दइ । मि धइगु तसकं ग्यानापुसे च्वं । छकूचा मि पुसां नं छै हे ध्वस्त जुइक च्याकाबी फु । उकिं छैया मि पित यंके मज्यू धइगु खं थौं नं सकलें छैजःपिसं थुइका कायेबह जू ।

पिनेया मि छैय दुत हये मज्यू-छैय ल्वापु जुइगु कारण मध्ये पिनेया खं न छता खः । पिनेया तं छैय वयाः म्यनाः ल्वापु याइपिं नं यक्व हे दु । सुनानं छुं खं कन धायेवं उकियात पत्याः यानाः छैजःनाप ल्वायेगु, दायेगु, थलबल, सामान

बस्वाना: तच्छ्यायेगु थेंज्या:गु ज्या तकं याइपिं नं दु । थुकिं याना: छेंज:पिं सकसियां मानसिक स्थिति स्थानीगु नापं छेंय् च्वने तकं थाक्या वइ । उकिं थौं नं पिनेया मि छेंय् दुत हये मज्यू धइगु धापूयात सकसिनं मनन याये हे मा: ।

ब्यूपिन्त जक बीमा:, मब्यूपिंत बी मज्यू- मनु जुसेलिं समाजय् सकलें नाप मिले जुया: च्वने सयेकेमा: । तर समाजय् नाना कथयापिं हे मनूत दु । गुम्हं ठगे जक याना: नइपिं जूसा गुम्हं सामान कया: लित बी मस:पिं नं जुइफु । उकिं सकसियां बानी सीका: उपिंनाप उगु कथं हे व्यवहार नं याये सयेकेमा: । यदि थ:गु सामान थंका: लित मब्यूपिं दुसा वयात लिपा मेगु सामान बी मज्यू । थुकिं याना: थ:गु सामान हेरचाह यायेगु बानी नं जुइसा दुगु धन सम्पत्ति नं मा:गु थासय् मा:छि कथं छयले सइ । उकिं ब्यूपिंत जक बीमा:, मब्यूपिंत बी मज्यू धइगु खँयात सदां लुमंका तयेमा: ।

ब्यूसां मब्यूसां बीमा: - समाजय् दुपिं जक मखु मदुपिं मनूत नं दु । यदि गरीब, फ्वगिं, भिक्षु, जोगी थ:गु छेंय् वल धा:सा उमित दान भावना तया: सामान बीमा: । थुगु इलय् उमिसं हाकनं थम्हं बियागु सामान लित बी अथवा उमिसं हाकनं थ:त ग्वाहालि याइ धइगु आशा धा:सा काये मज्यू । थुकिं सकसितं छगु हे कथं व्यवहार याये मज्यू धइगु खँ नं स्थानी ।

बांलाक च्वनेमा: - न्हियान्हिथं व याउँक च्वनेगु थाय् धइगु छें हे ख: । उकिं छेंज:पिं सकसिनं सकलेंनाप बांलाक व्यवहार याये सयेकेमा: । थ:स्वयां थकालिपिंत मान सत्कार यायेगु, क्वकालिपिंत माया मतिना यायेगु, बुराबुरीया सेवा टहल यायेगु, बांलाक व्यवहार यायेगु ख: । थुकथं सकसिनं थ:गु कर्तव्य सीका: बांलाक याये सल धा:सा छेंय् ल्वापुख्यापु दइ मखु ।

बांलाक परिभोग याये सयेकेमा: - सुं मनु छेंय् थ: याक:चा जक ला जुइ हे मखु । छें धइगु सकलें ज:पिं मुना: च्वनेगु थाय् ख: । छेंज:पिं नाप च्वनेगु इलय् गबलें सुख जुइसा गबलें दु:ख जुइ । गबलें पूर्ण जूसा गबलें अभावया परिस्थिति नं ब्वलनी । दु:ख, अपूर्ण व अभावया परिस्थिती ब्वलंसा छेंज:पिं सकलें जाना: उकिया समाधानया लँपु माले सयेकेमा: । छेंज:पिंत मदुसां जि थ: जक नये, थ: जक त्वने, थ:जक याउँक च्वने धइगु बिचा: मनय् तकं वयेके मज्यू । थुकथं हरेक परि स्थितिइ थम्हं नं साथ ब्यूसा थ:त मालीगु इलय् नं सकसिनं ग्वाहालि याइ ।

सुखपूर्वक च्वनेमा:- छम्ह स्वस्थ मनु जुइत नये त्वनेगु नापं च्वनेगु नं उलि हे आवश्यक जू । याउँक च्वनेया लागिं दकलय् न्हापां छेंय् सुख शान्ति दयेमा: । न्हय: वयेकेत तनावं मुक्त जुइमा: । अथे हे जब सुं याउँक च्वने मखन धा:सा वया दिमागं नं बांला:गु बिचा: मयाइगु खँ प्रमाणत जुइधुंकूगु दु । उकिं छेंज:पिं सकसिनं याउँक

घनेगु लकस ब्वलंकेमाः । दिमागय् छुं कथंया तनाव मदयेक याउँक घने खन धाःसा याउँक दनाः ज्या नं याये फइ ।

थः सदां मिया दथुइ दु धइगु थुइकेमाः -थौंया इलय् सुयात छु जुइ सुनानं निर्धक्क कथं धाये फुगु स्थिति मदु । थः छ्चालं च्वनीपिं नाप बांलाक व्यवहार याये मसल धाःसा थःत थीथी कथंया लाञ्छना वयाः उपिं नाप च्वने तकं थाकुया वइ । उकिं सकलें सदां सतर्क व सचेत जुयाः च्वनेमाः । थीथी कथं वइगु पंगःयात चीकेगु सामर्थ्य नं ब्वलंकेमाः । थुकिं यानाः सदां सतर्क व सचेत जुयाः च्वने फइ ।

छँया कुल चःया सेवा सत्कार यायेमाः -छँया कुल चः धइपिं थः स्वयाः थकालिपिं खः । उमिसं हे भीगु म्हसीका ल्यंका तःगु खः धइगु खँ नं सीका कायेमाः । उकिं उमित सदां सत्कार याये सयेकेमाः ।

खय्त ला थुगु उपदेश धनञ्जय सेठ थः म्हाय् विशाखायात ब्यूगु खः । यदि थुगु उपदेश थौं नं सकसिनं थुइकाः, थुकियात नाला काये फत धाःसा छँ छखा दुने नं न्ह्यइपुगु लकस ब्वलनी ।

थःछँ त्वःताः वःम्ह मिसायात न्हूगु छँय् ल्वापु यानाच्वनेगु व मचानिसें सुखः, दुःख यानाः ब्वलंकूम्ह थः काय्नाप ल्वापु जुइगु इलय् सुया नुगः मख्वइ अथे हे मचानिसें नापनापं ब्वलपिं दाजुकिजापिं नाप कचवं ब्वलनेवं सकसितं मानसिक तनाव जुइला ला स्वाभाविक हे खः । उकिं थुगु इलय् सकसिनं च्वय् न्ह्यथनागु भिगू अर्थपूर्ण उपदेशयात व्यवहारय् छयला यंके फत धाःसा सकसिनं थःगु गृहस्थी जीवन न्ह्यइपुक व याउँक हने खनी ।

व्यवहारिक जीवनय् धम्मपद

‘अप्पस्सुता यं परिसो, बलिवद्धा व जीरति । मंसानि तस्स न बडइढन्ति’
अर्थात् ‘अज्ञानी मनु द्रहं थें तःधिकः जुइ । ला जक बढे जुइ प्रज्ञा बढे जुइ मखु ।’

ध्व धम्मपदया जरावर्गय् न्हयथनातःगु तःपु गाथा मध्यय् छपु खः ।
धम्मपदयात बुद्ध वचनया लंकथं नाला कायेफु । पालि भाषाय् धम्मपद २६ गू
वर्गय् ब्वथलातःगु दुसा चिनिया व तिब्वती भाषाय् २९गू वर्गय् ब्वथलातःगु दु ।
थुकिया सारयात सकसिनं थुइका काये माःगु हुनिं जुइमाः वा ई कथ
नालाकायेबहःगु खँ यक्व दुध्याःगुलिं जुइमाः थुकियात तःगुमछि, भाषां हे अनुवाद
यानातःगु खनेदु । थौया ईनाप स्वानाः स्वयेगु अफ्फ सान्दर्भिक जूइगु खनेदु ।

थौया परिस्थितिइ छखे मनुखं मनूयात म्हसीके मफयाच्चंगु दुसा मेखे
मनूया मूल्य व मान्यतायात थुइके मफयाच्चंगु खनेदु । धम्मपदया चित्त वर्गय्
‘अचिरं वतं यं काये-पठविं अधिवेस्सति, छुद्धो अपेत विञ्जाणे निरत्थं व कलिंगरं
अर्थात् याकनं हे म्ह (शरीर) विज्ञान रहित जुयाः ज्या ख्यजे मज्जूगु सिंगं थें बँय्
ग्वतुलाच्चनी । ध्व छगू ध्रुवसत्य खँ खः । सुयागुं शरीर थन स्थीर जुयाच्चनी मखु ।
अथे खःसां थौं मनू, मनू जुयागु अर्थय् म्वाये मफयाच्चंगु खनेदु । अथे हे दण्डवर्गय्’
यथा दण्डेन गोपालो-गावो पाचेति गोचरं, एवं जरा च मच्चु च, आयु पाचेन्ति
पाणिनं अर्थात् ‘सा जवालं कथिं दायाः सायात साला यंकू थें बुरा व मृत्युं प्राणीया
आयु साला यंकी ।’

थुकथं थीथी गाथाय् प्राणीयाः आयु मूवंगु खँयात कयाः थीथी कथंया
दसु नापं न्हयथनातःगु खनेदु । यदि थुकथंया खँ थौं नं सकस्यां थुइका काये फुगु
जूसा मनू जुयाः म्वाये खनीगु जुइ । मनू जुयाः म्वायेगु लकस ब्वलनीगु जुइ ।

थौया इलय् सकसियां नुगलय् हिउपाः वयेधुंकूगु दु । देशय् वःगु हिउपालं
छुं कथंया उपलब्धि बी थे च्वंसां थुकियात दीर्घकालीन उपलब्धि कथं सकस्यां
नाला काये मफयाच्चंगु खनेदु । थुगु इलय् धम्मपदया पण्डित वर्गय् न्हयथनातःगु
‘अप्पकते मनुस्सेसु-ये जना पारगामिनो-अथायं इतरा पजा- तीरमेवा नुधावति
अर्थात् ध्व संसाररूपी समुद्र खनाः पार याइपिं मनूत म्हो जक दु मेपिं संकलें
थुकिया सिथय् जक ब्वाँय् जुयाच्चनी’ धइगु गाथायात लुमकेवह जू । उकिं हे खःला

शायद मनूया प्रवृत्तिइ न्ह्याक्व हे हिउपा: वइ थें च्वंसां मा: कथंया हिउपा: धा:सा व:गु खनेमदु । थौया इलय् सकसियां थ:गु स्वार्थ पुवंके मा:गु खनेदु । थ:गु स्वार्थ याना: थ:गु कर्तव्ययात ल्व:मंका वनाच्वंगु दु । उकिं सकसिनं हाकनं छक: छु थ:पिं संसार रुपी समुद्रया सिथय् जक ब्वांय् मजुया ला धइगु न्ह्सा:या लिस: नं माला: स्वये मा:गु खनेदु ।

अथे ला थौं संसारय् भिं याइपिनि भिं जुइ धइगु छगू धापू थें जक नं च्वनेधुकल । थौं भिं याइपिनि स्वयां पाप याइपिनि भिं जुयाच्वंगु खनेदु । उकिं हे जुइमा: थौं यक्वसिन पाप व धर्मया दापु (दुरी) ल्वमंके धुकूगु खनेदु । पाप वर्गय् थुकथं न्ह्यथनात:गु दु 'पापो पि पस्सति भद्रंयात पापं न पचचति, यदाच प्रचचति पापं अथ पापो पापानि पस्सति । अथवा पापया फल मव:तले पापीं पाप या:गु पाय्छि तायेकी, पापया फल वलकिं जक वयात पापया पूवंक म्हसीका जुइ ।' अथे हे संसारया स्थिति थुइके मा:गु खंयात लोकवग्गोय् थुकथं न्ह्यथनात:गु दु, 'अन्धभूतो अय लोको- तनुकेत्थं विपस्सति, सकन्तो जालमुत्तोव -अप्पो सग्गाय गच्छति अर्थात् थ्व संसार कां ख: भिखा दुपिं म्हो जक दु जालं मुक्तं जूपिं चखुंचा थें म्हो जक स्वर्गय् वनी ।

ईया हिउपा: लिसे थौं हरेक प्राणीया जीवन शैली नं पाना वयेधुकूगु खनेदु । न्हापा म्हो आयु जक म्वाइपिं मनूत थौं कन्हय् सच्छिद मल्याकया आयु दयेधुकल । थुकथं ता: ई म्वा:पिं मनूतसें संसारयात ध्वस्त नं यानाच्वंगु द:सा थुकिया अ:ख विकासया ज्या नं यानाच्वंगु खनेदु । न्ह्यागु हे जूसां थौया थुगु इलय् नं सहस्स वग्गोय् न्ह्यथनात:थें, 'यो चे वस्ससतं जीवे-अपस्सं उदय व्ययं, एकाहं जिवितं सेय्यो पस्सतो उदय व्ययं अथवा उत्पत्ति व विनासया ज्ञान ल्व:मंका: सच्छिदं म्वायेगु स्वया: उत्पत्ति व विनासया ज्ञान थुइका: छन्हु म्वायेगु बेस ।' थुगु गाथां हरेक प्राणीया ईयात छगू मूवंगु ईकथं नाला कयात:गु खनेदु । अथे हे पुप्फवर्गय् 'यथापि पुप्फरासिम्हा-कथिरा माल गुणे वहु । एवं जातेन मच्चेन-कर्तव्य कुसलं वहुं अर्थात् मालीं यक्व स्वांयात ल्यया: ल्यया: बांला:गु स्वां थें संसारय् जन्म जूम्ह मनुखं यक्व कुशल ज्या यायेमा: धका: न्ह्यथना त:गु दु । थुकथं मनूया जन्मया मू नापनापं मनू जन्म जुया: याये मा:गु कुशल कर्मया बारे नं धम्मपदया थीथी गाथाय् न्ह्यथनात:गु खनेदु ।

थौं संसारया न्ह्यागु नं थासय् अराजकतां थाय् काये धुकूगु खनेदु । छम्हस्यां मेम्हसित स्यायेगु छुं मखु थें जुइधुकल । थुगु इलय् दण्डवर्गया गाथा लुमंके फ:सा अभ् सान्दर्भिक जुइ । 'सब्बे तसन्ति दण्डस्स-सब्बेसं जीवित पियं अत्तानं उपमं कत्वा- न हनेय्य न घातये अर्थात् दण्ड खना: सकलें ग्या:, सकसियां

ज्यानया माया दु उकिं थः थें तायेकाः प्राणीयात आघात मयायेगु व मयाकेगु..’
थुगु गाथां सकलें प्राणी समान खः सकस्यां म्वायेगु माया समान दइगु खंयात
यचुका ब्यूगु दु । अथे हे वाल वगोय्, ‘न त कम्मकतं साधु-यं कत्वा अनुत्पत्ति ।
यस्स अस्समुखो रोदं-विपाकं पटिसेवति अर्थात गुगु ज्याया फल भोग यायेगु इलय्
ख्वबि पिकयाः पस्ताय् चायेमाली थज्याःगु ज्या सज्जनं मयायेगु वेस ।’ धकाः
सज्जन जुइगु लँपु नं क्यानातःगु दु ।

मनू हरेक प्राणी मध्ये सर्वश्रेष्ठ प्राणी खः । उकिं निरय् वगोय् ‘वज्जञ्च
वज्जतो त्त्वा अवज्जञ्च अवज्जतो सम्मदिट्ठि समादाना-सत्ता गच्छन्ति सुग्गतिं
अर्थात दोषयात दोष व निर्दोषयात निर्दोष खंकाः सम्यक दृष्टिइ ग्रहण याइम्ह स्वर्ग
प्राप्त जुइ धकाः थम्हं यायेमाःगु कर्तब्य नं बोध यानातःगु खनेदु । अथे हे प्राणी
जुयाः सकसिगुं हितया नापनापं थःगु हित यायेमाःगु खंयात अत्तवगोय् थुकथं
न्ह्यथनातःगु दु, ‘अत्तदत्थं परत्थेन- बहुपापि न हापये । अत्तदत्थ मभिञ्जाय-सदत्थ
पसुतो सिया अर्थात मेपिनि तसकं हित यायेत थःगु हितया हानि यायेमज्यू । थःगु
हितया बिचाः यानाः यंकेमाः ।’

थुकथं धम्मपदय् दुथ्याःगु थीथी गाथा स्वयेगु इलय् हरेक गाथां छुं नं छुं
कथंया खँ थुइकेगु कुतः जुयाच्चंगु खनेदु । गुगु खँ सकल प्राणीया हित व उद्धार
जुइगुलिं सकसिनं नाला कायेबह जू । थुकिं सकसितं छम्ह सफल नागरिक दयेका
बी नापं मनू जुयाः म्वायेगु लकस ब्वलंका बी ।

Dhamma.Digital

बुद्धकालय् नं दु मभिंपिं मनूत

ई धइगु सदां अथे हे खः । भी च्वंच्वनागु समाजय् सज्जन भद्र भलादमी, खुं, लुच्चा, ज्यानमारा, फटाहा, निर्दयी, दयावान सकलें दइ । अथे हे बुद्धकालय् नं थुकथंयापिं मनूत दुगु खँ न्ह्यथनातःगु भीसं सीका कायेफु । अथे ला शान्तिया नायक भगवान बुद्धया ई तस्सकं आनन्दया ई, उगु इलय् सुनां हे मभिंंगु, मज्यूगु ज्या याइ मखु धकाः विश्वास याइपिं नं मदुगु मखु । थौया ई कलियुग, थुगु इलय् मभिं याइपिं बुद्धकालय् स्वयाः आपाः दुगु खय्फु तर अथे खःसा नं बुद्धकालय् नं थुकथंयापिं मनूत मदुगु मखु धइगु खँयात छुं छुं सन्दर्भ न्ह्यथसं प्रष्ट याये ।

थौ हलिन्यंक हे हत्या व हिंसाया परिस्थिति ब्वलनाच्चंगु खनाः शायद थौया इलय् जक थथे अशान्तिया लकसं थाय् काःगु खःला धइगु जिज्ञासा जुइफु । तर थौया ई जक मखुसं बुद्धकालय् नं हत्या व हिंसां जूगु, छम्हस्यां मेहेसित स्यायेगु कुतः याःगु खँ यक्व हे न्ह्यथनातःगु दु । बुद्ध शासनय् ऋद्धिवान अग्रणी भिक्षु मोदीगल्यायनयात उगु ईया तिर्थीयपिसं तःक्वः मछि हे स्यायेत कुतः याःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । अथे हे द्वःछि मनूतय्गु पतिं ध्यनेगु निर्णय यानाः लँय् जुक्वसित स्यानाः पतिंया माः क्वखाना जूइम्ह अंगुलिमार थेंजाःम्ह ज्यानमारा दुगु नं बुद्धकालय् हे खः ।

थुकथंया हत्याहिंसा याइपिं जक मखुसं बुद्धकालय् नं कतःया सेवा यायेत थःगु ज्यान तकं बीत लिमचिलीपिं नं दु । बुद्ध कालया सुप्रिया उपासिकां ल्वचं कःपिं भिक्षुपित सुसाःकुसाः याइगु जुयाच्चन । छन्हु छम्ह ल्वगि भिक्षुयात लाया सुप माःगु इलय् गनं हे ला लुइके मफयाः थःगु हे ला ध्यनाः उकिया सुप दयेकाः बिल ।

थौ राजनीतिइ छलकपट, षडयन्त्र, हत्याहिंसा आदि अप्वयाच्चंगुलिं राजनीतिइ विश्वास याइपिं मनूत म्हो जुजुं वंगु दु । राजनीतिइ जुइगु थुकथंया षडयन्त्र बुद्धकालय् नं जूगु दु । मगधया जुजु अजातशत्रुं वैशाली राज्ययात त्याकेत वर्षाकारयात छम्ह गुप्तचर कथं वैशाली छवया हःगु खः । अन वर्षाकारं सकलें भारदारपिनि दथुइ थवंथवय् वैरीभाव ब्वलंका बीधुंकाः जुजु अजातशत्रुं वैशाली राज्य त्याकूगु खः । अथे हे अजातशत्रुं देवदत्तया खँ न्यनाः थः अबु जुजु जुयाच्चंगु इलय् राज्य दक्वं थम्हं कयाः अबु बिम्बिसारयात स्याना व्यूगु खः । थुकथं हे सम्राट

अशोक नं थःगु राज्य विस्तार यायेत द्वलंद्धः मनुतय्गु सीम्हय् पलाः छिउगु खः ।

थौया इलय् थः त्याकेत व मेपित स्यंकाः थः थहां वनेत थम्हं यानागु दोष कतःयात बीपिं नं तःम्हमछि हे दु । थज्याःपिं मनूत बुद्धकालय् नं दुगु खँ भीसं सीका कायेफु । बुद्धकालय् भगवान बुद्ध जेतवन विहारय् बिज्यानाच्वंगु इलय् तिर्थीयपिसं सुन्दरी परिव्राजिकायात स्यानाः विहारय् थुनाः श्रावणपिसं स्यात धकाः द्वपं ब्यूगु नं दु ।

थौ देशय् तःमि-चीमि, थजात-क्वजातया भेदभावं छखे थवंथवय् ल्वापु जुयाच्वंगु दुसा मेखे यक्वसिनं म्वायेक म्वायेकं दुःख सियाच्वंगु नं दु । थुकथंया परिस्थिति बुद्धकालय् नं ब्वलंगु खनेदु । बुद्धकालय् गरीब कुलय् जन्म जुयाः धनी कुलय् ब्याहा जूम्ह कृषा गौतमीयात गरीब जूगुलिं भाःतपिंथाय् हेला याःगु खँ न्ह्यथना तःगु दु । अथे हे बुद्धकालय् जुजु प्रसेनजित भिक्षु संघया विश्वास त्याकेत नापं भगवानया नाता जुइगु इच्छां शाक्य कुलया म्हाय्यामचा ब्याहा यायेगु इच्छा याःगु खः । अथे जूसां शाक्य कुलयापिसं जुजु प्रसेनजित थःपिं स्वयां क्वजात जूगुलिं महानामया दासिपाखें बूम्ह सुन्दरी बासभखत्तियानाप छलकपट यानाः ब्याहा याना ब्यूगु खः ।

थौया इलय् थःगु रुपरंग ब्वयाः वपाखें फाइदा कायेत स्वइपिं व फाइदा काइपिं नं यक्व दु । उमिसं थःगु बालाःगु रुप व सौन्दर्यया घमण्ड नं यानाच्वनी । अथे ला बुद्धकालय् नं थुकथं हे थःगु सौन्दर्यया घमण्ड याइपिं दु । बुद्धकालय् शाक्य जुजुया म्हायाय् जुजु विम्बिसारया कलाः, खेमा महारानी थःगु सुन्दरताया हुनिं तसकं अहंकारीम्ह मिसा खः । भगवान बुद्ध सुन्दरताया प्रशंसा याना बिज्याइ मखु धइगु खँ स्यूगुलिं खेमा महारानी भगवान बुद्धया न्ह्यःने मवनीगु जुयाच्वन । अथे हे प्रजापति गौतमीया म्हायाय् रुप नन्दा न भगवान बुद्ध थःगु रुपरंगया प्रशंसा याइ मखु धकाः थः प्रवजित जुइ धुंकाः नं भगवान बुद्धया धर्म देशना न्यं मवनीगु जुयाच्वन ।

थौकन्हय् बाहिरी रुपं बांमलाःपिं वा बेरुपिं मनूत खन कि उमित हिस्यायेगु, हेपे यायेगु ल्याखं नाना कथंया खँ धाइगु नं दु । इमिसं रुपयात हे दकले सकले बालाःगु अले सर्वश्रेष्ठ विषय कथं कयाः रुप बांमलाःपित हेलाया मिखां स्वया जुइ । अथे ला बुद्धकालय् नं थज्याःगु परिस्थिति मदुगु मखु । श्रावस्तीया सम्पन्न परिवारय् जन्म जूम्ह भदिय बागः व धुसि लूम्ह जूगुलिं वयात सकसिनं कण्टक(बागः) भदिय धकाः धाइगु जुयाच्वन । व बागः जूगु मेपिं सकसियां लागिं छगू न्ह्यइपुगु साधन कथं व्यवहार याइगु ज्वलं जुयाच्वन ।

थौ मतिनाया जालय् मिखा कां जुयाः याये मज्यूगु न्ह्याग्गु ज्या यानाच्वपिं

मनूत नं भीसं खंकेफु । उमिसं थुकियात हे आधुनिकता धकाः नाला कयाच्चंगु दुसा थुकिया लिच्चल्य धाःसा च्यूताः कयाच्चंगु खने मद् । बुद्धकालय् राजगृहया श्रेष्ठी कुलया भद्रां छम्ह मृत्युदण्ड बीत तयातःम्ह खनाप मतिना याःगु जुयाच्चन । थः म्हयाय्या जिद्दीं यानाः वया अबुं राज कर्मचारीयात घुस नकाः खुंयात बिसिके छ्वयाः म्हयायनाप इहिपा याना बिल । अथे जूसां खुंया नुगः भिं मज्जुगुलि भद्रां वयात भीरं कुर्काः स्यानाबिल । अथे हे श्रावस्तीया श्रेष्ठ कुलया म्हयायमचा जुयाः नं छम्ह मिसां थःगु हे छँया च्यःलिसे बिस्युं वनाः तसकं दुःख स्यूगु खँ नं न्हयथनातःगु दु ।

बुद्धकालय् श्रावस्तीया सोणा गृहिणीया भिम्हं काय व भिम्हं म्हयाय् दयाः नं सुनां हे वास्ता मयाःगु खँ न्हयथनातःगु दु । वास्तवय् उगु इलनिसें हे थज्याःगु परिस्थिति दुगुलिं यानाः हे जुइमाः 'छम्ह मांया मुलय् भिम्ह मस्त न्हयसां भिम्ह मस्तय्गु नुगलय् छम्ह मां मन्हयं' धइगु खँभाय् चले जुयावःगु जुइमाः ।

थुपिं घटनातय्सं बुद्धकालय् नं थीथी कथंया हत्याहिंसा, ल्वापु, वेरिभाव, अहमभाव, जातीय विभेद आदि सकतां कथंया विकृतित दुगु खँ यचुक सीदु । अथे खःसां गुलिं भगवान बुद्धया शासनय् दुहां वनाः स्रोतपन्न व अरहन्त जुयाबिज्याःपिं नं दु । थुकथं स्वयेगु इलय् थौया ई व बुद्धकालया इलय् छता जक पाःगु खनेदु बुद्धकालय् सत्तसत्तं सुमार्ग क्यनाः स्रोतापन्न व अरहन्त यानाबिज्याइम्ह भगवान बुद्ध दुसा थौं सुमार्गया लँपु क्यनाबिज्याइम्ह बुद्ध भीगु न्हयःने मद् ।

Dhamma.Digital

व्यभिचार व एड्स

थौ हलिन्यकं ग्यानापुगु ल्वय् कथं खनेदगु यक्व हे ल्वय् मध्ये एड्स नं छगू खः । थुगु ल्वय् थौकन्ह्य हलिन्यकं हे गुणात्मक कथं अप्वयाच्चंगु दु । थौ थुगु ल्वय्पाखें मचानिसें बाज्यः वंपिसं तकं दुःख सियाच्चंगु दु । थुकियात म्हो यायेत थीथी कथया ज्याभवः नं जुयाच्चंगु दु । तर भगवान बुद्धं क्यनाबिज्याःगु मार्गय् न्ह्याः वनेगु ज्या धाःसा उलि जूगु खनेमदु ।

भगवान बुद्धं सकसितं हित यायेत यक्व हे सत् मार्ग क्यनाबिज्याःगु दु । गुगु मार्गय् दुहां वनाः द्रलंद्रः अरहन्त नापं निर्वाणया लँपुइ तकं थ्यंगु दु । थौ देयन्त्यकं ग्यानापुगु ल्वय्कथं पिहां वयाच्चंगु एच.आइ.भी. एड्सपाखें मुक्त जुइत भगवान बुद्धया उपदेश नापं बुद्धकालीन घटनानाप छक्वः तुलना याना स्वये ।

एचआइभी एड्स जुइगु थीथी कारण मध्ये दकले प्रमुख यौन सम्पर्क खः । यौन स्वापूया कारणं नकतिनि बूम्ह म्ह्याय्मचा तकं एचआइभी एड्सया शिकार जुयाच्चंगु आपालं घटना दु । थौया थुगु इलय् भीसं बुद्ध धर्मय् दुथ्याःगु पंचशीलया स्वंगूगु शील (कामेसुभिच्छाचारा वेरमणि सिक्खापदं समादियाभि) पालना यायेमाःगु दु ।

बुद्ध धर्मय् ब्यभिचार यानागुया विपाक न्ह्यथनातःगु दुसा ब्यभिचार मयानागुया न्ह्यगू फल नं न्ह्यथनातःगु दु । ब्यभिचारी जुल कि गुलि तक दुःख सीमाली धइगु खँ आनन्द स्थविरया खँय् थुकथं न्ह्यथनातःगु दु -

न्हापाया जन्मय् आनन्द स्थविर ब्यभिचारी जुयाच्चन । वं दुगु धन सम्पत्ति जक नाश याःगु मखुसें हारां जुयाः सकसितं दुःख नं बिया जुल । थुकथं ब्यभिचारी जूगुलिं सी धुंकाः ग्यानापुगु नर्कय् जन्म जुल । अनं दँ दँ लिपा मुक्त जुयाः नं पशु योनीइ जन्म जुयाः तसकं दुःख सीमाःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु ।

थुकिया अःखः यदि ब्यभिचारी मजुल धाःसा थुकिं न्ह्यगू फल दइगु खँ नं बुद्ध धर्मय् न्ह्यथनातःगु दु । किमिल नगरया श्रीमती भद्दा थः पतिब्रता खः धइगु खँ सकसितं विश्वास याकेत 'यदि जि मेपिं मिजंतलिसे जुयाः स्यंम्ह खःसा खुसिया

लखं नगर छद्गुलिं त्वपुना वनेमा मखुसा लः अथे पाः जुया वनेमा' धकाः सत्यक्रिया यायेवं छत्थुं लः सुनावंगु खँ उकी न्हयथनातःगु दु ।

थुगु निगू घटनाय् ल्वय्या बारे छुं कनातःगु मदुसां ब्यभिचारी जुल कि दुर्गतिइ लाइगु व सदाचारी जुल कि सदां भिं जुइगु खँ उला बिउगु दु । भीसं थुइका कायेफु दुर्गति जुइगु धइगु हे दुःख सीगु खःसा ल्वचं कयेकाच्चनेगु धइगु नं दुःख हे सीगु खः ।

एचआईभी एड्स जुइगु मेगु कारण धइगु लागू वासःया लागि छयलीगु सिरिन्ज नं छता खः । लागू वासःया दुर्ब्यसनीतयसं अप्वः यानाः छँया कलह व ल्वापुख्यापुपाखें निराश जुयाः थज्याःगु ज्यापाखे पलाः न्ह्याकीगु खनेदु । उमिसं मनय् शान्ति हयेत सिरिन्ज छयलागु धाइ ।

भगवान बुद्धयात शान्तिया मार्ग दर्शक कथं नं कायेफु । बुद्धया शरणय् वनेवं शान्तिं थःगु मनय् थाय् काइगु ला स्वाभाविक हे जुल । मनय् एकचित्त यानाः एकाग्रह दयेकेत बुद्ध शासनय् न्ह्यानाच्चंगु ध्यान भावना नं छगू माध्यम खः । ध्यान भावनां उखेंथुखें ब्वयाच्चंगु मनयात एकाग्रह याना बी ।

अथे हे धम्मपदया यमकवग्गोय् 'मनोपुब्बङ्गमा धम्मा-मनोसेट्ठा मनोमया, मनता चे पदुट्ठेन-भासति वा करोति वा, ततो नं दुःख मन्वेति-चक्कं व वहातो पदं ।' धयातःगु दु । थुकिया अर्थ मनया धर्म न्हयागु ज्याय् नं अग्रसर जुइगुलिं अशुद्ध मन कयाः सुनानं छुं यात वा धाल धाःसा बयलया लिउ लिउ गाडीया पाग्रा वइ थें दुःख लिउलिउ वइगु खँ न्हयथनातःगु दु । अथे हे थुकिया अःखः किपालु वःथें सुख लिउलिउ वइगु खँ नं न्हयथनातःगु दु ।

थुकथं बुद्ध धर्मय् न्हयथनातःगु भावयात थुइकाः उगु हे कथं आचरण यानाः न्ह्याःवने फःसा थःगु मनयात थःम्हं हे बसय् तयेफइगु खँ थुकिं यचुक क्यनाबिउगु दु ।

अथे ला कुलतय् लानाः पासाया संगतं सिरिन्ज छयलाः एचआईभी एड्स जुल धाइपिं नं म्हो मजू । बौद्ध साहित्यय् थज्याःगु यक्व हे जातक बाखं दु, गुकिं बांलाःगु सत् संगत यायेमाःगु खँ कनी । अथे हे गृही विनयलय् प्यंगू कथंया अमित्र व प्यंगू कथंया कल्याणकारी मित्र वा सत्मित्रया खँ न्हयथनातःगु दु । थुलि खँ थुइका काये फत कि थःत गुम्ह पासां हित याइ अले गुम्ह पासां अहित याइ धइगु खँ थम्हं हे थुइका काये फइ ।

थःत एचआईभी एड्स ल्वचं कःगु खँ सिइका कायेधुंकाः नं थः सीगु जुसॅलि मेपिं सीसां म्वाय्से धकाः मेपिंत ल्वय् पुंका जुइपिं नं दु । थुगु इलय् जीवन धइगु तसकं मू वं धइगु खँ थुइका कायेमाः । न्हापा यानागु गुलि नं गल्ली दु

उकियात ल्वःमंकाः हाकनं गल्ती मयायेगु वचनबद्ध जुइमाः । थुगु इलय् सकसियां पतिं चानाः उकिया माला व्वखाना जुइम्ह अंगुलीमार हे भगवान बुद्धया शरण्य वनाः थम्हं जीवनकाछि यानागु हत्या व हिंसा त्वःताः बुद्ध शासन्य् छम्ह अग्र-श्रावक कथं दंवःगु खँ लुमंके माः । थुकिं अंगुलीमार ला अरहत जुइ फुसा थम्हं नं भिंगु ज्या याये फु धकाः दृढ निश्चय यानाः बांलाःगु सत्मार्ग लानाः न्ह्याये फइ ।

अथे हे थःत एइस जूगु खँ सिउसां थः छेंजःपित मकसे छेंजःयात ल्वय् पुंका जुइपिं नं म्हो मजू । बुद्ध धर्म मखुगु खँ ल्हायेगु गुब्सं स्यनी मखु । पंचशीलया प्यंगूगु शीलं सदां सत्य खँ ल्हायेगुली तिवः बी । थुकिं यानाः सत्य व यथार्थ कथं जीवन हनेत सकसिनं थःत तिवः व भलसा नं बी । नापं मांबौपिसं थः मस्तय्त मचांनिसं सदां सत्मार्गय् वनेगु लँपु म्हसीका बीमाः ।

जितः छेंजःपिसं मस्वः, वास्ता मयाः धकाः कुलतय् वनाः एचआईभी एइस जुइकाः दुःख सीगु स्वयां अथवा थःत कर्पिसं छु यात धइगु खँय् विचाः याये फःसा जीवनय् अभ्र छपलाः न्ह्याःवने फइ ।

दुःख जुल धकाः मनया शान्तिया आशा कयाः लागू वासः छ्यले स्वयां न्ह्यः भगवान बुद्धं धयाविज्याःगु खँ सदां लुमंकेमाः । भगवान बुद्धं धयाविज्याःगु दु 'सुखं सुख प्राप्त जुइ मखु । दुःखं जक सुख प्राप्त जुइ ।' उकिं दुःख जुल धकाः ल्वापुख्यापु यानाः कलह ब्वलन धकाः थुकिया निराकरण यायेगु लँपुइ मनु जुयाः जन्म कयागु मूवंगु जीवन छायां स्यंकेगु ?

Dhamma.Digital

गुलि अप्तवः मतिना उलि हे अप्तवः शोक

थौ भीसं यक्व हे थासय् विध्वंस व विनासकारी ज्या जकं जुयाच्चंगु खनाच्चना । छता छुं वांलाःगु खँ न्यनेया लागिं तकं न्हायपं आय्बू । थौ थुगु इलय् सकलें शान्ति माल,शान्तगु लकस माल धकाः हालाच्चन । अथे खःसां शान्ति गुकथं दइ अले शान्ति गुकथं ब्वलंके फइ धइगु खँ थुइके मफयाच्चन ।

थौ शान्ति धइगु छु धकाः निं दकलय् न्हापां सकसिनं थुइके माःगु दु । मनय् छुं कथंया रीस, राग, द्वेष,चिन्ता, शोक, दुःख आदि छुं मदुगु शिष्ट प्रकृतियात हे शान्ति धाइ । अथे हे मनय् छुं कथं विकार मदुगु मानसिक अवस्था, शान्त स्थिति, आराम, चैन सुख व शिष्टतायात हे शान्ति धाइ । थथे हे धर्मयात नं यक्व हे कथं व्याख्या व विश्लेषण जुयाच्चंगु दु । तर व्यावहारिक कथं धर्म धइगु छु खः धकाः नं थुइका काये माःगु दु । नियमत, कर्म गुण वा कर्तव्ययात धर्म धाइ ।

भगवान बुद्धयात शान्तिया नायः कथं कायेफु । भगवान बुद्ध गुलि नं मार्ग म्यनाबिज्यात, उगु मार्गय् न्ह्याः वने फःसा शान्ति दइगु खँ हलिमय् सकसिनं थुइका धायेधुकूगु दु । अथ खःसां बुद्धकालनिसें थौतकया ई स्वयेगु खःसा २६०० दँ दयेधुकल । थुगु ई दुने नं दुग्यंक भगवान बुद्धया मार्ग दर्शन याये मफयाच्चंगु दु ।

थौ शान्ति व बुद्ध धर्मया स्वापू गुलि दु, नापं छु बुद्ध धर्म धाथे शान्ति दइ धइगु खँय् बःचाहाकलं विश्लेषण यांना स्वये ।

बुद्ध धर्म दकलय् न्हापां पंचशील पालना यायेमाःगु खँ स्यनी । भीगु समाजय् सुथ न्हापां दनेसातं चः लुमंकाः चइके वनेगु वा चः पुज्यायेगु चलन दु । सुथ न्हापां दनाः थम्हं पंचशील ब्वनाः उकियात पालना यायेगु दृढ निश्चय यायेवं थम्हं भिंगु ज्याय् पलाः न्ह्याकागु सरह जुइ । पंचशीलया न्यागू शील पालना यायेगु धइगु हे थम्हं बांमलाःगु ज्या छुं हे मयायेगु खः । उकिं सुथ न्हापां हे जिं बांमलाःगु ज्या छुं हे याये मखु धकाः बिचाः यांनाः ज्या न्ह्याके फःसा बांलाःगु हे ज्याभवःया ग्वसाः नं ग्वये फइ जब लँपु म्हसीकाः बांलाःगु लँपुइ पलाः छी वया लँपु गबलें द्वनी मखु । लँपु मद्रक न्ह्याः वने फःसा मनय् उकथं हे शान्ति दया वइ ।

अथे हे बुद्ध धर्मय् ध्यान भावनायात नं शान्तिया मार्ग कथं कायेफु । थःगु

चित्तयात थःगु हे बसय् तयेफुगु ध्यान भावनां यानाः संसारय् गुलि नं अनित्य दुःख अनात्मा दुगु खः उकियात दुनेसिनें थम्हं हे थुइका काये फइ । थुकिं तचुआर्य सत्ययात नं म्हसीका बी । जब चतुआर्य सत्य व आर्य अष्टाङ्गिक मार्गयात म्हसीके फइ तब जीवनय् राग, द्वेष, मोह, शोक , दुःख, चिन्तां छुं हे मदयाः शान्तिया मार्ग लुयावइ ।

थौं थःगु मनया इच्छा आकांक्षा पूर्वकेया लागि चःपतिकं पुज्यानाः, भाकल यानाः मनया इच्छा पूवन धकाः मनय् आनन्द तायेका जुइपिं नं दु । तर सकसिनं सिउगु खँ खः मनूया इच्छा असीमित । अथे जूगुलिं मनूयात इच्छां गबलें त्वःती मखु नापं वया इच्छा नं गबलें पूवनी मखु । गबलय् तक इच्छां नुगलय् थाय् कयाच्वनी उबलय् तक शान्ति दइ मखु । उकिं थौं नं भगवान बुद्धं धयाबिज्याः थें मनया बसय् थः मर्चसे मनयात थःगु बसय् तये फयेके माःगु दु । मनयात थःगु बसय् तसे फःसा सदां हे शान्ति दइ ।

अथे हे जितः फलानाम्हेसिनं तसकं दुःख बिल व छम्ह मंत कि जक शान्ति दइ धकाः हाला जुइपिं नं भीगु न्हयःने म्हो मजू । सीगु व बुइगु धयागु सुयां बसय् मदु । सु गबलय् सी व नं धाये मफु । छम्ह मदयाः याउंसे च्वनीगु खःसा हलिन्यकं लखंलख मनूत सिनाच्वंगु दु । अथें जूसां थौतलें शान्ति धाःसा वःगु मदु ।

थौं थम्हं धया थें जुलकि/दतकि मनय् सन्तोष तायेकाः शान्ति जुल धाइपिं नं दु । तर थ्व सकतां क्षणिक शान्ति जक खः । यश, आराम, सुख, आनन्द सकतां क्षणिक आनन्द जूगुलिं थुगु सकतांपाखे थःत हाकनं गबलें दुःख वइ धइगु खँ धाये फइ मखु । उकिं थौं इलय् शान्ति लुइकेया लागि दकलय् न्हापां थम्हं थुगु खँयात व्यवहारय् छ्यलेमाःगु दु । थौं हाकनं छम्हः भगवान बुद्धं धया बिज्याःगु 'अत्तानो अत्तहि नाथ' लुमंकेबहः जू । थः हे थःया नाथ धकाः भिंगु लँपुइ पलाः छीगु हे शान्तिया मार्गय् पलाः छीगु खः ।

भीगु जीवनय् इलय् ब्यलय् ग्यानापुगु परिस्थिति नं ब्वलनेफु । थुगु इलय् अतिकं चंचंधाःगु मनय् नं ग्यानापुगु लकसं थाय् काइ । अबलय् मनयात थःगु बसय् तये मफुत धाःसा मनस्थिति स्थनाः मानसिक सन्तुलन नापं छखे लायेफु । मनय् भय व त्रास दुत महयेकेगु ज्या परित्राण पाठं नं यायेफु । परित्राण ई कथं यायेमाःगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्हयथनातःगु दु ।

अथे ला परित्राण पाठ यायेवं भय तनी ला धकाः न्हयसः छुइपिं नं दु । थौं संसार हे विश्वासया आधारय् दनाच्वंगु दु । थौंया इलय् हलिन्यकं गुलि नं अशान्तिया लकस ब्वलनाच्वन उकिया कारण छगू विश्वास नं खः । उकिं थौं सकसिनं थःगु मनय् विश्वास ब्वलंकाः परित्राण पाठ यानाः, उकियात मनन याये

फःसा जीवनय् सदां शान्तिं थाय् काइ ।

मनूतय्के दइगु छगू गुण मोह नं खः । मोहलय् तक्यनाः दक्व चीजयात जिगु धकाः कय्च्याना च्वंतले शान्तिं गबलें थाय् काये फइ मखु । थुकिया लागिं त्याग भावना नं दयेमाःगु दु । जब मनय् त्याग भावना ब्वलनी अले शान्तिं थाय् काइ ।

भगवान बुद्ध विशाखायात धयाबिज्याःगु दु- सुया यक्व यःगु दइ, वया दुःख नं उलि हे दइ । लोकय् गुलि नं दुःख दु व सकतां यःगु कारणं जूगु खः । उकिं शोक व दुःखं मुक्त जुइगु खःसा सुयातं यक्व मतिना याये मते ।

मनू जुयाः न्ह्याथें जाःगु दुःखय् नं विचलित मजुसे उकियात समाधान यायेगु दढता ब्वलंकाः न्ह्याः वने फःसा सदां सन्तोष जुयाः शान्तिया लकस ब्वलंके फइ ।

अशान्तिया लकस ब्वलनीगु धइगु थम्हं यानाः जक मखु, थःगु छचालंया लकसं यानाः नं खः । थौं देशय् गुगु द्वन्द, कलह ब्वलनाच्वंगु दु थुगु इलय् छम्हेसिनं जक भगवान बुद्धं क्यनाबिज्याःगु लँपुइ पलाः छिनां मगाः ।

बुद्धं हे धाःसां पत्याः यायेमते

भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु दु 'न्यनागु खँय् जक विश्वास याये मते, परम्परागत धायेवं सत्य लुमके मते । बहुजन हिताय बहुजन सुखाय जुइगु खःसा जक उकियात व्यवहार्य छ्य ।' थुकथं भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु खँय् बिचाः यायेगु खःसा बुद्ध धर्मयात व्यवहारिक धर्म कथं कायेफु । भगवान् बुद्धं यानाबिज्याःगु हरेक धर्म देसनाय् थम्हं हे परीक्षण यानाः, दुस्वयाः स्वयेगु थाय् दुगु खनेदु । सुना नं धाल धायेवं उकिया ल्यूल् ब्याय् वनेगु स्वया ख मखु सीके माःगु खँय् बिचाः यायेमाःगु खँ उलातःगु खनेदु । थुकथं भगवान् बुद्धया शिक्षाय् अन्धविश्वासयात थाय् मदु ।

अथे हे भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु दु 'जिं धाल धायेवं जक मिखा तिसिनाः उकियात स्वीकार याये मते । बिचाः विवेकं परीक्षण यानाः चित्त बुझे जूसा जक नाला का ।' थुकथं चःकथं नाला तःम्ह भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु खँय् तकं छकः बिचाः यानां स्वयेमाःगु धापू न्ह्यथनातःगु खनेदु । बुद्ध धर्मय् थम्हं बिचाः यानाः थःगु विवेकं परीक्षण यानाः स्वये फइगुलिं थुकिं बिचाः यानाः चित्तयात हे शुद्ध याना बी ।

मभिंगु ज्या यात कि मभिंगु हे कर्म भोग याये मालीगु सिद्धान्त दक्वं धर्मय् दःसां चः लयतायेकेवं मभिंगु कर्म मुक्त जुइगु सिद्धान्त बुद्ध धर्मय् खनेमदु । सब्बाभिभू तथागतया इलय् बोधिसत्व नन्द स्थविरयात असत्य वचनं लाक्वपाक्व द्वपं बिचाः ब्वः ब्युगुलिं बोधिसत्य मरणं लिपा नरक भोग याये माःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । थुगु हे विपाकं भगवान् बुद्ध स्वयं बुद्ध जुयाबिज्याये धुंकाः नं-श्रावस्ती जेतवन विहारय् बिज्यानाच्चवंगु इलय् तीर्थङ्गराचार्यपिनि चेलि चिंचमाणविकां मखुगु खँ ल्हानाः भगवान् बुद्धयात आरोपित याःगु खनेदु ।

थुकथं बुद्ध धर्मय् भगवान् बुद्ध बोधिसत्य जुयाबिज्याःगु इलय् मभिंगु कर्म यानाः विपाक भोग याना बिज्यायेमाःगु खँ तःगूर्माछ हे जातक बाखनय् न्ह्यथनातःगु खनेदु ।

अथे हे बुद्ध धर्मय् भिक्षु आनन्द स्थविरं नं न्हापाया जन्मय् अकुशल ज्या याना बिज्याःगुलिं ग्यानापुगु नर्क भोग याये माःगु खँ न्ह्यथनातःगु दु । उकिं बुद्ध धर्मय् अकुशल कर्म वा विपाक देव, दानव, दैत्य, मनुष्य आदि नापं सुयातं मत्वःतीगु खँ प्रष्ट जूगु खनेदु ।

कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते अर्थात् 'भन्ते जिं शरीर, वचन व मनया स्वंगू द्वारं छुं अपराध यानागु दत धा:सा व फुक्क अनुकम्पातसें क्षमा याना विज्याये माल' धका: क्षमा पुजा यायेमा: । सुना नं क्षमा फवनेगु वा क्षमा वीगु धइगु तसकं त:धंगु ज्या ख: । थौं हरेक मनूतयके थ: हे त:धं, थ:हे भिं धायेकेगु छगू कथंया अहम भावना दना वयेधुंकूगुलिं सुं नं मनुखं कत:या न्हय:ने थ:म्हं यानागु भूल वा गल्लीयात उला बी मखु । तर थुकथं क्षमा पुजा यायेव हरेक मनुखं थ:गु दोषयात थुइका: उकियात हाकन दोहोरे मयायेगु वचं कथं क्षमा पुजा याइगु खनेदु । थम्हं यानागु दोषयात स्वीकार यायेगु छगू त:धंगु गुण ख: गुगु बुद्ध धर्मय् दुगु खनेदु ।

अथे हे बुद्ध धर्मय् सकले मनुखं पालना याये मा:गु न्यागू शील (पंचशीलं नं सुनानं धया: पालना याकीगु मखुसे 'वेरमणी सिख्खा पद समादियामि' अर्थात् 'जिं मयायेगु शील बांलाक पालना यानाच्चवना' धका: थम्ह हे शील पालना यायेगु बचनबद्धता जाहेर यानात:गु खनेदु । थुकी 'पालना यायेमा:' धका: मधासे 'पालना यानाच्चवना' धका: थम्हं थ:गु स्वेच्छा कथं यायेगु वा यानागु धइगु अर्थय् छयलात:गु खनेदु ।

बुद्ध शासनय् थ: स्वया: मान्यजनपिसं धा:गु वा या:गु धायेवं मखुगु खंयात नं ख: धायेगु परम्परा मदुगु खनेदु । बुद्धकालय् उरगसेठं थ: भौमचा चुलसुभद्रायात 'थनया कुल कथं श्रवणया बन्दना या: वा धा:बलय् चुलसुभद्रां श्रवणपिं नांगां फकीर जूगुलिं मछाला: थ: सस: अबुं धा:गु खं माने मजू । अनलि चुदसुभद्रां श्रवण धयापिं गज्या:पिं जुइमा: धका: थ:गु छेंया ज:पिन्त थुइका बिया: थ: छम्ह भौमचा जुया: नं थ: छें ज:नापं सकसितं सुमार्गय् यंकूगु खनेदु ।

अथे ला भीत स्यनीगु इलय् द्य: तं चालकि अनिकाल जुइ हं । अथे ख:सां बुद्ध धर्मया नायक भगवान बुद्ध क्रोधं मुक्त: जुयाविज्याये धुंकूम्ह जूगुलिं गबलें क्रोधित जुयाविज्या:गु खनेमदु । बुद्धकालय् अति ज्यानमारा कथं नांदम्ह क्रोधी अंगुलिमालयात भगवान बुद्धं थ:गु शान्त स्वभावं प्रभावित याना: सुमार्गय् यंका: अरहन्त तकं जूगु खनेदु । थुकथं भगवान बुद्ध क्रोध व क्लेशं मुक्त जुयाविज्या:म्ह जुया: बुद्ध धर्म सकले प्राणीयात थुकिं मुक्त जुइमा:गु शिक्षा बी ।

अथे हे हरेक प्राणी बुद्ध जुइ फइगु खं नं बौद्ध साहित्यय् न्हयथनात:गु दु । दान, शील, नैष्कर्म्य, प्रजा, वीर्य, शान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री, उपेक्ष थुपि फिगू पारमिता पूर्ण जूसा बुद्ध जुइ फइगु खं उल्लेख यानात:गु दु । सुं छम्ह साधारण मनू यदि बुद्ध जुइगु इच्छा तया: उकिया उपाय कथं भगवान बुद्धं क्यना विज्या:गु लंपुइ सुथां लाक्क पला: न्ह्याकल धा:सा उम्ह मनुखं बुद्धत्व प्राप्त याये फइगु खनेदु । गुकिं याना: वर्तमानय् मभिंगु लंपुइ वनाच्चंम्ह मनू नं भविष्यय् छम्ह बुद्ध

जुयाः पिदने फइगु खनेदु ।

अथे ला भगवान बुद्ध छम्ह राजकुमार जुयाः जन्म जुयाबिज्याःसां थः राजकुमार पदय् गबले च्वनाबिमज्याः । वरु छम्ह साधारण भिक्षु जुयाः सकसियां छेंय् चाःहिलाः छु दान बिल वहे जक ग्रहण यानाबिज्यात । नयेगु लागिं म्वायेगु मखु, म्वायेगु लागिं नयेगु धइगु संकल्प यानाः भिगू पारमिता पूर्ण यायेत दत्त चित्त जुयाः सुमार्गय् पलाः छिनाबिज्यात । उकिं हे सिद्धार्थ गौतम, गौतम बुद्ध जुयाः हलिन्यंकया प्राणीयात उदार यानाबिज्यात ।

थौया अशान्त इलय् सकले भगवान बुद्ध क्यनाबिज्याःगु लँपुइ न्ह्यायेमाःगु खनेदु । सकस्यां थःगु चित्तयात शुद्ध यानाः, शील पालना यानाः थः हे थःया नाथ खः धकाः सुमार्ग ल्यये माःगु खनेदु । थुकथं सकले थुगु लँपुइ न्ह्याये फत धाःसा थौं छम्ह जक बुद्ध मखु बुद्धया बुद्धं हलिं जायेफु । बुद्ध धर्मयात बांलाक थुइकाः सकसिनं आचरण याये फःसा जीवन काछिं हे स्वर्गय् च्वने दइगु जुइ । मखुला धइगु जूसा द्वलंद्रः दँ लिपा छम्ह बुद्ध जुयाबिज्याइ द्वलंद्रः प्राणी निर्वाण प्राप्त याइ, द्वलंद्रः प्राणी अरहन्त जुइ तर हाकनं अनं लिपाया द्वलंद्रः प्राणी व हे दलदलय् तं दुनाच्चनी, तनाच्चनी ।

- ना - सुनिता मानन्धर
- बायबाय - रवि भवन, वार्ड नं. १४ ई
- अबु - बिष्णु बहादुर मानन्धर
- मां - बद्धीमाया मानन्धर
- शिक्षा - एम.ए. (नेपालभाषा), PGD in BUDDHIST STUDIES
- लजगा - शिक्षिका, जगत सुन्दर ब्वनेकृथि (मा. वि.)
- तालिम - सेप्टेम्बर १९९२ निसँ अप्रिल १९९३ तक
जेम्स (GRADED ENGLISH MEDIUM SCHOOL) स्कूलय् टिचर तालिम
२००५ सेप्टेम्बर १ निसँ अक्टुबर ३१ तक
जापानया यामानासिकेनाया याइचि स्योगाक्कोय् टिचर तालिम
- सिरपा - ने.सं. ११२६ चैन लाकौल सिरपा
ने.सं. ११२७ शेर लक्ष्मी सिरपा न्हाप
ने.सं. ११२७ लुम्बिनी नेपाली बुद्ध धर्म सोसाइटी व युवा बौद्ध समूह
येंया ग्वसालय् जगु निबन्ध प्रतियोगिताय् ल्यू
ने.सं. ११२८ शेर लक्ष्मी सिरपा ल्यू
ने.सं. ११२८ पंचवीर सिंह सिरपा
ने.सं. ११२८ ईलोह-एल्भिस सिरपा
ने.सं. ११२९ शेर बहादुर लक्ष्मी कुमारी सिरपा न्हाप
ने.सं. ११२९ धर्मादित्य धर्माचार्य सिरपा
ने.सं. ११२९ लुम्बिनी नेपाली बुद्ध धर्म सोसाइटी व युवा बौद्ध समूह
येंया ग्वसालय् जगु निबन्ध प्रतियोगिताय् ल्यू
- प्रकाशन - तुथिड कुतुवम्ह खिचा (मचा बाखें)
संथ्या टाईम्स, ईलोह, लकस, न्यू सिंगापूर, न्यू हिस्, मतिना
संथ्या पत्रपत्रिकाय् लेख ।